

DENÍK STARÉ PANÍ

(Co rok dal a co rok vzal)

Olomouc 2015

PODĚKOVÁNÍ

Především upřímně děkuji své dceři Haně za její neocenitelnou pomoc při úpravě rukopisu.

Velký dík patří mým vnukům za technickou pomoc. Ať jsem se obrátila na kteréhokoliv, vždy ochotně pomohl. Taktéž děkuji Lence a Vladce, synovi, zeťovi, zkrátka celé nejbližší rodině, která mne všemožně podporovala v mé tvůrčí činnosti.

Děkuji všem, kteří svými dopisy (v jakékoliv formě) reagovali na mou knižní prvotinu a dali tak vlastně podnět ke vzniku této knihy. Je neskutečné, s kolika z vás se naše životní cesty setkaly.

Dík patří i přátelům a známým za často kladené otázky: „Kdy bude další kniha?“ Tato otázka bývala hnacím motorem v momentech, kdy jsem váhala, zda psát, či ne.

Ještě jednou díky všem!

1. vydání

© Daruše Burdová, 2015

PROLOG

Psáno dne 3. 12. 2013

Blíží se konec roku. Pročítám, co jsem letos uložila do paměti počítače a vidím, že od záměru psát deník jsem se hodně odklonila. Bude to spíš o tom „Co rok dal a co rok vzal“.

V USA slavili před několika dny Den Děkuvzdání, který byl původně církevním svátkem a dnes je to největší svátek všech obyvatel USA – bez rozdílu barvy pleti, vyznání a společenského zařazení. Inu, všechno se mění – vzpomínky zůstávají.

Moje děkuvzdání je uloženo hluboko v mém já. Automaticky mou myslí projede pomyslný dík za každý den, za každé ráno, které je mi darováno. Uvědomuji si, že tento nadstandard je dar tam odněkud, vlastně odkud? Moje máti by mne pokárala, že váhám, a proto s úsměvem se vždy podívám tam někam nahoru a je mi hned lépe. To je ta síla tradic... Snažím se jít s duchem doby, akceptuji smysluplné změny, sleduji zajímavé vědecké informace, dovedu i zreformovat svoje názory, ale jen „odtud až potud“.

Proto prosím čtenáře o shovívavost a z celého srdce jim přeji dožít se nejméně mého věku v odpovídající kondici. Pak pochopí a možná si i vzpomenou jako já, jak vše se mění. I v mém životě se toho v pozdním věku hodně změnilo, ale jsem šťastná, že jsem, že mohu vzpomínat, přemýšlet a přehodnocovat nejen svoje uplynulé životní epochy, ale téměř celé minulé století.

Historici poskytli podklady pro filmové zpracování vývoje naší republiky pod názvem „České století“. Já to období téměř celé prožila a odmala se mi dostávalo dost informací, které občas až tak nezapadají jak do scénáře filmu, tak do pořadu ČT1 „Historie.cs“. Zajisté i vy, milí čtenáři, budete se rozcházet s mým názorem na některý střípek vzpomínek, který mám odvahu předložit vám k přečtení a posouzení.

MŮJ DENÍK STARÉ PANÍ

Hodlám psát doplnění, vlastně navázání na nedokončené vyprávění. Ty první vzpomínky byly určeny první a druhé generaci mé rodiny. Toto bude mozaika složená ze vzpomínek na události, které mne v následujícím roce po vydání mé knižní prvotiny provázely. Odvíjet se začaly prezentací mé knihy v prosinci roku 2012. Vzpomínky budu prokládat i svými současnými prožitky. Co kdyby i mou paměť zachvátil virus toho odborářského stávkování? Troufám si následující text nazvat stejně jako Jiřina Šiklová svoji knihu, která v době normalizace mohla být vydána jen pod cizím jménem.

Bude to můj deník, tedy deník staré paní, které je dopřáno v jejím jubilujícím roce ještě usednout k počítači a psát, vzpomínat, doplňovat, vysvětlovat těm, kdo o to požádali. Snad i otevírat cesty k přemýšlení všem dalším potenciálním čtenářům. Řekla bych, že mi nahrává i situace po zvolení nového prezidenta..., mnozí se mění již teď a co všechno se změní, o tom raději ani nepřemýšlím.

Přátelé a známí, kteří přečetli moje vyprávění, mi mailují, telefonují a dokonce i vlastnoručně napíší dopis. Sdělují mi, že moje vzpomínky vyvolaly jejich vzpomínky a někteří v tom současném společenském marasmu se dokonce rádi vrací k některým stránkám mé knížky. Vyhledají si znovu některou kapitolku, která evokovala jejich vzpomínky na vzpomínky jejich blízkých. To mne vždy pohladí po „duši“ a povzbudí k dalšímu doplnění vzpomínek.

BRNĚNSKÁ AUTOGRAMIÁDA

Daruše Burdová

**AUTOGRAMIÁDA
SPOJENÁ
S BESEDOU**

**v pátek 7. prosince 2012 v 17 hodin
v knihkupectví Barvič a Novotný, Česká 13, Brno**

BARVIČ a NOVOTNÝ
KNIHKUPECTVÍ • 1983 • SPOL. S R. BRNO

Cesta z Olomouce nám trvala déle, než jsme předpokládali. Dálnice byla totálně ucpaná. Hana s Tomem měli obavy, kde zaparkujeme, ale vnuk Petr s manželkou Lenkou nás již očekávali před knihkupectvím, kde hlídali jediné volné parkovací místo. Tak jsme se alespoň domnívali. Jak jsme se ale vzápětí dozvěděli, bylo to vyhrazené parkovací místo pro VIP hosty knihkupectví. Naposledy zde parkoval vůz Madeleine Albrightové při její návštěvě tohoto knihkupectví.

Během chvíle Petr s Lenkou přichystali dovezené občerstvení. Hana s Ivanou Slabákovou rychle zrekapitulovala režii večera. Sama jsem mailem oslovila a požádala Ivanku, zda by byla ochotna na tomto setkání přečíst pár úryvků z mé knížky. Ta účast přislíbila a díky tomu měla děvčata již vše předem připraveno. Já jsem stihla v předsáli podepsat dvě-tři knihy, z nichž jedna ještě téhož dne putovala do Německa. Objednala si ji moje známá Češka, která po sňatku následovala svého německého manžela do Saska.

Prezentace mé knížečky byla v Brně dne 7. 12. 2012. Potěšila mne účast přátel, známých a vzdálených příbuzných. Salonek v knihkupectví Barvič a Novotný byl plně obsazený. Spolumajitelka obchodu, paní Maruška Tichá, nám řekla, že takovou účast měla v tomto roce jen již zmíněná Madeleine Albrightová. Je zde ovšem jeden malý rozdíl – já jsem rozeslala řadu pozvánek. Nahodilých zájemců tam patrně mnoho nebylo.

Výraznou skupinkou bylo několik mých bývalých studentek, se kterými jsem byla na oné paměťihodné chmelové brigádě v Měcholupech u Žatce, kde začal náš Radim navštěvovat první třídu ZŠ, jak jsem se zmínila v jedné kapitole své prvotiny. Eva Kuklíková – dnes odborná dorostová lékařka v Brně, která tehdy vedla Radima do měcholupské dvoutřídky, vtipně pobavila přítomné. Při podpisu knížky zvolala na nedaleko stojícího Radima: „Bůhví, jak by to s tebou dopadlo, kdybych tě do té školy nedovedla.“

Evička mne také překvapila, jak se radostně zdravila s Ivanou Slabákovou, nerozlučně spojenou s písněmi „Moravanky“ Jana Slabáka, jejího manžela. Netušila jsem, že se děvčata tak dobře znají. Otec Ivany, Zdeněk Soukal, můj bývalý brněnský kolega a zástupce ředitele, prošel se mnou tu naši školní anabazi ze školy v Brně-Táboře do SVVŠ na Lerchově ulici. Když jsme se přestěhovali do Olomouce, jezdíval s manželkou Olgou za námi často na chatu do Kanic.

Při podpisování dvou dalších knih Jarce Hanákové, bývalé studentce z téže třídy, jsem si ani náhodou nedovedla představit, jakou radost způsobí ta moje nepatrná publikace až v daleké Kanadě další dívce z téže třídy – Nataši Dostálové.

Nejstarší návštěvnící autogramiády byla moje někdejší spolužačka Kamila Neswedová-Klugarová, kterou doprovázela její dcera, prof. Kamila Klugarová působící na JAMU.

O Kamile jsem vyprávěla v kapitole Kounicovy koleje. Moje vzpomínky jí však připomenuly i její maminku a napsala mi: „...představ si, že naše maminky navštěvovaly obě v době c. k. monarchie českou obchodní školu.“ Shodou okolností tato škola měla sídlo ve Vesně, tedy v budově, kde bylo naše DRRG (dívčí reálné reformní gymnázium). Na vysvětlení mým vnukům – moje máti (vaše prababička) v letech 1915–1917 a Kamilina maminka byly svými rodiči poslány z českého maloměsta do české dívčí střední obchodní školy v tehdy německém Brně, aby se jim dostalo vzdělání. To jim mělo následně umožnit získat zaměstnání a tím i později určité osamostatnění. V tehdejší době většina dospělých dívek neměla žádné zaměstnání. Stávaly se tak jen čekatelkami na vhodného ženicha. Emancipace byla opravdu ještě v „plenkách“.

OSTROVAČICE A AUTOGRAMIÁDA

Ředitelství ZŠ v Ostrovačicích jsem sdělila, že v knihkupectví Barvič a Novotný v Brně je ve výloze upoutávka na prezentaci mé knihy, ve které vzpomínám i na malý úsek zapomenuté historie ostrovačické měšťanské školy, kde jsem jeden rok učila. Paní ředitelka mi slíbila, že na prezentaci se dostaví některý člen učitelského sboru. Podobně zareagoval i pan starosta, když jsem si ho dovolila oslovit s dotazem, zda z mých bývalých žáků v Ostrovačicích ještě některý z nich tam žije. Mile mne překvapil sdělením, že můj dotaz v podobě zprávy vyvěsí na informační tabuli. Dále mě ujistil, že jedna kniha bude zakoupena a uložena do obecní knihovny. Tak se publikace dostala do rukou také mému bývalému žákovi, kterého jsem učila ve 2. třídě měšťanské školy v Ostrovačicích, dnes známému hudebnímu skladateli Zdeňku Pololáníkovi, který si pro klidnou tvůrčí činnost upravil svůj rodný dům v Ostrovačicích, jak mi posléze sdělil. Příkládám jeho dopis, který mi zaslal jako reakci na pozvání ostrovačických na křest knihy do Brna.

MgA. Zdeněk Pololáník

Composer

Osvobození 67
66481 Ostrovačice
Czech Republic

Vážená paní

Mgr. Daruše Burdová

Kaštanova 27
772 00 OLOMOUC

Ostrovačice, 4.12.2012

Vážená paní magistro,

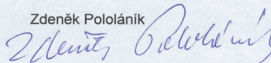
velice jste mne dnes překvapila svým dopisem a pozvánkou na uvedení Vaší právě vydané knihy s autogramiádou.

Tím více, že jsem doposud nevěděla o Vaší literární činnosti

Přeji Vaší knize, mnoho pozorných a vnitřních čtenářů, Vám radost z ohlasů, štěstí, zdraví a stálou pohodu!

Se srdečným pozdravem

Zdeněk Pololáník

P.S.

Přesto, že mám o Vaši knihu velký zájem, i o setkání s Vámi po tolika letech, na prezentaci knihy přijet nemohu. V první polovině příštího týdne, kdy mám cestu do Brna, si však Vaši knihu v knihkupectví Barvič – Novotný s radostí zakoupím.

FAX: +420 546 427417 • mobil: + 420 775 251035 •
e-mail: zdenek.pololanik@capellen.cz

Dalším překvapením v salonku knihkupectví, které se opět vázalo k Ostrovačicím, bylo moje setkání s dcerami mé zesnulé sestřence Marie Kolářové, které jsem nejméně 15 let neviděla. Maruška přišla se svým synem a Míla s manželem, dirigentem, sbormistrem

a hudebním skladatelem Petrem Fialou. Tuto zmínku uvádím pro vysvětlení mým nejbližším. Obě děvčata absolvovala konzervatoř, Míla i JAMU. Obě se nabídlly jak mé matce, tak o rok později i mně, že zazpívají v kapli brněnského Ústředního hřbitova při obřadu rozloučení s mými rodiči.

DNEŠNÍ ZPRÁVY – 6. BŘEZEN 2014

Televizní hlasatelka nám sdělila, že u nás přibývá onemocnění tuberkulózou, kterou se nám v minulosti podařilo na dlouhou dobu zlikvidovat proočkováním dětí. To vyvolalo opět moje vzpomínky na Ostrovačice.

Očkování tehdy proběhlo v ostrovačické škole bez předběžného lékařského vyšetření. Sedmiletá dcerka našeho kolegy Císaře to zaplatila životem. Malá školačka byla TBC pozitivní a zdravotnický personál konal jen to, co mu bylo přikázáno. Ještě dnes mne zamrazí, když si vzpomenu na chvíli, kdy při pohřebním obřadu z kůru kostela zazněl dětský stříbrný hlásek s ukolébavkou „Hajej můj andílku...“. Na tak emotivní zážitek se nedá zapomenout. I taková vzpomínka dokresluje nástup doby, kdy se nařizovalo a poslouchalo. Spolužačce zazpívala tehdy sedmiletá Mařenka, dcera mé sestřenice, tedy Marie, která navštívila brněnskou autogramiádu mé knihy.

TRVALÁ PŘÁTELSTVÍ

Z Prahy si moji knížku objednal dávný dobrovodský kamarád Honza Slabý. Posléze mi telefonoval a řekl: „Četba tvých vzpomínek mne vrátila do krásných časů na Dobré Vodě. Možná ti uniklo, že oktávu jsem prožil u tety a strejdy na Dobré Vodě. Vyměnil jsem se tak s jejich Aničkou, která ten rok byla zase u nás v Olomouci a navštěvovala tam ‚hospodyňku‘ v Pöttingeu (první česká škola pro výchovu a vzdělání dívek v Olomouci). Takže já

maturoval v Telči a ne na Slovanském gymnáziu. Ale volám hlavně kvůli mému synovi. Toho zaujala fotografie na str. 188 z brigády v Měcholupech. Poznal na ní svoji milovanou profesorku Emilku Česnekovou a zajímalo by ho, jak a proč se z Brna přemístila do Prahy?“

Vzpomněla jsem si a Honzovi jsem povykládala, že Emilka se nám zamilovala do našeho kolegy na jedenáctiletce v Brně-Táboře. Láska nebyla opětována, a proto požádala o přeložení do Prahy. Za chvíli opět zvoní telefon a zase Honza Slabý: „Zapomněl jsem ti říct to nejdůležitější. V kasárnách, kde tvůj manžel v roce 1950 přišel málem o diplom, jsem si já po promoci odkroutil 4 měsíce. Nejbližší dobrá hospoda byla U Drápalů a tam rodičům vypomáhala jejich dcera, tvoje spolužačka Liba Drápalová.“ Svět je opravdu malý.

Paní Olga Soukalová, manželka mého kolegy a později zástupce ředitele na SVVŠ v Brně, je máma Ivany Slabákové. Ta se ozvala během několika dnů po autogramiádě. Knihu přečetla prý téměř jedním dechem a těší se na jaro. Přijede za námi do Kanic, abychom probraly „naše Židenice“, o kterých jsme spolu nikdy nehovořily a o kterých jsem toho tolik napsala v mé literární prvotině. S rodiči bydlela nedaleko Drápalů, znala dobře i hochy z naší židenické party a bude nač vzpomínat. „Vždycky se nám vrátí pohádka mládí, jen umíme-li vzpomínat,“ říkával náš latinář prof. Havrda.

SILVESTR 2012 – MOJE OSMDESÁTÉ DEVÁTÉ NAROZENINY

Již čtyřikrát přechod starého roku v nový rok je pro mne jiný. Je to již čtyři roky, co mne opustil manžel – moje životní opora, ale vzpomínky jsou stejné a neměnné.

V minulých letech jsem trávil Silvestra uprostřed svých milých, tj. na chalupě u Radima a Ivy, kam každoročně přijíždí i Hana s Tomem a večer další přátelé. V následujícím roce v malé obměně totéž. V dalším roce změna – žádní hosté, nikdo nemá čas a možná ani zájem. Doba je nějak moc uspěchaná, nikdo nemá na nic čas.

Poslední den roku 2012 jsem se rozhodla zůstat v klidném rozjímání tichého domova a své devětaosmdesátiny oslavit docela netradičně. Potřebovala jsem radikálně změnit své občasně krátké myšlenkové pochody, k tomu jsem potřebovala klid, čas rozjímat... Nicméně všem svým milým jsem zavčas sdělila, že oslava narozenin je nemine, ale přesouvá se na 3. ledna, kdy je zvuk ke slavnostnímu obědu do hotelu Flora.

Ti nejbližší, kteří byli na Silvestra v Olomouci, mi přišli popřát již dopoledne. Pro odpoledne jsem měla plán – využít stříbrnou kartu firmy Atlant-taxi. Tato společnost poskytuje věrným klientům v den jejich narozenin 5 km jízdy zdarma. Moje rozpomínání mne přivedlo při odpolední procházce až na konečnou zastávku olomouckého předměstí Holice. Je na pěkném náměstíčku nedaleko restaurace „Na statku“, kde jsme s Vladou slavili naše jubilejní narozeniny. Chvíli jsem se procházela a vzpomínala na ty, kteří zde již nejsou, ale tato místa s námi poznali. Z otevřených dveří malého holického kostela se ozval zvuk varhan doprovázející slavnostní TE DEUM. To mne vtáhlo dovnitř a přeneslo ve vzpomínkách o mnoho desetiletí zpět.

Posléze přivolané taxi s příjemným starším řidičem se mnou podniklo téměř poznávací jízdu Olomoucí. Zeptala jsem se, proč jedeme takovými oklikami. „Abych mohl přidat i trochu potěšení z pětikilometrové jízdy o vašich krásných silvestrovských narozeninách,“ byla řidičova odpověď.

RODINNÁ OSLAVA 3. 1. 2013

Rozhodla jsem se oslavit své narozeniny v širším rodinném kruhu v hotelu Flora, kde v době mého aktivního „průvodcování“ několikrát trávil s mými klienty Silvestra i můj manžel. Měla jsem to tehdy dobře promyšlené. Vlada přece nebude doma sám, když já mám tak prima „džob“. Po půlnoci se pak můžeme s mojí německou skupinou rozloučit a doma v klidu u televize vstoupit do nového roku...

Paní ředitelka hotelu Flora Eva Hrušková nechala salonek náležitě vyzdobit a osobně nás uvítala. Všem se tento rodinný summit líbil a rozcházeli jsme se až za šera. Bohužel, z Brna přijela s mladými Dzikovými jen Alenka – Vladova sestřenice. Pozvaný byl i její bratr Jiří s manželkou Evou. Omluvili se, ale pravý důvod neúčasti nesdělili. Až později jsme se dozvěděli, jak vážně je Eva nemocná. Bohužel na kávu do FLORY za námi nepřijela ani rodina mé neteře Yvony, ač byli toho dne v Olomouci. Přijeli z Opavy, kde bydlí, navštívit na kliniku svého otce, mého bratra. Bratr Ivo byl v té době hospitalizován na oddělení stomatologické chirurgie po těžké reoperaci horní čelisti. Důvodem operace byl zhoubný nádor. Chápu, že smutná rodina neměla ani pomyslení svůj bol předávat dál. Tuto smutnou realitu sem musím vložit, patří do deníku, který nese podtitul „Co rok dal a co rok vzal...“

LEDEN 2013

byl pro mne náročný. Časté telefonáty a maily spokojených čtenářů mne pochopitelně těšily, ale kupila se práce kolem příprav olomoucké prezentace. Organizace se plně chopila Hana. Ale moje spolupráce byla také nutná. Bylo třeba pozvat celou řadu hostů. Sestavení seznamu pozvaných a odeslání pozvánek – viz obrazová příloha, ať již mailem či klasickou poštou, přidělila Hana mně.

Vážený přítelé,

dovoluji si vás pozvat na uvedení své nedávno vydané knížky
Všechno se mění, vzpomínky zůstávají
 ve čtvrtek 24. ledna v 18 hodin
 v Muzeu umění v Olomouci.

Sloven na tuto pouť ji doprovodím společně s redaktorkou
 a za hudebního doprovodu Jakuba Knápka.

Kniha popisuje období, ve kterém plynul a plyne můj život, nad kterým se vznášá clona
 mých neměnných vzpomínek. Je to nekončící mozaika střípků, která začíná
 ve venkovském letovisku Dobrá Voda. Ve spirále času se tam ráda vracím.
 V mých vzpomínkách zmiňuji také A. J. Liehma, Stanislava Budína, Zdeňka Mlynáře,
 Ritu Klímovou a další osobnosti našeho veřejného života,
 se kterými jsem měla možnost se setkávat právě na Dobré Vodě.
 Tyto své vzpomínky jsem psala s úmyslem věnovat je mé rodině, přátelům,
 popř. dalším čtenářům, kteří všechny ty proměny času neprožili.
 Nebo prožili, ale je to pro ně již dávná, mnohdy zapomenutá minulost.

Knihu si bude možné na místě koupit
 za nabídkovou cenu 100 Kč (místo běžných 130 Kč).

Budu moc ráda, když přijдете.

Daruše Burdová

Olomoucká autogramiáda se konala v příjemném prostředí Muzea umění. Besední sál má cca 90 míst a byl plně obsazený. Celý pořad moderovala Hana. Čtení úryvků z mé knížky se na požádání ujal Pavel Hekela, ředitel Českého rozhlasu v Olomouci. S panem ředitelem se Hana zná od studentských let z hejčínské SVVŠ

(později opět gymnázia), kde jsem Hekelu také učila. Nemohl chudák tedy odmítnout. Hana zajistila i klavírní doprovod Jakuba Knápka, který shodou okolností hrál na svatbě mého vnuka Petra. Pochopitelně zaměstnala opět všechny mladé členy rodiny.

Pro mne období příprav bylo dost náročné z mnoha důvodů. Vrcholilo druhé kolo prezidentské volby. Sledovala jsem všechny informační zdroje a s napětím očekávala výsledky. Vedle toho jsem rozesílala pozvánky a k tomu řádila ještě chřipková epidemie a s ní spojené obavy, zda vůbec někdo na prezentaci přijde. Datum prezentace bylo stanoveno na 24. ledna. V tutéž dobu bylo možno sledovat poslední duel prezidentských kandidátů. O výsledku však už bylo téměř rozhodnuto, tedy mnohé již nezajímal a to asi přispělo k hojně návštěvě „mého podvečera“.

Autogramiáda byla bohatě navštívena, dokonce se musely přidávat židle, a to ještě několik účastníků postávalo. Petr s Lenkou v tom nečase přijeli z Brna sice na poslední chvíli, ale také se hned aktivně zapojili do práce. Peťa se ujal pořízení fotodokumentace celé akce a Lenka se připojila k Vladce a v předsálí prodávaly zájemcům moji vzpomínkovou prvotinu. Prezentace se asi líbila. Mile mě překvapila přítomnost několika hejčínských profesorů, bývalých kolegů a kolegyň, kterým jsem se jen letmo zmínila, že proběhne tato akce. Po jejím skončení měli návštěvníci možnost si popovídat i mezi sebou při pohárcích vína a malém občerstvení v průběhu následné autogramiády. Poslední knihu jsem podpisovala až kolem půl deváté večer.

VNUCI SLAVÍ NAROZENINY

Petrovy půlkulatiny připadly na den olomoucké autogramiády. Oslava se musela o 24 hodin odložit. Petr s Lenkou pozvali celou širokou rodinu k příjemnému posezení do známé olomoucké restaurace „U Drápala“.

To ve mně vyvolalo vzpomínku na spolužačku Libu Drápalovou. Jejich restaurace v Brně-Židenicích již mnoho let neexistuje. Byla jim vyvlastněna, združstevněna a nakonec přeměněna v poštovní úřad. Obytný prostor nad restaurací byl Drápalům ponechán. Milá Liba, o které jsem se v mé knize často zmiňovala, žije již jen v mých vzpomínkách.

Oslava Petrových pětatřicetin se vydařila. Po večeři někteří odešli a ti vytrvali se přesunuli do sklípku pod restaurací. Mezi posledními, kteří se rozcházeli, byly obě Petrovy „babky“ – Hilda Dziková z Ostravy a já. Bylo nám mezi těmi mladými a mladšími moc dobře.

Pro mne radostná nálada pokračovala hned od rána následujícího dne. Byla sobota a poslední hodiny přímé volby prezidenta. Naši mladí si v Brně vyřídili volební průkazy a odvolili spolu s Anežkou – Lenčinou mamkou, v Olomouci. Potom přijeli ke mně, Lenka mne ozdobila Schwarzenbergovou „plackou“ a odvezli mne k mé volební budově. Oba mne doprovodili až do volební místnosti. Chtěli pořídit fotodokumentaci překvapené volební komise – seniorka a Schwarzenberg? To se tak často nevidí! Ale nějak to nevyšlo. Tak alespoň doklad, že jsem byla volit.

Oslava Vladčiny narodenin sa konala 23. 2. 2013. Dnes je ne-
dele 24. 2. 2013 a vzpomínku na včerejší naše malé, ale dôležité
rodinné setkáni nemohu nezaznamenať. Vnučka Vladka pozvala
najbližšiu rodinu na bowling a malé posezení k uplynulým päť-
dvacetinám. Proběhly sice již na Nový rok, ale nebyl čas k oslavě.
Důvodů k odkladu bylo hned více. Její zkouškové období na UP,
chřipková epidemie, trochu i moje autogramiáda. Potom násle-
doval kolotoč zájezdů na lyže v celé rodině, ale také maximální
pracovní vytížení téměř všech členů rodiny – prostě nebyl čas.
Jedna komplikace stíhala druhou i ve stanovený den oslavy. Od
rána hustě sněžilo na celé Moravě, ale naši motoristé dorazili bez
nehody. Čtyři z pozvaných skolila viróza a na dovršení všeho
Vladčina Jirku přepadli před olomouckou Jednotou, kde se ko-
nala rodinná sešlost, nějací gauneři. Vykopli mu z rukou krabici
s dortem, kterou přenášel z blízké cukrárny ke kávě po bowlingu.
Chtěli se prý rvát. Policii raději nevolal. Několik svědků nehodlalo
na ni čekat a patrně měli i obavu z těch útočníků. Tak se milý Jirka
raději vrátil do té cukrárny a koupil další dort. Posezení bylo velmi

příjemné, jídlo výborné a obsluha „mírná“. Asi po třech hodinách od zahájení našeho summitu se zvedl vnuk Pavel, že má nutnou práci v novém bytě a že musí ještě něco připravit i do nové práce. Jeho nový pracovní post na Fakultě tělesné kultury Univerzity Palackého v Olomouci byl ostatně důvodem jednoho z mnoha včerejších přípitků. Oslavenkyně Vladka nám sdělila, že po ukončení magisterského studia má již zajištěné místo. To vše jsem již věděla, nicméně byl důvod k další gratulaci. Následovala Hana, aby zopakovala, co ostatní již slyšeli (já jsem přišla později) – Petr má splněny skoro všechny podmínky pro jmenování docentem! Co na to srdce babičky-kantorky je čtenáři zajisté jasné...

Načež následoval gól rodinného summitu. Peťova Lenka na podzim rozšíří rodinný klan. Toto sdělení odvrátilo od odchodu i Pavla. Následoval báječný přípitek. Nabídli nám jej budoucí babička Hana a dědeček Tom. Jak toto sdělení na mne zapůsobilo, dokládá nejlépe přiložená fotografie (pozn. red. – babča je nekuřačka). Radim mně od této chvíle neřekl jinak než prababka-čekatelka.

Celý únor mne zahltil mnoha povinnostmi. Poděkovat za písemné a mailové dopisy čtenářům, poděkovat všem návštěvníkům autogramiády, že v tom mrazu se vydali na ohlášený křest mé knihy. Škoda, že jsme nezaložili prezenční listinu. Teď by se mi hodila.

Nerada bych někoho z návštěvníků opomenula. Touto cestou jim všem ještě jednou děkuji za květinové pozornosti, za ne jeden sladký bonbónek, za krásná slova uznání mého „spisovatelského“ pokusu.

Do této atmosféry pro mě úsměvně zapadl televizní pořad herce a režiséra Jana Krause. Jedním z hostů v pořadu vysílaném 22. 2. byla spisovatelka Kateřina Tučková. Na dotaz Krause, kdy má největší radost z dokončené práce, odpověděla, že po vydání knihy a rozhovoru s hlavní redaktorkou. Kraus cílil dál svou otázkou „A co manžel?“ Tučková: „Ten je velice kritický, čte pozorně, nic mu neunikne, vnímá vše, a proto knihu dostane do rukou mezi posledními. Nenechám si přece pokazit radost.“

Toto sdělení mě téměř rozesmálo. Já napsala jen jednu knihu a laskaví čtenáři mi svými komentáři přinášejí tolik radosti, že si to snad ani nezasloužím. Házím za hlavu myšlenku na těch několik málo, kterým kniha buď nic neřekla, nebo se dotkla jejich postojů v dané či minulé době. Po zhlédnutí pořadu Jana Krause se mi docela dobře usínalo.

Prezident Václav Klaus v tomto týdnu předává vládu Miloši Zemanovi. Napadli mne Jiráskovi PSOHLAVCI a Kozinovo zvolání „hyn sa hukáže...“

ELEKTRONICKÁ POŠTA

Psát deník v současné situaci je pro mne velmi složité. Neustále jsem odváděna od svého záměru nejrůznějšími důvody. Dva tři maily mne myšlenkově vzdálily hodně daleko od zamýšlené práce. Dovolím si je vložit zde do textu, protože každý je rád, když se může někdy pochlubit.

From: Pavla Nachtmannová [mailto:nacpa@...]

Milá paní profesorko!

včera jsem prožila úžasný večer a to díky Vám! Vy jste byla perfektní, Hanka a ostatní „účinkující“ taktéž. Večer jste měli krásně koncipovaný, setkání s milými profesorkami ze SVVŠ mě velmi potěšil a to nemluvím o dalších setkání se známými, spolužáky atd. Knihou si právě listuji, v mezičase práce volební komise, díky za zmínku moji maličkosti, potěšilo mne to!!!

Až „pominou“ mrazy, vyrazíme spolu na kafe a již se těším na další setkání s Vámi.

Vaše „doktorka“ Pavla

From: Irena Vytopilova [mailto:irenavyt@...]

Milá Darko,

především ti děkuji za velmi příjemně strávený večer. Jsi dobrá, velmi dobrá, jsi obdivuhodná.

Samozřejmě jsme s Vlastou chtěly si nechat knihu od tebe podepsat, ale viděly jsme, že těch zájemců je hodně, tak přicházíme s následujícím dotazem. Darko, myslíš, že bys mohla přijmout naše pozvání na kafičko?

Třeba kdykoli odpoledne do Mia kavárny nedaleko tvého bydliště, výběr dne necháme na tobě. Velmi rády bychom si s tebou popovídaly. Těším se na tvou odpověď. Zdraví Irena

To byl mail od kolegyně z Hejčína.

Mail od další kolegyně doc. Květuše Lepilové, se kterou jsme krátce společně učily na SVVŠ v Hejčíně překvapil a potěšil:

From: Lepilova@...

Milá Haničko,

já jsem se po korekturách urvala autem (můj choť jel okolo Zbrojnice a vzal mne na otočku). Řekli mi, že jsi v Praze. Koupila jsem si knihu.

Žasnu, co máme s Brnem a okolím společného! To musíme probrat. A ten obdivuhodný věk a paměť maminky!!! Pozdravuj ji.

Srdečně KL

Tento mail mi Hana přeposlala. Nešlo nereagovat...

Hani, pochopila jsem, že dnes se sejdeš s K. L. (rozuměj Květou Lepilovou). Mám pro ni patrně šokující vzpomínku. Když pan prof. Lýsek (Květin tatínek) začínal v Brně ve škole na Kotlářské ulici, tak jsem tehdy byla dost dobrá ve zpěvu. Naše paní učitelka mne vybrala do jeho dětského pěveckého sboru, který zakládal ve vedlejší nové škole. Vzpomínám, že tam chodil i syn dirigenta Bakaly. Ach ten internet! Chtěla jsem si tuto vzpomínku ověřit a vygooglovala jsem, že její otec působil jako odborný učitel na ZŠ Kotlářská 1945–1950. Ale tato informace není zřejmě nejpřesnější vzhledem k tomu, že já jsem k němu chodila do sboru již jako dítě školou povinné. Tak to je první provázání. Dalším je skutečnost, že Lýskovi měli chatu v Babicích a my hned v sousedních Kanicích

Přeji pěkné popovídání. Proč mi to naráz píše tak výrazně? Měj se m.

From: Trckova Eva [mailto:Eva.Trckova@...]

Dobrý den, paní profesorko, chtěla jsem Vám moc poděkovat za krásný večer s Vámi, toho 24. ledna. Byla jsem Vámi okouzlena. Přemýšlela jsem o tom, zda Vás nepoprosit o nějakou besedu pro naše členy v Klubech pro seniory, ale nevím, zda by to nebylo troufalé. Myslíte si, že bych Vás mohla poprosit o Vaše telefonní číslo? Snažila bych se moc neobtěžovat, ale přece jenom by to bylo bližší spojení, než přes mail. Mějte se moc hezky, přeji pěkný den. S úctou Eva Trčková.

Autorka tohoto mailu je PhDr. Eva Trčková, která má na olomouckém magistrátu na starost Kluby pro seniory.

Další mail od mé žákyně, která emigrovala do Kanady. Na prezentaci v Brně jsem pro ni podepisovala knihu jiné žákyni, která jí ji zaslala:

Nataša Dostálová – Juck mi píše z Kanady

From: Natasa Juck [mailto:njuck@...]

Draha pani profesorko Burdova,

Dovolte me pográtulovat Vam za vydani nezapomenutelných vzpomínek a dat Vam vedet jakou jsem mela neuveritelnou radost, kdyz jsem dostala balicek od Jarky Hanakove-Jezove s vasi knihou i dokonce venovanou mne.

Přečetla jsem ji celou ve dvou dnech a dalo by se rict, v jednom dechu. Byla jsem velice fascinovana Vasim pohledem na udalosti z Brna z predvalecne a valecne doby (kterou znam jenom od mych rodicu a starsi sestry) take pochopitelne z let normalizace, kterou jsem uz neprozila doma, ale zde v Kanade. Nasmala jsem se zazitkem z Chronotechny a vzpominkami na chmel v Mecholupech a mnoho jinych zvlaste z doby pred 1989.

Mela jsem husi kuzu když jsem četla o Kaunicových kolejích – náš dům byl (je s mojí sestrou stále) blízko, na rohu Kamenické a Eliášovy. Naši rodiče a babička nám říkali jak to strlení každou sobotu bylo hrozně slyšet.

V rámci vzpomínek, musím přidat i tohle: Asi jsem neměla příležitost Vám to říct, ale byla jste kantorkou pod jejím vlivem jsem se rozhodla pro moji životní kariéru. Už i v základní škole jsem věděla, že návrhy, kreslení a architektura jsou mojí láskou a zájmem. Na gymnáziu se mně otevřely dveře do světa biologie, díky Vám. A co teď? Zahradní architektura v Lednici byl ten přirozený výběr s pokračováním v postgraduálním studiu na zdejší fakultě architektury ve větví „Landscape Architecture“. (Můžete se kouknout co dělám posledních 28 let www.htfc.mb.ca)

Uprimně doufám, že se s Vámi ještě setkám buď tento rok nebo příští na 50. výročí naší maturity v 2014.

S přáním dobrého zdraví a pohody Vás moc zdraví!

Natasa Juck (Dostalova)

P.S. Hacky a čarčky si musíte sama dát kam patří, moje gramatika je určité trosku hrbatá, jako výsledek psaní a mluvení jenom v angličtině po 43 letech.

Vzápětí následoval mail prof. Jiřího Fialy. Univerzitní profesor, historik a známý mé dcery navštívil moji olomouckou autogramiádu. Po přečtení publikace mi pak mailem doporučoval, abych si na internetu vyhledala Britské listy a přečetla si zajímavý rozhovor „A. J. Liehm kontra Štěpán Benda“.

Ihned se mi vybavilo, že Štěpán je synem Marli Skarkové a Ing. Bendy, jejího prvního manžela. Měl ještě staršího bratra Aleše. Oba hochy jsem poznala na Dobré Vodě, kdy již s matkou, Tondou a jejich společnou dcerou Sášou vystupovali pod hlavičkou rodina Liehmova.

Byl to dlouhý konfrontační rozhovor, který se odehrál ve Vídni v r. 2008 mezi Tondou a jeho nevlastním synem Štěpánem. Pro mne to byl šok. Po několikerém pročitání textu jsem teprve pochopila celou řadu mně nepochopitelných zvratů v Tondově životě. Po přečtení rozhovoru jsem daleko více porozuměla i obsahu jeho knihy „Minulost v přítomnosti“, kdy jsem si neustále uvědomovala proměny jeho já a docela v jiném světle se mi otevřely některého jeho aktivity v šedesátých letech a později i v emigraci.

Kolik zmínek a úvah o A. J. Liehmovi jsem v rukopise první knihy musela škrtnout. Hana mi vždy jen řekla: „Mami, to je tvoje tvrzení, nemáš to ničím podložené – jen svojí vzpomínkou.“ Nyní jsem získala pro svůj názor potvrzení a i určitý odrazový můstek. Pokud by podrobnosti někoho zajímaly, zmínila jsem, kde je možné si je přečíst. Uvedu jen střípek z toho střepeu. Liehm přiznal, že do emigrace byl vyslán KSČ na falešný francouzský pas. Jeho knihu Minulost v přítomnosti, kterou jsem ve své knize zmiňovala, zanechávám svým vnukům s mými glosami a komentářem. Je to minulost, která dnes již málokoho zajímá. Bude to nejspíš patřit do Paměti národa, ale o tom musí rozhodnout odborníci.

Další mail od profesora Fialy:

From: jiri.fiala@upol.cz [mailto:jiri.fiala@...]

Vážená a milá paní profesorko,

potěšilo mě, že jsem Vás potěšil odkazem na Britské listy. Vaše vzpomínky jsem přečetl jedním dechem; jak se ukazuje, máme leccos společného.

Vyžetil jsem chalupu v Dačicích (za kostelem, Příkopy 74/I, zahradou sousedím se zahradou zvěčnělého doc. Jana Bistrického), do níž investuji, co jsem s to (už je docela obyvatelná, bohužel je dost z ruky, byť nedaleko od Dobré Vody). Můj starší syn anesteziolog si vzal dceru doc. Bučka, emeritního přednosta dermatologické kliniky FN Olomouc, takže jistě znal Vašeho pana chotě – musím se ho pozeptat. Na hejčínském gymnáziu jsem maturoval v roce 1962, tedy před Vaším příchodem na tento ústav, naše třída drží pohromadě, už se ale začínáme scházet na pohřbech, naposledy věhlasného kardiologa prof. MUDr. Jana Pavla Lukla, CSc., minulý pátek – v září loňského roku ještě byl na srazu po 50 letech od maturity, radostně si zapaloval jednu papirosku od druhé, jak bylo jeho celoživotním zvykem, netuše, že už těch papirosek moc nevykouří (sklátil ho zánět plic po přestálé cévní příhodě). Nechystáte se zítra na vernisáž výstavy Olomoucká univerzita – Universitas Olomucensis v 16 hodin ve Vlastivědném muzeu? Pokud ano, těším se na viděnou.

S mnoha srdečnými pozdravy Váš Jiří Fiala

Vážený pane profesore,

moc děkuji za faktografické doplnění mých vzpomínek. Kdybych měla možnost Bendův článek si přečíst před půl rokem, neodstranila bych několik mých pikantních vzpomínek na Tonánka. Mám jimi glosovanou jeho „autobiografickou“ publikaci. Možná by to pobavilo i Štěpána Bendu a jeho bratra Aleše.

Oba jsem je poznala na Dobré Vodě v době, kdy ještě jejich rodina fungovala.

Znám i rodný mlýn jejich otce – Ing. Bendy – v Dačicích.

Moje dcera mne však přesvědčila, že si nemohu dovolit „to a ono“ v mé knize uvést a syn mi dokonce řekl, že buchty na Mírov mně vozit nebude. – Takový je osud „orálního historika“...

Pane profesore, já se nevzdávám a snažím se stále o pokrytí bílých míst v mé publikaci. Stále ovšem narážím na dosud neodstraněné bariéry.

Přeji krásný den a děkuji za pochopení staré kantorky.

Daruše Burdová

Psát deník v této podobě je nereálné. Protagonistka knihy Jiřiny Šiklové denně něco opravovala, pozměňovala a přepisovala. Mne zahlcují sdělovací media. Pozorně naslouchám Českému rozhlasu v Olomouci. Televizní zpravodajství a komentované zprávy jsou mým denním chlebem a bez „lidovek“ se neobejdu. Mám oblíbené redaktory a jejich úvahy, komentáře a fejetony často potvrzují moje „historické“ povědomí. Uvědomuji si, že mladší generace má tolik problémů v současné hektické době, že pro mne významné informace jsou pro ně zanedbatelné, okrajové záležitosti. Já však hodlám zachytit dobu, ve které jsem žila a ve které žiji. Mnohdy tyto informace ji dokreslují a potvrzují mi, že mé vidění není a nebylo černobílé, jak se někdy domnívám. Budu tedy skládat dál střípky vzpomínek, střepy reality do mozaikového obrazu dalšího povídání. Snad se mi i podaří pokrýt bílá místa ve vydaných vzpomínkách.

LENKA

Zdravotní sestra Lenka, bývalá Vladova sestřička v jeho ordinaci v Domově důchodců v Olomouci-Pavlovičkách, mi volala 7. 3. 2013, že četba mojí knížky je balzámem pro její zmučenou duši. Odvádí ji od těžkých myšlenek, které na ní spočívají od nedávné sebevraždy její dcery. Pročítá ji prý stále znovu a znovu a vzpomíná si, že pan primář toho nikdy moc nenamluvil. A když se někdy rozhovořil, třeba o prvním svém autě, které si mohl konečně koupit na poukaz, který mu byl zaměstnavatelem přidělen,

nebo o frontě, kterou bylo nutno vystát na devizový příslib na dovolenou v Jugoslávii. Nebo o tom, jak se ve frontě stálo na vytoužený vlastní televizor, prý nechápala, o čem to mluví, nedovedla si to vůbec představit.

Řekla mi: „O té době jsem nic nevěděla. Mohu říct, že jsem opravdu nevěděla, o čem mluví. Vy jste ty události tak pěkně a jasně popsala, k tomu i ta fotografie vašeho auta IFA a byla jsem konečně v obraze o té době.“

„Jaký byl tehdy život ve městě, to asi u nás na dědině nikoho nezajímalo,“ řekla mi paní Lenka. Družstevníci tehdy bedlivě hlídali její rodinu, aby si snad nějaký svůj majetek neodnesla ze statku, ze kterého je místní stranická organizace vyhnala, a pokračovala: „O rozstánské sestře Jarce se pan primář často zmiňoval, a tak jsem měla i já určitou představu o její osobě. Vy jste tomu však dala korunu. Popsala jste, jak se pokoušela s vámi manipulovat před a po vaší svatbě. Teď ji mám dokonale přečtenou.“

Milá Lenka však netuší, jak se ke mně, ale i k Vladovi zachovaly Jarčiny děti – naši synovci a neteř.

V létě 2007 se v Rozstání slavil sjezd rodáků, na který jsme se oba těšili. O jeho konání jsme se dozvěděli v Kanicích od pana Příbyla, rodáka z Rozstání. Hana byla připravená, že nás do Rozstání z Kanic doveze, ale nikdo nás nepozval! Snad prý spoléhali jeden na druhého, jak se hodně později snažili ospravedlnit. Zanechalo to ve mně takový osten, že ani v nejhlubším zármutku jsem na to nezapomněla. Dokonce jsem zvažovala, zda jim vůbec poslat to nejsmutnější oznámení o Vladimírovi... Nakonec mé lepší já zvítězilo. Dostali ho do rukou poštou až den před tím krutým DNEM... Nebyla to pomsta, mělo to být jen malé upozornění a výzva k zamýšlení (máma je někdy bezbřehý optimista – pozn. dcery redaktorky).

PSÁNO DNE 8. 3. 2013

Dnes jsem sledovala televizní přenos inaugurace prezidenta Zemana. Již několik hodin přemýšlím o jeho projevu a zvláště o chvíli, kdy zazněla Vladislavským sálem modlitba tolerantního ateisty. Potřebovala bych si o mém názoru na tuto situaci s někým pohovořit, ale nechci vyrušovat. Moji nejbližší řeší své pracovní problémy. Jistě by mne vyslechli, ale rozváděním mých úvah nemohu nikoho zatěžovat

Spisovatel a odpovědný redaktor rubriky Lidových novin „Poslední slovo“ – Ludvík Vaculík minulý týden napsal: „...mám proti vám výhodu. Co se vám nelíbí a nač vy můžete jen nadávat, proti tomu já něco napíšu – a uleví se mi.“ Ve zmíněném fejetonu je podle mne mnoho moudrého. I paní Vaculíková, jak píše autor, podotkla, že slovo má velkou povinnost mluvit. Účinek se projeví později – až se dostane do společenského povědomí. Jsem vztahovačná, a proto mi připadá, že Vaculík vyjadřuje slovy to, co já mám také zakotveno v mé mysli... Vyrůstala jsem v jiné době, v době, kdy rodina měla jinou vážnost, v rodině založené na starých křesťanských základech. To ve mně přetrvává, i když v podobě přetavené dobou, ve které jsem žila.

Nebudu se vyjadřovat k ničemu, jen si zapíši, co se mi honí hlavou. Na internetu jsem si vygooglovala, že novou hlavu státu vychovávala jeho matka a babička. Rodiče se rozvedli, když bylo Miloši Zemanovi kolem dvou let. Tedy dámy přibližně stejného stáří jako já a moje matka. Usuzuji, že i náš pan prezident vyrůstal na podobných morálních a duchovních základech jako já. Ptáte se, jak jsem na to přišla? Jednoduše, pozorně jsem poslouchala projev a zvláště jeho závěrečnou pasáž. Pan prezident řekl: „Jsem tolerantní ateista, ale projev zakončím modlitbou, kterou mnozí znáte“. Nejmladší generace povětšinou tu modlitbu – spíše jen zbožný povzdech – asi nezná. Vrstevníci Miloše Zemana a my starší ji

známe a mnozí i s povzdechem často vyslovujeme: „Bože, dej mi odvalu, dej mi sílu...“ Člověk má povinnost mluvit. Vymluvila jsem se a mohu konečně i luštit sudoku.

BOŽE, DEJ MI ODVAHU

Těmito slovy prezident Zeman započal svoji „modlitbu“. Dovolila jsem si dokonce tak nadepsat tuto kapitolku. Chci tím vyjádřit svoji prosbu tam někam nahoru, aby mi bylo dopřáno nejen dost odvahy, ale i síly na dokončení tohoto rozepsaného povídání.

Včera – 9. 3. 2013 – jsem měla možnost navštívit s Hanou knižní veletrh ve výstavním areálu na Černé Louce v Ostravě. Ve výstavní hale probíhala i výstava a nabídka několika dalších firem. Zlákala mne prohlídka nabídek domácích a zahraničních cestovních kanceláří. Dobře si vedla propagace mikroregionů, která byla často spojena i s nabídkou regionálních jídel. Bohatě jsme toho využily i s paní Marií, Haninou dobrou známou z léčebného pobytu v Luhačovicích, se kterou jsme se potkaly na výstavišti. Mne zaujal stánek propagující Moravské Kravařsko. Mladá dáma za pultíkem stánku měla značné mezery ve vědomostech o tomto, mně dobře známém „Kuhländchen“. Stará kantorka a dlouholetá průvodkyně jí chtěla věc objasnit, ale bylo to naprosto zbytečné. Mladá dáma měla evidentně za úkol pouze nabízet vystavené propagační materiály bez zájmu dát zvědavému návštěvníkovi odpověď na případnou otázku.

Z Černé louky jsme odjely do Poruby na kávičku k Hildě, Hanině tchyni. Bylo o čem povídat, a proto jsme se do Olomouce vrátily až večer.

Události tohoto dne plně odpovídají nadpisu kapitoly. Večer jsem sledovala televizní přenos rozhovorů filmaře Roberta Sedláčka s Milošem Zemanem z roku 2007, příležitostně nazvaném „Nekrolog

politika a oslava Vysočiny.“ Rozhovory se natáčely v malebné přírodě v okolí Nového Veselí, kde Zeman žil po odchodu z politiky a také v době svého návratu na politickou scénu, která ho dovedla až na vytoužený pražský Hrad. Do filmové reportáže byly zakomponovány i některé rozhovory z posledních týdnů a včerejší inaugurace. Pan prezident obšírně hovořil, proč odešel z Prahy na milovanou Vysočinu a jak zde žil. Pochlubil se i řadou myslitelů, jejichž díla zde v klidu nejen prostudoval, ale jejich názory hluboce promýšlel. Zmínil se, že se zájmem přečetl i vynikající knihu o životě Ježíše a studoval základní filozofii křesťanství. Na nějakou nevhodnou podotázku redaktora odpověděl svým obvyklým způsobem: „...vidím, pane redaktore, že neznáte bibli, rád vám to vysvětlím.“

Na moji ubohou hlavu toho bylo již příliš. Vybavila se mi i vzpomínka na kapitolku z mé knihy, kde uvádím Arnošta Lustiga. Tam jsem sama sobě přiznala, že bibli neznám a teď mi to tak nepřímou vytkl i tolerantní ateista Zeman. Tedy zapisuji do diáře další nespelněný úkol.

VSEVOLOD CHMELEV

Dnes 10. 3. 2013 se objevil na monitoru mého počítače mail od Vsevoloda Chmeleva.

V první knížce jsem se zmínila o tomto vzdáleném příbuzném hned dvakrát. Byl to zápisek z mého válečného deníku bojů o Brno v dubnu 1945 a dále zmínka o navázání našeho elektro-nického kontaktu v září 2012.

Proč právě sem vkládám tuto kapitolu? Je to opět jen jedna z mnoha náhod, se kterými se kříží moje cesta životem? Koncem minulého měsíce jsem Vsevovi napsala, že k poslané pozvánce na křest mé knihy konečně posílám i knihu. Jeho odpověď nenechala na sebe

dlouho čekat. Kapitoly o bojích o Brno mu prý velmi oživily jeho úryvky vzpomínek na život jejich rodiny v Brně. Do brněnské elektrárny byl jeho otec přeložen z Ostravy. Na jeho místo byl po nacistické okupaci dosazen německý inženýr. Vsevolod zahájil školní docházku v Ostravě, ale první třídu dokončil již v Brně. Od pololetí ve třetí třídě jej rodiče přesunuli do soukromé ruské školy. Důvodem byly jeho neúspěšné domácí úkoly. Jeho rodiče mu nedokázali opravit domácí písemný úkol. Oba hovořili dobře česky, ale gramatika jim byla, jak se říká „španělskou vesnicí“. Sestřenice mé matky, tedy jeho maminka byla brněnská Němka a tatínek Ing. Chmelev byl bělogvardějec, který získal v ČSR politický azyl. Vystudoval elektrotechniku na české technice v Brně. Tolik vysvětlení čtenářovi.

Po obdržení knihy mi ihned z New Yorku telefonoval, že jsem mu udělala velkou radost. Nyní si v knize jen listuje, prohlíží fotografie a zaujal jej „můj válečný deník“. Přiznal se mi, že ty dny hrůzy a rozloučení s mojí maminkou před jejich útekem si vůbec nepamatuje.

Podle mého názoru překrylo mu to utrpení, které s rodiči prožil bezprostředně po tomto okamžiku. S námahou se oknem vsoukali do vagonu posledního vlaku, který byl ještě z Brna vypraven do Prahy. Tu neskutečně těžkou cestu mi popsal v jednom z dopisů. Vlak byl cestou ostřelován, mnoho Němců, kteří se z Brna chtěli dostat dál na západ, bylo zraněno. Doslovně píše: „...mezi střepinami z rozbitých oken, mrtvými a raněnými Němci jsme se sunuli z jednoho vagonu do druhého.“ Nakonec se dostali do Prahy bez úrazu. Následovala velice komplikovaná cesta do americké osvobozené zóny. Nalodit se na parník a odjet do USA trvalo ještě tři krušné roky.

O několik dnů později mi telefonoval, že mé vzpomínky pročítá s velkým zájmem a překládá do ruštiny své manželce Nině. Ona dobře hovoří i německy, ale česky zvládne mizivě málo. Předal mi

ji k telefonu. Pozdravily jsme se, ale dál se nám hovor již nedařil. Přešla jsem tedy do němčiny, Nina to uvítala, ale toto nemohl akceptovat Vsevolod. Hovor nám ukončil poznámkou, že dvě slovanské dámy se přece nebudou dorozumívat německy!

Během našeho telefonického rozhovoru naskočila na monitoru další zpráva – z Norska mail od bývalé spolužačky Olgy Brychtové.

OLGA BRYCHTOVÁ – PORTHEIM

Olga byla moje spolužačka na Dívčím reformním reálném gymnáziu v Brně. Emigrovala po vyloučení z vysoké školy v roce 1948. Nyní jsme spolu v elektronickém kontaktu. Věděla jsem od ní, že píše autobiografii pro norské čtenáře, které zajímá hlavně cesta emigrantů do Norska. Poslala jsem jí moji knihu vzpomínek.

Sděluje, jak četba knihy osvěžila její vzpomínky na dobu, kterou jsme společně prožívaly v našem rodném Brně. Ve vzpomínkách na obecnou školu jsem Olgu nejmenovala. Jen jsem zmínila, že auto tehdy vlastnila jen rodina jedné mojí spolužačky, a to byla tato Olga, dcera známého brněnského advokáta, kterou přece nemohli soudruzi nechat studovat na Vysoké škole zemědělské, fakultě lesnické. Její anabáze do Norska trvala deset let. V Německu onemocněla tuberkulózou. Po částečném uzdravení vyhledala i s pětiletou dcerou pomoc v Norsku. Od devadesátých let přijela na několik našich pomaturitních srazů do Brna. A teď ten mail:

Olžin mail:

Mila Darco,

S velkou radosti a překvapením jsem dnes vylovila z postovní schránky knížku, a hned jsem se dala do listování a čtení několika kapitol.

To, co je asi opetne jedna ze zvláštích okolností, je to, že i ja jsem uprostřed spiovateľske činnosti tohoto druhu, jeste ale nejsem

zcela u konce. Ja obdivuju Tvuj avansovany sloh, mas jazykovou obrazotvornost, jakou ja se nemuzu pochlubit, ac zasobu slovni snad mam dostatecnou, ale temer 64 let v cizine ma na bohatost jazyka jiste vliv. Ihned jsem se dala do kapitoly o dobe gymnasialni, o maturite (s vecirken na kterem jsem se zucastnila programu zpevem doprovazena na klavir Martou, kvalita asi nevysoka), a o zidenicke skupine s tamejsimi sportovci. Nekde se i utvorily parky, pamatuju si Martu a fesulina kteremu se rikalo Master.

Ty si na to lip pamatujes – mne detaily uz unikaji – ta situace pri maturitnich zkouškach byla zla pro nas maturantky, a ten nacisticky predsedajici dostal po valce trest smrti k jeho vykonani jsem se zcela nahodne vyskytla, dostal trest obeseni na dvore tzv. Turnhally pod Spilberkem. Sla jsem kolem s vychazky se psem a vidouc vetsi seslost lidi na nadvori, tak jsem tam sla, prave ve chvili provedeni trestu. Pamatuju si jenom to, ze obeseni na me neudelalo vubec zadny dojem, jaksi, snad jsem byla v soku.

Moje „kniha“ (pokud z toho neco bude) sestava presne jako Tvoje z jednotlivych kapitol, ktere obsahem ani chronologicky nebudou souviset.

Jednotlive kapitoly jsou o dost delsi nez Tvoje, a ovsem mnohem dramatictejsi vzhledem k memu uteku, pobytu a zazitkum v exilu. Ovsem dost velka cast tvori zazitky z detstvi, vlivem nemoci take celkem dost dramaticke, anebo humoristicke. Obsah musim prizpusobovat chuti ctenaru v Norsku, pisu v norstine, vlastne zajimavosti z autobiografie az do uteku na Zapad a prichod do Norska. Obycejne zapisky jakoby deniku by tady neobstaly, tech je tu velke mnozstvi od Noru, jak za okupace, v koncentracich, atd. S tim bych asi neobstala, me zazitky musi byt vseobecnejsi a specielnejsi.

Tak dneska koncim, dekuju moc za to, ze sis na me s knizkou vzpomela, a zase se ozvu, az knhu doctu. Ty jsi mela mnohem intelektualnejsi zpusob zivota, k tomu jsem se ja tady jaksi nedostala. Vlastni i nevlastni vinou. Olga

V souvislosti s Olžiným mailem mne napadlo, že v Kanadě, ve městě OTAVA žije syn tety „Rindy“ Antonín Zimmer. Tak pojmenoval náš Radim ve svých třech letech manželovu sestřenicí – tetu Jindru. Jindřiška se svým manželem Tondou často jezdívala za námi do Kanic. S dětmi si dobře rozuměla a Radim ji svojí hatlamaninou přímo přitahoval. Vyprávěl jí, že byl s babičkou na „řípově“, když jeli z „Líbovic“ autobusem do Kanic. Rozuměj – na hřbitově, když jeli z Bílovic... To bude asi geneticky zakotveno – vnuk Petr vyžadoval zastavit se cestou z Kanic do Olomouce u tety „Lajky“ – Jarky na čerstvých povídkových buchtách a Pavel rád jezdil s „derečkem“ – dědečkem – autem již v pátek do Kanic. S rodiči by to bylo až v sobotu dopoledne.

ANTONÍN ZIMMER

Požádala jsem Vsevoloda, aby mi zjistil e-mail na Antonína Zimmera. Vysvětlila jsem náš příbuzenský stav, doplnila, že jsem jej v Brně učila, že to byl vynikající matematik, který po promoci asi dva roky působil na elektrofakultě VUT v Brně a před plánovanou emigrací se přijel za námi rozloučit do Kanic. Můj otec mu tehdy řekl: „...ale to ,Heimwehen‘ ve vás zůstane...“

Spojení se podařilo. Ještě téhož dne Tonda poslal mail. Já odpověděla a Hanička k mailu přiložila i knihu v pdf souboru. Zde je jeho reakce po přečtení knihy.

Nazdar teto,

pred par hodinami jsem dostal Tvoji knihu od Hanky. Zrovna jsem ji docetl – jednim dechem. Ja si zacnam pamatovat udalosti tak od roky 1949, kdy jsem zacal chodit do skoly. Leta 57–68 si pamatuji velmi dobre. Zvlaste dobu v Taborske jedenactiletce s pokusnymi ucebnicemi, matikarem Bendou, telocvikarem Reistem, tridni Novou, nemcinarkou Cesnekovou, potrhlou fyzikarkou, dejepisarem Matejikem a reditelem Kockou.

Rozhodne (pokud muzu) bych Te chtel postrcit k pokračování (a rozvedení) Tvych pameti.

Moc dekuji,

Tonda.

Chybí mu zřejmě kontakt a hlavně povědomí o široké rodině Burdů.

HORIZONT – SOBOTNÍ PŘÍLOHA LIDOVÝCH NOVIN DNE 16. 3. 2013

Poslední stránka přílohy je věnovaná cestování. Velký nadpis JUNGFRAU: lyžování s vlakem. Bodejť by mne tato stránka nechala v klidu. O mých zážitcích z této oblasti švýcarských Alp by se měl čtenář mých vzpomínek něco dozvědět.

V dubnu r. 1992 se na mne obrátila jedna cestovní kancelář s dotazem, zda bych doprovázela čtyřdenní zájezd do Švýcarska. Upozornila mne také, že se jedná o zájezd učitelů a jejich rodinných příslušníků. Trasu a ubytování si zajistili sami a požadují pouze erudovaného flexibilního průvodce. Prý mají velmi náročný program cesty. Slíbila jsem, že budu připravena.

V půvabném Interlakenu, městečku mezi Brienským a Thunenským jezerem, hodlali někteří realizovat svoje nákupy za mojí účasti kvůli tlumočení. Na nádraží přepečlivě zjišťovali ceny poměrně drahého jízdného ozubnicovou železnici. Nějak jsem nedovedla pochopit, proč chtějí podniknout tak nákladný výjezd nahoru, když nemají lyže. Drahý lístek na výjezd s nimi jsem si musela koupit z vlastních peněz, ten se do rozpočtu zájezdu nevešel. Vlak nás vyvezl až do alpského sedla Jungfrauoch, které leží více jak

3000 m nad Interlakenem. Ve vagónu sedělo s námi i několik japonských turistů. Jejich dámy měly na nohou střevíčky na podpatku a moji tělocvikáři lyžařské boty. Po hodinové jízdě jsme vystoupili na unikátním evropském nádraží a mohli se kochat pohledem na ledovcový splaz Aletschgletscher a alpské velikány, jimž v tomto sedle vévodí Jungfrau 4150 m/m.

Učitelé vyrazili směrem ke splazu Aletschského ledovce. Před rozchodem vedoucí skupiny určil sraz na nádraží za 2 hodiny. Japonečky v doprovodu pánů opatrně našlapovaly po rozbředlých chodnících k okolním hotelům a muži filmovali a fotografovali tu krásnou přírodní scenérii. Švýcarsko bylo a je pro nás drahé. Chut' na kávu jsem zaháněla okružní procházkou kolem luxusních horských hotelů a podobných turistických zařízení. Tu a tam již vyrážely i krokusy a bylo co obdivovat. Nejvíc jsem ale obdivovala odvahu lyžařů, kteří si patrně zašli na občerstvení a lyže i s holemi klidně zapíchlí do hromad odhrnutého sněhu.

Posléze na nádraží jsem nevěřila svým očím. Moje skupina se pomalu scházela a každý byl obtěžkán jedním a někteří i dvěma páry lyží i s vázáním a holemi. Naivně jsem se zeptala, zda se zde levněji pořídí než dole v Interlakenu. Vesele se zasmáli a řekli mi, že majetní západní lyžaři s končící sezonou lyže po posledním sjezdu prostě zapíchnou a odjedou. Proto rádi zaplatili drahou jízdenku na Jungfrauoch za účelem získání těchto lyží. I toto patří k naší povaze české – myslet hlavně na sebe. O takovém důvodu cesty jsem opravdu nevěděla. Netušila jsem ani, že budu mít problémy se stravováním. Pro řidiče vše zařídili a pro mne to prý měla zařídit cestovní kancelář. Ale ta nic nezařídila a ani mě nevybavila dostatečným finančním obnosem na pokrytí těchto nákladů.

Ale nakonec mi to ani tak nevadilo. Byl to přece jen velmi pěkný poznávací zájezd. Příprava byla pro mne hodně náročná. Lépe řečeno tak náročná, jak vysoko jsem si nastavila laťku. K běžné přípravě jsem ráda přidala a oprášila svoje geografické, geologické, botanické a etnografické vědomosti. Tato práce mně vždy přinášela radost – jo, bývávalo...

Ale zpět k realitě. Další reakcí na moji prvotinu je mail od Mgr. Orságové, koordinátorky řady aktivit olomoucké Arcidiecézní kurie pro laickou veřejnost. Paní Martinu Orságovou jsem poznala během setkávání účastníků na besedách Klubu aktivního stáří – KLAS a jako spolupracovnici předsedy olomoucké sekce Moravskoslezské křesťanské akademie PhDr. Romana Zaorala při sestavování programu zajímavých přednášek.

From: Orsagova, Martina [mailto:orsagova@...]

Dobrý den,
vážená a milá paní Burdová.

Jsem přeplněna dojmy z Vaší knihy.

Cestou domů vlakem a autobusem jsem přečetla skoro polovinu knihy. Už předtím z půlhodinky v knihkupectví jsem věděla, že je kniha dobře napsaná, ale teď vidím, že je naprosto úžasná. Váš život byl pestrý, ale Vy umíte velmi dobře volit slova. Jsem velmi nadšená a každému o této Vaší knize povídám.

Milým překvapením jsou pro mne detaily, kde (pokud si mohu troufnout to říct) se naše životy stýkají.

V době studií v Brně bylo naší oblíbenou vycházkou (pokud bylo více času) jet tramvají do Obřan na konečnou a pak pěšky do Bílovic.

Narodila jsem se v Šilhanově sanatoriu, v roce 1969, pak nějak přestalo tomuto účelu sloužit.

Můj strýc pocházel z Ostrovačic.

Nejsem si jistá, jestli jsem Vám dostatečně za darovanou knihu poděkovala. Děkuji Vám.

Prožila jste život v mimořádné době a mimořádně o něm dovedete vyprávět. Děkuji Vám.

Přeji pevné zdraví a pěkné dny.

Martina Orságová

ŘETĚZ NÁHOD DNE 19. 3. 2013

Hned ráno jsem otevřela počítač a na obrazovce dlouhý dopis od mně neznámé paní Zlámalové. Sděluje mi, že tráví důchod na chalupě nedaleko Sněžného a odpovídá mi na můj dopis, který jsem poslala její jednadevadesátileté matce. Tato pamětnice, paní Nora Chudobová, mi před několika dny poslala poštou dopis z Brna, kde žije. Dcera ji pravidelně každý týden navštěvuje, zařídí vše potřebné a paní Chudobová si žije tak, jak je tomu již léta navyklá.

V dopise mi děkuje za vzpomínky, které vyvolaly nejen její hodně zapadlé vzpomínky, ale i konkrétní sdělení ke konkrétním osobám z mé knihy.

Její dceru, paní Zlámalovou, upoutala ve výloze u Barvičů moje kniha. Na pultě vzala do rukou jeden výtisk, aby si jej prolistovala. Otevřela jej na stránce kde se zmiňuji o Marli Skarkové, a to rozhodlo – mamince koupím knihu k Vánocům, vždyť o Marli se často zmiňovala. Prozradila mi, že si knihu nejdříve sama přečetla. V lednu s matkou znovu pročetly a probraly obsah některých kapitol a výsledkem byl nejen dopis paní Chudobové, ale i řada mailů od její dcery.

Vážená paní Brundová,

ke končíšim vánočním jsem od denů
dostala Vaši knížku: 'Všechno se mění',
zpomínky zaslávané. 'Cháti' jsem si ji
přečítala, protože jsem dobře znala
Marelu Charkovou - Lichmorovu, a stačí
dobří přátelé mého muže, Ningroni také
hrávidi dovolení a Jolivi' Vodič.
Vaše vzpomínky byly mi velmi blízké a oči-
vidly mi celý to pro nás je období náleží jak
let a desetiletí i po válce. - Můj muž,
okresní soudce, nestraník byl vyhozen a
krati' pronásledován. Já jsem šel pra-
covat a kovárně a galvanické dílně, dělnice.
Bo Břeva jsem přišla o p. 1938, kdy byl
můj otec vyhoštěn ze Slovenska v akci
češi von! Takže jsem nastoupila do septimny
širáhu p. gymn. na Mendlově nám. Madurovaly
jme penkrát v obecní škole ze kostelem
v Maarykově čtasti. - Svazím se byl srušena,
ale meduší se mi to musím vzpomenout
na pana Hontela. Myslím, že to byl otec
pana Š. Kousily. Byl ředitelem soudních
kanceláři ještě když můj muž ještě
soudcovat. Na zahradu, kterou popisujete
jsme chodili s asi čtyř a pětiletou mami

dcerkou Helenkou hlavně na výborné dřevě,
 když byly malé, znal nás na ně pan
 Hlonsela, ale to je už 65 let, ale chodíval
 kam můj s Helenkou si v létě a na jaře.
 Manžel zemřel r. 1991, já mám 91 let
 a žiji už 32 let v Žabovřeskách.

dovoluje si Vám ^{prodat} některé knihy pro případ-
 ně další vydání pro kš. kármu.

str. 86 Brak Iro v Kúrimu u Věšova
 několik Kúrimu

str. 113 asi hanačské nářečí, několik
 horácké

str. 136 Tabry - záměna Vlastimil - Vladimír
 (Mirek)

str. 153 odebírání pokosu obilí
 několik "pokosu"

205

protože už neznám žádné žádné
 další pamětníky

děkuji Vám za vzpomínky
 a jsem se především hořdila!

Mária Chudobová
 Štorovská 37
 616 00 Brno

8. 3. 73

V Olomouci dne 12. 3. 2013

Milá paní Chudobová,

srdčný dík za milý dopis. Vaše informace a Váš krásný rukopis mne šokovaly... Jsem patrně o dva roky mladší, ale netroufím bych si Vám zaslat rukou psaný dopis. Z dopisu vyplývá, že nám oběma ještě dobře slouží paměť, že pozorně pročítáme texty a upozorňujeme na případné chyby. - Tady Vás, milá pamětnice, asi trochu zklamal. Ne vše, co doporučujete vydavatelství opravit, je opravdu chybné. Pro mne je však nejdůležitější Vaše označení strany 205. Svítla mi tak naděje, že náš písemný kontakt nekončí, neboť jste mi jen naznačila, že pamětník naší „historické“ prodloužené ještě žije. Velmi mne potěšilo, že moje kniha oživila i mnohé Vaše vzpomínky, které se staly důvodem mne kontaktovat. Paní Chudobová, možná si uvědomíte, že poměrně často poukazují v lečteré kapitole na NÁHODY, které provází můj život. Jsou to jen perličky, ale Vy jste do toho řetězce náhod vložila velkou perlu. Po vyhnání Čechů ze Slovenska jste pokračovala v gymnazijním studiu ve třídě, kde byla i Marli Skarková – Liehmová. Váš pan manžel, okresní soudce, znal dobře ředitele brněnského soudu pana Hontelu. Správně se domníváte, že byl otcem Slavojie a Libora. Bohužel oba hoši již nežijí. O jejich zahradě, kam jste chodívali s Vaší dcerkou Helenkou na třešně a o koze, kterou tam Hontelovi chovali, bych mohla dlouho vyprávět. Odbočím na jinou kolej. V Olomouci jsem učila Helenu Chudobovou – může to být odnož Vaší rodiny? Druhý můj dotaz směřuje do současnosti. Začala jsem psát pokračování mých pamětí. Zatím spíší jde jen o zaznamenávání událostí. Mohu si dovolit uvést Vaše jméno a tu tvrdou realitu padesátých let, kterou jste mi popsala? Bohudíky, že jsme v té době patřili jen ke střední pracující inteligence, jak jsme byli tehdejším režimem oceňováni. Vaše rodina byla o stupeň výš a je mi opravdu líto, že i tyto vzpomínky má kniha vyvolala. Poslední dotaz – prosím o sdělení, zda Vaše paní dcera koupila knihu náhodou, byla na ni upozorněna, nebo jí byla dokonce někým doporučena? Za Vaši odpověď předem moc děkuji.

K Vaším poznámkám moje odpovědi:

str. 86 píšete, že můj bratr Ivo musel pracovat v Kuřimi a ne Kutimi. - Moje neznalost. Volala jsem bratrovi a on mne poučil, že jsem název osady já špatně interpretovala. Její název zní KUTINY a je nedaleko Kuřimi. Osada je součástí obce Říkotín
str. 113 - asi hanácké nářečí, nikoli horácké - ne, opravdu horácké, manžel pocházel z Dražanské vrchoviny, nikoliv z Hané
str.136 - Tatry.....záměna jmen Vlastimil – Vladimír – Mirek. -- Opravdu k žádné záměně jmen nedošlo
str.153 - poznámka o pokosu - upozorním tiskárnu

Hezky zdravím do jarních dnů a neutuchající energii Vám přeje

Daruše Burdová

e-mail: daruse.burdova@centrum.cz

To byla moje odpověď paní Chudobové, na niž jsem dostala odpověď od její dcery, která vlastně je původcem veškeré této komunikace.

From: Helena Zlámalová [mailto:zlamalova.helena@...]

Vážená paní profesorko,

tentokrát Vám píši místo maminky já, dříve Helena Chudobová (1944). U maminky jsem si přečetla Váš dopis minulý týden ve středu a tak hned odpovím ke jménu. Vaše studentka je asi shoda jmen, i když rodina Chudobů mého dědečka pocházela z Hané, poslední předkové žili v Přerově, kde je také rodinná hrobka, takže kdo ví, jestli zmíněná slečna nebyla nějaká přízeň.

Koupě Vaší knížky byla samozřejmě „NÁHODA“! Zašla jsem v Brně k Barviči-Novotnému, co bych mohla k Vánocům koupit. Tato útlá knížka byla novinka. Hned jsem jí vzala do rukou a otevřela zrovna na stránce, kde bylo jméno Marli Skarkové, které jsem od maminky znala. Listovala jsem dál a nacházela známá místa atd. Vůbec jsem neváhala. Akorát ten týden jste měla autogramiádu, tak jsem přemýšlela, jestli knížku nedat mamince hned, aby za Vámi zašla. Já bývám v Brně jen ve středu a ve čtvrtek se vracím k nám na chalupu, na Vysočinu. Rozhodla jsem se, že si jí nejprve sama přečtu a to se událo takřka jedním dechem. Také poznámky o nějakých chybách v tisku, nebo domnělých, jsem udělala já. Chtěla jsem Vám hned psát, ale pak byl nějak shon kolem Vánoc atd. atd. a maminka řekla, že napíše, tak jsem jí to předala.

Nevím, co všechno Vám maminka psala, tak se omlouvám, pokud se budu opakovat a stručně napíši moje vzpomínky a skutečnosti.

Hontela – byly mně tak 3–4 roky, kdy mne tatínek na zahradu vodil. Pamatuji se, že jsme prošli těmi starými domečky na dvůr (hrál tam nějaký žebrák na housle) a pak po takových šikmých schodech jsme došli nahoru k brance. Charakteristický byl zápach nebo vůně z pivovaru, na který nikdy nezapomenu. Myslím, žije v Brně ještě nějaká pí. Hontelová, snad lékařka nebo právnička, určitě příbuzná této rodiny.

Lerchova – tam jsem chodila do školy do r. 1959, tedy tuším před Vaším příchodem. Bydleli jsme dole na ul. Gorkého – roh Stojanovy. Nejprve jsem chodila na Veverí a pak bratra vzali na Lerchovu, tak jsem odešla za ním. Ještě jsem se ho nezeptala, jestli Vás neznal. To mně teď napadlo. Také chodil do 9. třídy na Úvoz. A vlasně jsme bydleli za rohem. Určitě bychom našly nějaké známé, jak už to v Brně chodí.

Tučkova ul. – tam bydleli rodiče mé maminky, ale v č. 12, tedy hned pod „policajty“.

Dobrá voda – tam jsem nikdy nebyla, ale jezdil tam na dovolenou kamarád a spolužák mého otce (1915), MUDr. Miroslav Kmoníček, očař a také rodina prof. Ningera.

Ostrovačice – podle Helenky se jmenují.

Kanice – tam jsem často o nedělích jezdila za svou spolužačkou.

A nakonec Sněžné. Samotín, kde dnes v důchodu žiji. Možná kdybyste si vzpomněla, zajímalo by mne, ke které rodině jste jezdili.

O všem by se dalo více vyprávět a vzpomínat. Já bych ještě k těm zlým časům doplnila „uliční výbory“, s kterými jsem já osobně i celá rodina měla neblahé zkušenosti. To by bylo na dlouho. Hlavně tím trpěli moji rodiče, kdy jsem nemohla studovat ani střední školu a musela jsem se „sžívat s dělnickou třídou“ (to byla jejich formulace).

Ještě jsem si vzpomněla, jak vodím vnuka do Hudební školy na tř. Kpt. Jaroše (Legionářskou), tak u několika domů jsou dnes v dlažbě mosazné cihličky se jmény umučených židů, kteří v domech bydleli. U jednoho je také jméno Bondy, teď nevím jaké mužské, křestní jméno. Je možné, že zde bydlela rodina zmíněné Ruth Bondy? A samozřejmě, je dnes složité všechno toto vysvětlovat 9ti letému chlapci, když se na to ptá a aby to správně pochopil

Moc Vás pozdravuji, obdivuji, že pracujete na počítači a užívejte si ve zdraví nadcházejícího jara v Olomouci i Kanicích. Olomouc i Kroměříž se mně vždy moc líbily a za mlada jsem si říkávala, že když bych musela z Brna, tak jediné tam (ovšem raději bez ruských vojáků). Teď jsem ráda, že mohu být na Vysočině.

Helena Zlámalová

Poznámka: Opět náhoda, MUC Kmoníček pracoval za války ve „Výzkumáku“ v oddělení laktologie, která souvisela s Kontrolní stanicí mléka, kde pracoval Vladimír. S Vladimírem, mým budoucím manželem byli kamarádi.

Moje odpověď:

From: Daruše Burdová [mailto: daruse.burdova@...]

Milá paní Zlámalová.

s velkým zájmem jsem si přečetla Váš dopis. Marně jsem očekávala, že mi rozuzlíte závěr dopisu Vaší maminky, kde opakovaně napsala, že pamětníci ještě žijí... Bláhově jsem se domnívala, že by třeba byla pamětnicí té historické naší první prodloužené v r. 1939.

Budu doplňovat Vaše domněnky:

- 1) MUDr. Hontelová byla manželkou Libora Hontely, tedy mladšího syna Vámi zmiňovaného ředitele soudu. Libor zemřel jen o několik měsíců později než Slavoj...
- 2) Vašeho bratra jsem možná i učila.
- 3) Se synem MUDr. Kmoníčka, medikem, jsem se poznala za války ve „Výzkumáku“
- 4) Potěšilo mne, že znáte Kanice. Ty dnešní byste asi již ani nepoznala, ale VĚCHNO SE MĚNÍ... Vaši spolužačku budu asi znát, mohu prosit o její jméno?

- 5) Sněžné – Domnívám se, že to byli Líbalovi. Měli jedinou dceru Bohunku a její tatínek, nemýlím-li se, pracoval v drogerii ve Sněžném.
- 6) Marli Skarková – Liehmová byla spolužačkou Vaší maminky. Mne by zajímalo, zda Vaše máti ví, že Marli v tu dobu obdivoval spisovatel František Kožík a napsal pro ni snad libreto k činohře „Hedvábná Marli“. Na Dobré Vodě nám úryvky předčítala společně se Zdeňkem Kampfem...

Napsala jsem toho víc jak dost! Malou poznámku – Barvič a Novotný bere v tyto dny do záznamu zájemce o další dotisk mých vzpomínek.

Se srdečným pozdravem Vám a paní matce
Daruše Burdová

Paní Zlámalová nastartovala moje rozpomínání na prázdniny ve Sněžném. S malou Hanou, jako obvykle, jsem byla sama. Manžela odvolali z dovolené na cvičení do vojenského prostoru v Brdech. Vzpomínám, jak nekonečná kolona vojenských aut a techniky projížděla kolem Sněžného. Stála jsem s rodiči a Hanou na svahu nad silnicí a čekala, až nám Vlada zamává ze dveří své sanitky. I to byla součást našeho života „za železnou oponou“. To byla studená válka a pokyny naší armádě přicházely ze SSSR. Po invazi „spřátelených“ armád v roce 1968 těch kolon ještě přibýlo.

Ve Sněžném jsme bydleli v chalupě u Líbalů. S jejich Bohunkou (dnes přítelkyně paní Zlámalové) si Hana hrála. Ve chlívku ráda krmlila kozy a sledovala dojení. Jednoho dne jel pan Líbal „do Jihlavy“. Hana toho dne nemohla po obědě usnout. Volala mne a chtěla vysvětlit, jak pan Líbal „dojí hlavy“.

Další mail v pořadí, týkající se mé knižní prvotiny, je od paní Ševčíkové, datován 23. 3.

From: Hana Ševčíková [mailto:kicvesah@...]

Vážená a milá paní profesorko Burdová!

Včera jsem našla ve schránce Vaší knihu. Moc děkuji. Byla jsem smutná, že jsem přišla určitě o báječný podvečer Vaší prezentace, ale v poslední době nejsem pánem svého času. Občas (a bohužel častěji než je zdrávo) mne přepadává příšerka SLINI, což je potvůrka, při které nemůžete nic. Kniha vypadá sličně a hned večer jsem ji začala číst. Čte se přímo báječně. Jinak Vám gratuluji k přátelství s počítačem. Máte výhodu, že máte hodného vnuka Pavla poblíž, na kterého je i spolehnutí a brzy přijde, když počítač nedělá, co by měl. Když jste vydala knihu vlastním nákladem, kde si mohu koupit ještě dva výtisky? Můj písecký přítel, brněnský rodák (*1923), který píše nádhernou poezii a fejetony, jménem Zdeněk Janík, by určitě rád si Vaší knihu přečetl a pak další výtisk bych chtěla poskytnout blogovému kolotoči, kdy putuje kniha od jednoho blogera či blogerky dál. Ráda bych taky titul Vaší knihy vyfotila a spolu s minirecenzí vložila na blog. Mějte se moc a moc hezky a ještě jednou moc děkuji.

Dne 8. ledna t.r. jsem měla svíčičku a vzpomínala na Vašeho pana manžela.

Jinak na něj vzpomínám velmi často.

Srdečně zdraví Hana Ševčíková

P.S. Vaše knížka je doslova nabitá zajímavými informacemi a báječně se čte.

From: Daruše Burdová [mailto:daruse.burdova@...]

Milá paní Ševčíková,

Váš pozdrav mne velmi potěšil. Děkuji, ale tolik pochvaly si nezasloužím. Autogramiáda se podařila a ohlas nás až zaskočil. Jsem překvapena, že také brněnská autogramiáda v knihkupectví

„Barvič a Novotný“ zanechala kladné stopy. V této souvislosti si dovoluji sdělit:

Několik knih je ještě v prodejně učebnic a knih ve Zbrojnici. Včera projevilo Brno zájem o určitý počet publikací. Domnívám se, že by bylo vhodné si knihy telefonicky zajistit.

Právě mi volala dcera – mám pozdravovat a fotografii obálky Vám předat.

Ještě jedna informace. Moje počítačová závislost a určitá negramotnost se nyní řeší na „vyšší“ rodinné úrovni. Pavel i Hana jsou pracovním hodně vytíženi a ještě k tomu moje dotazy... Hana si na svoji obrazovku (rozuměj monitor) stáhne moji a jen mne naviguje. Pavel vždy dobře poradí jen telefonicky – počítače jsou jeho doménou.

Pohodové Velikonoce a vylepšení zdravotního stavu přeje

Daruše Burdová

ZKAMENĚLINY STŘEDNÍ MORAVY

Takový byl název přednášky v mém studijním oboru na Univerzitě třetího věku dne 18. 3. 2013. Přednáška mne nesmírně zaujala a vrátila o mnoho let zpět. Řekla bych do doby, kdy přednášející Mgr. Tomáš Lhotský, Ph.D. mohl klidně sedět ve třídě, kde já stála za katedrou, v ruce nějakou tu zkamenělinu uloženou pečlivě v označené krabičce a vedla výklad s podobnou tematikou odpovídající badatelským poznatkům té doby. Jaký pokrok tento vědní obor urazil, pochopí jen ten, kdo v době téměř „prehistorické“ studoval paleontologii. I rozhodla jsem se, že v tomto smyslu napíši svoji závěrečnou práci, abych i tento obor mohla ukončit slavnostní promocí.

Začaly pro mne dost náročné dny. Sháňka po adekvátní literatuře, oprášení mých prastarých skript a vědomostí, a opět náhoda. Z Lázní Slatinice jsem dostala zprávu o možném nástupu na rehabilitační pobyt. Součástí sdělení byl i dotaz, zda bych opět udělala klientům lázní besedu o Olomouci a zajímavostech okolní přírody. Rozhodla jsem se ihned, že besedu připravím. Spojím příjemné s užitečným a podrobně nastuduji Velký a Malý Kosíř. Vždyť se mi to hodí k tématu zvolené závěrečné práce na U3V. Ještěže se vrátila zima a nedalo se v tom náledí moc vycházet. Psala jsem několik hodin denně a utěšovala se v duchu, jak si prvních dubnových čtrnáct dnů v lázních báječně užiji.

Užívala jsem si báječných procedur, příjemné společnosti, ale i hodně nepříjemného počasí. Slunce nám tam zasvitlo na půl dne pouze dvakrát. Za to sníh a mráz nebo déšť nás provázal téměř každý den. Domů jsem se vrátila osvěžená na těle i na duchu a dala jsem se hned do psaní závěrečné práce. Podcenila jsem situaci a neuvědomila si, že v mém věku psát zodpovědně a ne jen „vyprávět“ dá jednomu zabrat. Ale práce se mi celkem dařila. Hanácký „Montblank“ – Velký a Malý Kosíř jsem si během pobytu ve Slatinicích prošla po naučných stezkách. To mne vrátilo ve vzpomínkách na moje oblíbené exkurze s hejčínskými studenty. Navštěvovala jsem s nimi Růžičkův i Státní lom a jiná zajímavá místa v oblasti místních devonských vápenců. Vstup na tato místa byl tehdy volný a nehlídaný. Potřeboval-li tehdy někdo vápencové kameny a balvany, žádný problém. Zajel sem a vzal si, co se mu hodilo. Daleko hůř se chovala tehdejší „Sigma-Lutín“. Ta do opuštěných lomů vyvážela průmyslový odpad. Koncem sedmdesátých let bylo devastování této oblasti ukončeno. Došlo k vyhlášení oblasti přírodní rezervací evropského významu. (Tak jen nevím, které to devastování bylo větší zlo. Moje babička by řekla: „Jeden za osmnáct a druhý za dvacet bez dvou.“ – pozn. dcery redaktorky).

Závěrečnou práci jsem včas dokončila a odevzdala k posouzení na příslušná místa U3V. Tím jsem splnila podmínku ke slavnostnímu ukončení studia zvoleného oboru a mohla se těšit na další promoci.

Svůj „deník“ jsem začala hodně zanedbávat. Konečně nastalo jaro. Obnovily se víkendy v Kanicích, podařilo se mi navázat elektronické kontakty s řadou zajímavých osob a osobností a nezbyvá než říct – nestíhám... Ve Slatinicích jsem relaxovala a četla nejen geograficko-geologickou literaturu, ale i beletrii. Fascinovala mne z mnoha důvodů četba vánočního dárku – knihy Radima Uzla „Rozpomínání“. Podrobně popíšu v samostatné kapitole.

RUTH BONDY

S paní Bondyovou jsem se osobně poznala v minulém roce na Knižním veletrhu v Praze. Během našeho rozhovoru ve stánku Izraele mi tehdy sdělila, že nezná Moravu. To probudilo moji průvodcovskou vášeň a já ji pozvala do Olomouce. Současně jsem hned začala plánovat její přednášku na půdě Univerzity Palackého. To mne pak přimělo k návštěvě Centra judaistických studií na FF UP v Olomouci, abych je informovala o mém neuváženém pozvání. Slíbili mi, že věc na vedení Centra judaistických studií projednají a dají vědět, jak mohou pomoci. Brzy mi sdělili, že organizací návštěvy a oficiálním pozváním byl katedrou a olomouckou Židovskou obcí pověřen Mgr. Soukup. Nějaký vnitřní hlas mi říkal, abych toto sdělila i paní Ruth. K informaci jsem připojila, že slíbenou prohlídku olomouckých památek a synagogu v Lošticích s nimi ráda absolvuji. Podrobně jsem o tomto dopise informovala i pana Soukupa.

Koncem dubna jsem obdržela z Izraele mail, kde mi paní Ruth sdělila, že začátkem května přiletí i s dcerou do Prahy, ale jen na pět dnů. Program má velmi nabitý. Bude-li o její besedu zájem, kterou jsme spolu naplánovaly již dříve, mohla by se realizovat

v září–říjnu, kdy plánuje přijet i s dospělými vnuky na deset až čtrnáct dnů do staré vlasti. Mohla bych jí současně ukázat Olomouc. Ihned jsem volala do Židovského muzea v Praze, kde paní Ruth bývá ubytována, aby mi sdělili, kdy bude v Praze. Termín mi sdělili a já se v uvedenou dobu pokusila o telefonický kontakt. Rozhovor se uskutečnil a já ji mohla alespoň telefonicky pozdravit. Následujícího dne jsem na její přechodnou pražskou adresu odeslala expres svoji knihu. Původně jsem měla v úmyslu jí ji předat do vlastních rukou až při návštěvě Olomouce, ale našťásti zde zapracovala moje intuice! Jako bych tušila, že její říjnová návštěva bude komplikovaná.

RAMAT GAN, 17. 5. 2013
 daruse.burdova@centrum.cz
 Ramat Gan, 17. 5. 2013

Mila pani Daruse,

Dekuji za zaslani Vasich vzpominek, ktere jsem uz nestacila potvrdit z Prahy, protoze pobyt byl velmi kratky a hekticky a ja se vracela odpoledne ci vecer „domu“ do muzea utahana jako cokl. Presto jsem nestacila stihnout vse co jsem mela v planu a doufame (dcera, vnuk a vnucka) prijat opet zacatkem zari. Pry kdyz tu byli pred lety se mnou po prve, byli jeste prilis mladi a ted (je mu 25, ji 22) budou vsemu lepe rozumet. Ale ja radeji neplanuji prilis predem.

Precetla jsem si Vasi knihu se zajmem, protoze ja to obdobi okupace znala z jineho uhlu a doba komunisticke nadvlady mne byla az na nekolik mesicu na stesti usetrena. Udelala jste dobre, ze jste psala uprimne, pro Vase blizni, Vasim slohem a ze jste se nedala zlatat nejakym pokusem o roman ci jinou literarni formu jako mnozi pisatele autobiografie, ktera pusobi umele. Vasi potomci Vam budou za to vdecni, protoze doba se tak zmenila. A dekuji za zminky o mne.

Necham Vas vedet v lete jak se veci maji. Preji Vam hodne sil, radost z rodiny a mnoho zajmu.

Srdecne Ruth Bondy

Další mail:

daruse.burdova@centrum.cz

Rmat Gan, 9. 12. 2013

Mila pani Daruse,

Predne: Vesele vanoce a vse nejlepsi v Novem roce, Vam a rodine.

Dluzim Vam za tento rok vysvetleni. Prijeli jsme, dcera a vnoucata, skutecne v rijnu do Prahy. Ale hned ve treti den pobytu jsem si zkazila zaludek na rajske polevce a dostala silny prujem a hrozne jsem seslabla a lekarka zidovske obce trvala na prevezeni do nemocnice. Tak jsem lezela ctrnact dnu U Frantisku, nejstarsi jeste fungujici nemocnice Evropy (vystavena pred 500 lety), nez mne propustili domu a to jen v doprovodu lekare. Prosim odpuste, ze jsem se neozvala.

Zotavuji se jen pomalu. Ale mam obavy, ze s cestovanim do zahranici to uz nepujde, protoze by mne zadna pojistovna nepojistila (az do tedka jsem nedostala zadnou nahradu za vsechny vydaje, ac jsem pojisteni mela.) Ale hlavne, ze jsem doma a ze mohu zase pracovat. Koncim prave preklad romanu „Selsky barok“, ale jeste nemam nakladatele. Je ted v oboru krize, kvuli novemu zakonu, ze se nove knihy nesmi po 18 mesicu po vydani prodavat za slevu (tady bylo zvykem prodat 3–4 knihy za spolecnou cenu 100 sekulu (asi 200 korun). A mam objednavku na delsi esej (mensi knihu) o ceskem a cesko-zidovskem humoru.

Dcera pomaha a ja se snazim byt samostatna jak jen mozno. Ale pro stari potrebuje clovek sily mladeho. Doufam, ze u vas je vse v poradku a ze jste stale cila.

Mejte se dobre, srdecne Ruth Bondy

OHLAS ODBORNÍKA

Prof. RNDr. Jan Štěpán, CSc., z Filozofické fakulty UP, je dlouholetý kamarád Hany a Toma. Od Hany byl informován o mých aktivitách. Protože projevil zájem, dostal knihu. Jeho reakce je zde:

From: Jan Štěpán

Milá Haničko,

děkuji Ti za vzrušující čtení, nemohl jsem se od toho odtrhnout. Rozhodně je to významný příspěvek k orální historii Československa i Česka a přitom nijak sebeoslavný nebo křechovitě neangažovaný. Jazyková úroveň je nadstandardní, i když pár chybek jsem zaznamenal. Po technické stránce mi vadilo, že obálku nelze použít jako záložku. Takže tak!

Srdečné pozdravy...

Hola, Honza

Za chvíli následoval doplňující mail.

From: Jan Štěpán

Milá Haničko, jsem pozorným čtenářem řady kvalifikačních prací, tak se nediv té profesionální deformaci v minulém mailu. Často musím kulantně formulovat „jazyková úroveň a formální chyby nepřekračují kvalitu dnešních tištěných médií“. Ještě jsem se zapomněl zmínit, že jsem nadskočil při zmínce o Durychovi, hned mi naskočila analogie s panem otcem. hh

Dalším návštěvníkem olomoucké prezentace knihy byl manžel kolegyně Peprníkové – emeritní prof. Jaroslav Peprník, také z Filozofické fakulty UP. Při autogramiádě v Olomouci mně předal 5 bílých narcisů se slovy, že tím chce symbolicky vyjádřit gratulaci rodiny Peprníků – 1. narcis od kolegy Peprníkové, 2. narcis od jejich syna, prof. Peprníka, jn., jehož jsem byla v Hejčíně třídni.

Další 2 narcisy jsou od jejich vnuků, kteří chodili také „na Hejčín“ a poslední narcis je od něho – nadšeného čtenáře vzpomínek.

SVÁTEK MÁ DARUŠE

Překvapila mne gratulací paní Hana Ševčíková.

V aktivním věku zastávala vedoucí funkci v Olomoucké městské knihovně. V literárním prostředí se neustále aktivně pohybuje – viz <http://otavinka.blog.cz> a přiložený gratulační mail.

Od: „Hana Ševčíková“ [kicvesah@...]

*VÁŽENÁ A MILÁ OSLAVENKYNĚ !
PŘEJI VÁM K SVÁTKU ZDRAVÍ,
TVŮRČÍ ELÁN A HODNĚ PAMĚTI
NA DALŠÍ KNIHU.
SRDEČNĚ ZDRAVÍ HANA ŠEVČÍKOVÁ*

(Každopádně bych přidala nejméně 100 výtisků, protože poten-
cionální čtenáři si to povědí a kde to sehnat? Ledaže by knihov-
ny dostaly více výtisků, ale pro brněnské rodáky je dobré knihu
vlastnit. Je velmi cenná! Osobně vím o pěti lidech, kteří knihu
marně shánějí.)

Zajímala jsem se, odkud zná datum mého svátku, když v kalen-
dáři bylo mé jméno uvedeno tak před devadesáti lety naposledy.
Odpověď byla tak úsměvná, že jsem ji musela přepsala jedné
jmenovkyni z přiloženého seznamu jmenovkyň v ČR. Nositelek
tohoto jména je přibližně deset. Jedna je ještě z Olomouce, tak
jsem jí napsala.

From: Daruše Burdová [mailto:daruse.burdova@...]

Dobrý den paní ředitelko.

Tento nevyžádaný e-mail si dovoluje zaslat nositelka stejného křestního jména. Více se dočtete na blogu Jsem o hodně starší než Vy, ale předpokládám, že zasláná informace vyvolá úsměv a potěší.

Viz – <http://otavinka.blog.cz/1304/kdy-slavi-svatek-daruse>

S pozdravem

Mgr. Daruše Burdová

Vážená paní magistro,

Váš e-mail mě velice potěšil. Možná a to více, jelikož se domnívám, že jste byla mou paní profesorkou zeměpisu na gymnáziu v Olomouci-Hejčíně. Gymnázium jsem navštěvovala v letech 1974–1978 (mé dívčí příjmení Bernatská), naše třída byla ryze dívčí, poslední s humanitním zaměřením. Dodnes na Vás vzpomínám a velmi si Vás vážím pro Vaši odbornost, vstřícnost a spravedlnost.

Přeji Vám krásné dny a pevné zdraví. Mějte se moc hezky.

Zdraví Mádrová Daruše

KVĚTEN 2013

Měsíc lásky začíná pro mne dobrým obědem u Dziků spojeným s vtipným vyprávěním vnuka Pavla. Vyklidil sice rodičům pole, „osamostatnil se“, ale dobrý oběd a bohatou výslužku s radostí vždy přijímá. Mámě pak sdělí, co vše v novém bytě by ještě potřeboval...

Hana nastartovala svoji „pojízdnou kabelu“ (to se docela povedlo, tou kabelou je myšleno moje auto značky C1 – opravdu taková menší nákupní taška – pozn. dcery redaktorky), do kufru naložila Pájovi jídla na dva dny a přibalila i mne. Jeli jsme se podívat, jak pokračuje Pavel se zařizováním nově zrekonstruovaného pronajatého bytu. Byla jsem mile překvapena. První, co nám Pavel ukázal, byl kbelík s mopem, prostory na úklidové nářadí apod. Zkrátka, všechno a všichni se mění..., že by podobnost čistě náhodná?

Následuje přehled mailů, které dokreslí sestavování mé koncepce deníku. Snažím se o pravdivé a adresné zachycení dnů mého jubilejního roku. Květen mi přinesl mnoho informací a zajímavých setkání. Nešetřil mne však i smutných zpráv o zdravotním stavu mého bratra. To vše zahrlo závitý mé šedé kůry mozkové. Pozvolna je uvolňuji a rozjíždím až při čtení tohoto elaborátu, aby snad nezrezivěly. Diář je mi velkým pomocníkem, a proto mohu doplňovat i zpětně malé střípky a perličky do mé mozaiky vzpomínek.

Penzisté nebo důchodci?

Musím předeslat, že nemám ráda označování starších lidí jako důchodců.

V úterý (6. 5.) jsem byla nadšena kulturním programem na naší pravidelné schůzi okresního klubu učitelů důchodců. Zazpíval nám pěvecký sbor NEŠVERA. Bohužel jejich řady prořídly, mladí „Nešverovci“ chybí, a proto přizvali Moravské učitele ze střední Moravy a Šumperku i s jejich dirigenty. Dirigent ze Šumperku mne opravdu pobavil a potěšil. Představil se nám jako penzista, který miloval a miluje pěvecký sbor.

Od jisté doby mi vadí zdůrazňování, že je někdo již v důchodu, že žije jen z důchodu apod. Za první republiky z důchodu žili lidé

velmi zámožní. Důchod jim poskytoval jejich nemovitý a movitý majetek. Ostatní celoživotně zaměstnaní občané pobírali penzi. Shodou okolností můj otec vedl finanční oddělení Všeobecného penzijního ústavu soukromých zaměstnanců. Vracím se k úvodní větě této kapitoly. Domnívám se, že penzistu nahradil důchodcem minulý režim. Patrně to zavánělo příliš kapitalismem.

V době mého mládí byla úcta ke stáří u příslušníků mladších generací samozřejmostí. Byla součástí výchovy v rodině i ve škole, vycházela a opírala se o křesťanskou věrouku – cti otce svého i matku svou a dobře ti bude na zemi...

Vzpomínám, jak mne dne 4. 5. večer při sledování pořadu Politické spektrum potěšil výrok jednoho účastníka. Celý pořad byl věnován seniorům a jeden z vybraných hostů pravil, že pro něj nepracující senior je PENZISTA.

Moji májovou náladu umocňují vnuci. Vladka úspěšně uzavírá semestr, Petr s Lenkou a očekávaným „mimčem“ mi sdělují sice jen stručné, ale milé a úsměvné informace, např. přeposílají snímky z vyšetření ultrazvukem, informace o velikosti mimča apod. Pavla baví zajímavá práce, kde bohatě využívá svých vědomostí z oblasti informačních technologií. Květnové sváteční dny si s kamarády spojil s jedním dnem dovolené a hoši se přesunuli do Kanic. Pavel dal Petrovi k Vánocům dárkem 15 hodin tvrdé práce na úpravě terénu nové části zahrady, tak se asi bude pracovat.

Před chvílí mi Pája volá a sděluje, že by rád se mnou mluvil Tomáš Valent, jeho spolužák zvaný Vali. Tento „pan kluk“ dosáhl magisterského titulu, ale v oboru nepracuje. Po smrti svého otce převzal vedení rodinné firmy, ale s Pavlem jsou ve stálém kontaktu.

Milý Vali se omluvil, že se mi již dříve neozval, ale že mi musí říct, jak se mu moje kniha dobře četla a líbila. Zmínkami o levičovských protagonistech jsem prý čtivosti dodala šťávu... Tato slova mladého čtenáře mne opravdu moc potěšila. Problém ho zaujal,

musel o něm přemýšlet, jinak by neřekl toto hodnocení. Zajímalo by mne, jak početná je skupina takto smýšlejících mladých lidí, ale odpověď na tuto otázku mně zůstane asi nezodpovězena.

Jen glosa na závěr. Masaryk řekl: „myslet bolí“ a lid obecný si bolest nerad připouští.

VALI

Ještě jedna úsměvná vzpomínka na Valiho by na této stránce neměla chybět. V září podnikl tento mladý muž kratší poznávací výlet na západní polokouli. Rozhodl se zaslat z Las Vegas pozdrav našemu Pájovi. Neměl však jeho mailovou adresu ve svém notebooku. Našel tam ale moji, to mne hodně překvapilo. Tak se stalo, že na monitoru mého počítače se objevily pozdravy dva – jeden adresován mně a druhý Pavlovi.

Úplnou bombou v květnu t. r. byl pro mne dopis od MUDr. Radima Uzla. Byla to odpověď na můj dopis, který jsem si mu dovolila zaslat po přečtení jeho knihy. Dopis mi prosvětлил státní svátek. Dopisní schránku jsem otevřela až v tento sváteční den, abych si konečně přečetla včerejší „lidovky“. Z nich vypadl zasnutý zmíněný dopis. Ale o tom až v avizované kapitole.

Deníkovou chronologii je třeba občas porušit, aby byl čtenář vyveden ze stereotypu...

RUB A LÍČ KVĚTNA 2013

Švagrová Svatava má svátek 11. května a můj bratr Ivo 19. května. Z předchozího i následujícího textu vystoupí tvrdá realita, jak vypadaly mé květnové dny. Téměř každý den mi přinášel potěšení i bolest. Snad i to pomohlo vybičovat moji energii, abych vše zvládla a navíc i uložila do závitů šedé kůry mozkové.

V první polovině května se mi těžko psala gratulace švagrové. Můj bratr Ivo, její manžel, byl z olomoucké kliniky převezen k dceři Yvoně, která žije s rodinou v obci Hlubočec na Opavsku. Yvanka se rozhodla, že s pomocí své rodiny bude o tátu pečovat až do konce jeho životní pouti. Starší dcera Dagmar přestěhovala mámu k sobě na jižní Moravu, protože ta po infarktu a operaci srdíčka sama již nezvládne domácí práce, péči o dům a zahradu v Rapotíně.

Oběma oslavencům jsem napsala delší povídání. Těžce nemocný Ivo s námahou usedne k počítači a napíše nejen poděkování za gratulaci, ale přidá i několik informací o sobě. Švagrová je psychicky na tom dost špatně, zapomíná a nechápe nutnost tohoto řešení.

Obě neteře mne průběžně informují. Jejich smutné zprávy se snažím racionálně vnímat, ale jde to jen velmi ztěžka. Koncem května Radim navrhl krátkou návštěvu strejdy Ivoše. Hana souhlasí ihned. Odjíždí začátkem června do Chorvatska s klubem „moderních žen“ a kdyby se „něco“ stalo, nebude přítomná. Naproti tomu já se těžko odhodlávám k tomuto kroku. Mám obavy, že to nezvládnou.

KONEC KVĚTNA A ZAČÁTEK ČERVNA

Bylo to pro mne opravdu hektické období. Bylo třeba rozeslat pozvaným členům rodiny veškeré informace o mé promoci na U3V, realizovat návštěvu v Hlubočeci, odpovídat na zajímavé maily a při tom se stále vkrádá myšlenka na bratra – jak dlouho ještě?

Ultimativní rozhodnutí provedly moje děti. Ve středu, 5. června ráno mi zavolal Radim – dnes ve 14:00 hod. pro tebe přijedeme. V Hlubočci nás celá rodina očekává!

Neteř Yvona nás cestou od auta k domu informovala o zhoršeném zdravotním stavu mého bratra, ale o stále neporušeném jeho vnímání. „Teto, prosím, buď statečná a nedej na sobě nic znát,“ byla její jediná obava, Yvona s Vaškem, jejich dvojčata – studenti ostravské univerzity a my tři jsme téměř dvě hodiny pobyli v družném hovoru u Ivova lůžka. Poslouchal se zájmem. To jsem vyčetla z jeho oı a občas i pohybem ruky pıvolal Yvonu, která dovedla s ním „komunikovat“ a nám pak řekla, co nám Ivo chtěl říct. Stejne jako můj manžel před koncem svých dnů vnímal i Ivo, že jsme se přijeli rozloučit. Při této přıležitosti jsem si vzpomněla, co asi Vladovi procházelo myslí, když při poslední nvsteve Petra u nás mu při rozloučení řekl: „Petře, tak ať jsi brzy tím docentem“ a potom unavene klesl zpět do lůžka.

O ˇtyři dny později mi z Hlubočce přišla ta nejsmutnější zpráva. Můj bratr Ivo nás opustil... „C’ est la vie“ říkájí Francouzi.

PROMOCE NA U3V

Od poloviny ˇervna bych nejraději byla jíž v Kanicích. Nepamatuji, že bych kdy byla ochotna opustit Olomouc dřıv, než skončil školní rok. Letos začala letní vedra ještě před nstupem astronomického léta a mne čekala v tento den slavnostní promoce. Pozvana nejbližší rodina slíbila účast. Byl to sice pracovní den, ale na promoci a slavnostní oběd se rodina dostavila v plném počtu. Dokonce z Brna přijel i Petr s Lenkou. Ty jsem opravdu nečekala. Moc mne překvapili a poteshili. Slavnostní akt byl dıstojny, s přubehem jsme byli všichni spokojeni, jak dokláda i připojena fotografie.

K uchování mé duševní rovnováhy přispívají hodně vnuci. Občas sdělí nějaký ten pracovní úspěch – Vladka ukončení semestru, Pavel pochvalu zahraničních účastníků akce na FTK nebo z Brna zaslaný obrázek ultrazvukového záznamu vývoje mého očekávaného pravnoučete. Jsou to maličkosti, ale mě velice zajímají a těší mne, že to vnímá a chápe i nejmladší generace mé rodiny. To se dnes tak často v rodinách nevidí.

Sdělovací prostředky nás informují spíš o tom, jak staří rodinní příslušníci jsou diskriminováni a často i perzekuováni. Domnívám se, že zde mohu citovat staré pořekadlo: „každý sklízí, co zasel...“

Můj ochabující elán k pokračování psaní vzpomínek udržuje nad vodou moje neustálá snaha o pokrytí bílých míst v mozaice mých vzpomínek. Tonoucí se stébla chytá a já se chytla obrazně řečeno, hned celého slovníku českých přísloví. K tomu mi dopomohl opět souběh náhod a událostí.

SLOVNÍK ČESKÝCH PŘÍSLOVÍ

Dcera Hana z profesních důvodů pátrala po eventuálním dědici práv na tento historický spis a vypátrala. Někdy na jaře mi telefonovala z Prahy: „Mami, sedni si, abys nepadla, až uslyšíš, co ti řeknu. Hledaný dědic majetkových autorských práv, vnuk autora slovníku, poznal za studentských let dobře Ritu Klímovou-Budínovou a zajímá se o tvoji knihu vzpomínek.“ Předala mu ji začátkem května, a tak začalo moje čilé mailování s Ing. Pavlem Flajšhansem. Sdělil mi, že ve školním roce 1947/1948 byl studentem kvinty na Státním reálném anglickém gymnáziu v Praze. V září téhož roku mi paní Budínová na Dobré Vodě řekla, že pracující z „Kolbenky“ vyslali Ritu studovat. Kam jinam, než na tuto školu, vždyť byla s rodiči celou válku v USA. Mluvila tedy perfektní americkou angličtinou. Tehdy se jeho a její cesty spojily v jedné třídě.

O několik dnů později mi poslala známá časopis REFLEX č. 18–13 s poznámkou, že Karel Köcher, nejslavnější český špion, poprvé vypráví svůj příběh redaktorce Haně Benešové a o Ritě Budínové-Mlynářové-Klímové prý vypráví ve stejném duchu, jako ji uvádím já v mých vzpomínkách. Neváhala jsem a požádala redakci o kontakt na Karla Köchera.

Sem si dovolím vložit i další odrazový můstek k odvaze zveřejnit střípky z padesátých let, o kterých se mlčí ať již náhodou nebo záměrně. Tomu nerozumím, a proto pátrám...

Milovaná a stále ještě virózou postižená dcero.

Nevím, zda pan prof. Fiala měl možnost si prolistovat moji knížečku. Dala bych mu k nahlédnutí původní text, z kterého jsi doporučila vyškrtnout řadu věcí, o kterých s Tondou mluvil jeho nevlastní syn Štěpán Benda – viz doporučený článek...

Panu profesorovi bych ráda poděkovala, mohu si to dovolit? Bude asi překvapený, že Štěpána a jeho bratra Aleše jsem poznala

v klukovských letech na Dobré Vodě. I jejich otce jsem znala, když ještě byl s Marli v manželském svazku. Po rozvodu pak hoši bývali o prázdninách v Dačicích u prarodičů, pronásledované mlynářské rodiny... Možná by autor a překladatel toho zajímavého rozhovoru byl hodně překvapený, co vše mi řekla Tondova sestra, tedy nevlastní teta Štěpána, kterou asi ani nepoznal.

Měj se jen :-) m.

A teď malé vyznání. Tondo, všechno se mění, my dva jsme se také změnili. Dobu, kterou jsem se pokusila zachytit, jsem prožila s otevřeným hledím a tvoje osobnost tam také sehrála svoji roli. Při našem setkání po tvých devadesátinách v Olomouci ti chci říct, že mne až srdce bolí nad ulitou, do které se vtěsnil můj kamarád. Kde je tvé pozitivní myšlení?

From: Hana Dzikova [mailto:hana.dzikova@...]

Ahoj,
mam nejaky problem s mobilem, nikam se nedovolam. Ale preposilam mail, ktery mi dnes dosel od prof. Fialy (historik UP). Podivej se na tu adresu nize v mailu.
H.

Dobrý den pane profesore.

Vím, že obtěžuji, ale zavinila to vlastně moje dcera. Docela „ředitelsky“ odpověděla na moji žádost: „kontakt znáš, zeptej se sama“. Britské listy mi potvrdily můj názor na Tonda – díky, pane profesore. U osoby paní velvyslankyně narážím na nezdolatelné bariéry. Obdržela jsem již několik dotazů, zda v pokračování mého vyprávění zaplním ta bílá místa z mé publikace.

Je toto téma z hlediska historicko-politického stále tabuizováno? Ráda bych to alespoň vnukům objasnila, jen z mého úhlu pohledu, ale mám určité obavy.

Za pochopení a čas, který si vyžádal tento text, srdečně děkuji.
S pozdravem
Daruše Burdová.

From: jiri.fiala@upol.cz [mailto:jiri.fiala@...]

Vážená a milá paní profesorko,

pro primo vůbec neobtěžujete, právě naopak – korespondence s Vámi je mictí a potěšením. Pro secundo – žádná tabu už neexistují, máme svobodu projevu, dnešní historikové a politologové se ve svých publikacích nijak neomezují podle antické zásady Přítel Platón, přítel Cicero, ale největší přítelkyně je pravda. Právě Britské listy dokládají, že lze publikovat i o tématech, o nichž se v ČR příliš nemluví. Dnes se rovněž rozvíjí tzv. orální historie – je na ni expert kolega Pavel Urbášek, ředitel Archivu UP (sídlí v Tereziánské zbrojnici v přízemí, naproti Vydavatelství UP), jenž má bohatou knihovnu publikací týkajících se meziválečného a poválečného období, a jistě by se rád s Vámi setkal.

Právě byl u mne návštěvou pan docent Milan Buček – děkuje Vám vřele za knížku Vašich pamětí i za laskavou dedikaci téže, hned se do ní začte, aby si připomněl svá mladší léta, když spolupracoval s Vaším nezapomenutelným panem manželem. Působí nyní po svém penzionování na Univerzitě Tomáše Bati ve Zlíně, kde přednáší dermatovenerologii budoucím kosmetičkám.

Příkládám něco jarního a těším se na brzkou viděnou – třeba při vernisážích ve Vlastivědném muzeu, v úterý 19. 3. od 16:30 hodin se koná vernisáž fotografií prof. Štreita a ve čtvrtek 21. 3. ve stejnou dobu vernisáž výstavy Královna Dagmar, pořádaná za účasti velvyslance Dánského království.

S mnoha srdečnými pozdravy Váš Jiří Fiala

Nejsem politolog ani historik. Nemohu a nechci nikoho „kádrovat“, ale domnívám se, že zveřejnit mohu, jak jsem danou situaci v dané době vnímala já. Čtenáře upozorňuji, že jsem se od prázdnin na Dobré Vodě v r. 1958 až do „sametu“ s paní Ritou nesešla, o ní ani neslyšela a ani nic nečetla! Situace se změnila až v r. 1991, kdy na setkání přátel na Dobré Vodě přijela i Rita se synem Vladimírem Mlynářem. Bohužel jsem se v tu chvíli rozhodla vstoupit do oblasti, kde i renomovaní historici narážejí na úskalí. Dostala jsem se na tenký led.

Rozhodla jsem se sem zařadit vzpomínky pamětníků, kteří poznali paní Ritu dávno přede mnou. Proč? Mnozí čtenáři mých „vzpomínek“ se dotazují, jak pokračuje moje pokrývání zmiňovaných bílých míst. V duchu se paní Ritě omlouvám, že jsem porušila úsloví „o mrtvých jen to nejlepší“ s poznámkou, že dovedla dobře plout a kormidlovat vše tak, aby dosáhla cíle v každé době.

Oba pánové (Flajšhans a Köcher) mi dovolili jejich informace zveřejnit a dokonce mi napsali, že pravda by se neměla zamlčovat. Víím, že pravda není moderní. Já nejsem již dávno moderní, a proto nemám ráda překrucování pravdy. Mé úvahy nahradí naše maily.

Od: Daruše Burdová [daruse.burdova@...]

Dobrý den pane inženýre.

Děkuji za ochotu komunikovat s pamětníci. Dcera mi povyprávěla o Vás a o Vaší vzpomínce na spolužačku Ritu Budínovou. Vzpomínka na tuto „dámu“ a celou její rodinu se táhne jako červená nit´ mojí malou vzpomínkovou publikací...

Moc prosím o Vaše vzpomínky. V mé publikaci jsem uvedla jen střípky vzpomínek. Určitou odvahu je zkompletovat mi dodal rozhovor s Karlem Krächere uveřejněný v Respektu. Otevřeně hovoří o tom, jak fanatická komunistka Rita na něj naléhala, aby jí pomáhal kádrovat spolužáky. Odmítl a otevřeně ji řekl, že udavačem se

nikdy nestane. Zaujal mne i dotaz redaktorky... a Rita Budínová je totožná s Ritou Mlynářovou, naší bývalou velvyslankyní? – Mne tato myšlenka trápí již od roku 1990.

Pěkný víkend Vám přeje

Daruše Burdová – bývalá středoškolská profesorka (ročník 1923)

From: pabloflaj@seznam.cz [mailto:pabloflaj@...]

Dobrý den, paní profesorko!

Samozřejmě se velice rád podělím o své vzpomínky na „Ritušku“ z doby, kdy jsme navštěvovali Státní anglické reálné gymnasium v Praze 2, tedy z let 1945–1951. Chodil jsem s ní do třídy a vím, jak ještě před „Vítězným únorem“ chválila SSSR, Komsomol a po onom ostudném únoru účinkovala jako předsedkyně Svazu mládeže na gymplu. Budínová bylo její druhé příjmení, první bylo Baťová. Zřejmě si vedla záznamy o nás všech a před maturitou psala na nás posudky. Některé spolužačky je měly tak bídné, že náš třídní profesor Smékal je dokonce zadržel a velmi statečně je dal postiženým děvčatům ve svém kabinetě přepsat, aby se dostala k přijímačkám na vysokou školu. Rita vždycky prohlašovala, že po maturitě půjde pracovat jako dělnice do továrny, protože jen dělnická třída atd. (to přece už známe). I na tablu byla s obrázkem továrny. Co pak ve skutečnosti dělala, nevím – na naše srazy nechodila. Po roce 1989 se stala velvyslankyní v USA, což nás všechny velice roztrpčilo. Uměla dobře anglicky, jinak jen ve škole „prolézala“. Hovořil jsem s Ing. Kořínkovou, která byla angažována v Občanském fóru, vyprávěl jsem jí o Ritě a prosil jsem ji, aby řekla Václavu Havlovi, co je to za komunistku. Paní Ing. Kořínková mi později sdělila, že vše vypověděla Václavu Havlovi, který však se Rity zastal s tím, že disentu velice pomáhala překládáním jeho písemností do angličtiny. Doslechl jsem se, že v době jejího vyslancování v USA prý spíše škodila, než pomáhala, vystupovala prý proti Sokolům a dokonce prý ani nepomáhala

v rozvoji hospodářských vztahů. Nevím, co je na tom pravdy. My spolužáci jsme se sešli u jednoho z nás v Air India a napsali jsme jí dopis, že nesouhlasíme s její činností a s tím, že reprezentuje ČSR. Pochopitelně neodpověděla na rozdíl od jiného svazáka Dr. Tomeše, též spolužáka, který se stal náměstkem ministra sociálních věcí. Ten odpověděl, že s naším dopisem seznámil svého ministra (nemohu si vzpomenout na jeho jméno, byl to původem kovář) a že byl roku 1968 vyléčen ze svého leninství. Tolik tedy pro dnešek, snad Vám mé poznámky udělají radost.

Se srdečným pozdravem Vám i paní dceři

Pavel Flajšhans

From: koecher [mailto:koecher@...]

Vážená paní Burdová,

paní Benešová z Reflexu mi přeoslala Vás email o Ritě Budínové (Mlynářové, Klímové). Ta Vaše otázka, kdo zaštitil děti Rity Klímové v době těžké normalizace, aby mohly studovat, je velmi oprávněná. Nutno říct, že synovi Vladimírovi studium (na gymnáziu, vysokou školu nikdy nenavštěvoval) stejně ale moc nešlo, u maturity v řádném termínu propadl z matematiky, a jestli se mu pak podařilo udělat maturitu v podzimním termínu nevím. V době, kdy se Vladimír stal ministrem informatiky jsem byl pražským korespondentem jednoho britského periodika specializujícího se na politický vývoj ve Východní Evropě, a v rámci této činnosti jsem se spojil s ředitelem Akademického gymnázia v Praze, kde Vladimír studoval, a zeptal se ho, zda Vladimír Mlynář tehdy tu maturitu udělal. Pan ředitel mi odmítl odpovědět, zda ano nebo ne, s odkazem na ochranu soukromých dat. Usuzuji z toho, že Vladimír maturitu nemá. Ještě zajímavější než otázka, kdo zaštitil děti paní Rity v době normalizace je, kdo zaštitil ji.

Pracovala totiž jako překladatelka pro Státní bezpečností řízenou Pražskou informační službu, kde nikterak nevadilo, že byla signatářkou Charty 77, v níž byla blízkou spolupracovnicí Václava Havla – překládala jeho prohlášení do angličtiny. Jak jistě víte, Václav Havel ji po Sametu jmenoval velvyslankyní v USA, přesto, že proti tomu jmenování naši krajané v USA sepsali protestní petici.

Přátelsky,
Karel Köcher

Kdo zaštití mne? Snad můj věk...

From: koecher [mailto:koecher@...]

Dobrý den,

díky za zajímavou zprávu. O tom, že Vladimír Mlynář má sestru jsem neměl potuchy. Je to opravdu zajímavé. Otec Rity se původním jménem jmenoval Benzion Bať. Napsal paměti, jejichž první díl vydal Vladimír Mlynář (mimořadně, jsem přesvědčen, že ho rodiče pojmenovali Vladimír po Leninovi). V tom prvním díle se Stanislavovi podařilo se zcela vyhnout tomu, jaké bylo jeho původní jméno, není tam o tom jediná zmínka. Prezentuje se tam jako liberál a oběť totalitního útlaku, čemuž nevěřím ani trochu. Možná trpím profesionální deformací, ale podle mě Stanislav Budín byl velmi dobře maskovaná postava s velmi temnou historií. Je opravdu pozoruhodné, že tento deklarovaný trockista se hned po konci války vrací do Československa, kde právě v té době NKVD odváží osoby ruského původu podezříváné z odporu k Stalinovu Rusku do Gulagu, a hned dostává dobré redaktorské místo. Také nelze přehlédnout, že po Únoru 48 Rita na Anglickém gymnáziu jednala naprosto promyšleně a cílevědomě, bylo jasné,

že byla na tuto svou roli předem pečlivě vycvičena. Její rodiče o tom nejen nemohli nevědět, a podle mě ji k tomu jistě i měli. Na tom gymnáziu tehdy opravdu panoval teror, byl zatčen a asi na 15 odsouzen češtinář Slavík, mladá ruštinářka, už nevím, jak se jmenovala, dostala dvacet let.

Na Anglickém gymnáziu bylo tradicí psát roční kroniky o dění na škole. Po Sametu jsem si dal práci vystopovat, kam ty kroniky po zániku Anglického gymnázia přišly. Objevil jsem je v gymnáziu, které bylo v té době na Náměstí míru v Praze, a paní ředitelka mi je ochotně ukázala. Svazky za roky 1948, 49, 50 a 51 chyběly. Podle mě perfektní profesionální úklid.

Pokud jde o ty paměti, Budín napsal ještě další, druhý díl. Podle zjištění historika Dr. Vladimíra Čermáka, který se obdobím komunistické vlády v Československu intenzivně zabývá, tento druhý díl byl s publikačními právy koupen neznámým zahraničním kupcem, jehož cílem bylo zřejmě zajistit, aby nikdy nevyšel.

Doufám, že mi nebudete mít za zlé, že jsem Váš email přeposlal Dr. Čermákovi. Dr. Čermák je autorem tří pozoruhodných odborných knih – Operace Únor 1948, Operace Srpen 1968, a Operace Listopad 1989, které vydalo nakladatelství Naše vojsko. Ačkoli Dr. Čermák je vysokoškolsky činný historik, o žádné z těch tří knih nevyšla v tisku ani řádka, přesto, že staví tyto události v mnoha směrech do zcela nového světla a uvádějí dosud zcela neznámé skutečnosti.

Přátelsky,
Karel Köcher

MUDr. RADIM UZEL

Lázně Slatinice byly pro mne letos v dubnu nerozlučně spojeny s četbou Uzlova ROZPOMÍNÁNÍ, jak jsem se o tom v dubnu zmínila. Slíbila jsem samostatnou kapitolu, tak tady je.

Doc. MUDr. RADIM UZEL – SPISOVATEL

Dcera má zvyk – pod stromeček každému alespoň jednu knihu. V mém balíčku jsem objevila „ROZPOMÍNÁNÍ“ od Radima Uzla. V podstatě je to obsáhlá autobiografie zasazená do rámce dobře fungující rodiny. Kdyby nevyšla ve stejnou dobu jako moje vzpomínky, mohli jsme se ocitnout v podezření, že jsme navzájem okopírovali postup našich vzpomínek. Brzy mne tato naivní myšlenka opustila, vzala jsem si k četbě poznámkový blok a propisku, abych autorovi napsala, jak se naše vzpomínky proplétají v generačním odstupu i s osudy našich společných přátel, známých a dokonce i rodinných příslušníků.

Po návratu ze Slatinic jsem neváhala a napsala autorovi dopis. Vypátrat přesnou adresu se mi nepodařilo. Risk je zisk – říká se. Uzel končí své Rozpomínání zmínkou, že s Helenou žije spokojeně v opravené vilce v Mokropsech na okraji Černošic u Prahy. A můj dopis dorazil k adresátovi...

Musela jsem mu přece sdělit, že i já jsem v mém pozdním věku napsala podobné rozpomínání původně také jen pro rodinu, a co by jej mohlo zajímat, je fakt, že oba se zmiňujeme o Slavojovi Hontelovi a Jiřím Pokorném v generačním odstupu. Já tyto „kluky“ znala z Dobré Vody od jejich čtrnácti let a on je poznal jako lékaře v brněnské porodnici. Dál jsem se mu zmínila, že jeho laskavý strýc prof. Vitásek, který jej podporoval během studia, byl mým examinatorem při první státní zkoušce z geografie. Snad jsme se i v Brně potkávali, když chodil k Vitáskům na nedělní obědy, bydleli jsme totiž nedaleko Vitásků. A konečně nás docela náhodou spojuje další „náhoda“. Náš syn se jmenuje také Radim a je gynekolog. Atestoval v Ostravě. Tam jste se prý na krajských gynekologických akcích i několikrát setkali.

Dozvěděla jsem se od Radima, že se doc. Uzel zúčastní gynekologického sympozia v Olomouci. Nelenila jsem a napsala jsem viz níže.

4. 6. 2013 v 9:07, Daruše Burdová:

Vážený pane doktore,

vím, že máte raději „papírovou“ poštu. Čas pracuje proti mně, a proto si dovoluji touto cestou Vás požádat o kratičké setkání. Kde? – V Olomouci dne 6. 6. před zahájením Vaší přednášky. Moc prosím o podpis do ROZPOMÍNÁNÍ.

Pěkný den – konečně bez deště
přeje Daruše Burdová

Od: Radim Uzel [r.uzel@...]

Samozřejmě před přednáškou v Olomouci jsem vám k dispozici. Do Olomouce jedu už 5. 6. večer, takže tam mám volné dopoledne. Nocleh zařizuje firma Akacia, takže nevím přesně, kde budeme bydlet. Můžete mi zavolat na 604 241 429.

Zdraví Radim Uzel

Setkání proběhlo v salonku olomouckého hotelu HESPERIA. Ve velkém sále tohoto hotelu následovala pak přednáška a rozprava gynekologů z Olomouce a okolí, upřesní Radim. Uzel se mi mezi řečí pochlubil, že včerejšího dne vstoupil do Svazu spisovatelů. Závěrem jsem mu předala svoji knihu a zdůraznila, že počítač jsem začala používat teprve před několika lety a svoji prvotinu jsem napsala v opravdu pozdním věku. Vzal knihu do ruky a při pohledu na obal knihy překvapeně řekl: „No Dobrou Vodu, tu já znám!“ Namítla jsem, že Dobrých Vod je v republice několik, ale uzemnil mne, když mi sdělil, že v době studií na lékařské fakultě byl dvakrát na bramborové brigádě v Mrákotíně a ubytován byl jejich studijní kruh právě v pohostinství tehdejší „Jednoty“ na Dobré Vodě. Povykládala jsem mu také o Hontelovi, o naší spolupráci s navazováním kontaktů s bývalými českými Němci, o jeho

poslední knize REHEK, která vyšla v univerzitním vydavatelství Univerzity Palackého v Olomouci. Došlo také na Kanice a novo-pečený člen Svazu spisovatelů mi povyprávěl, jak moc vzpomíná na svoji chalupu v Jeseníkách, kterou po přestěhování do Prahy zanedbával a nakonec prodal.

Při rozloučení mi docela vážně řekl, abych psala o všem, nač si vzpomenu. Psaní, to je motor, který mi může jen prospět a rodině zanechá nejednu vzpomínku. Do zahájení jeho přednášky zbývalo asi 15 minut a já opět organizovala... Zavolala jsem Haně do Vydavatelství UP a požádala ji o jednu Hontelovu knihu REHEK..., ať ji dá na vrátnici, kde si ji za chvíli vyzvednu. Radim byl již na cestě, aby mne odvezl domů. Cestou jsem mu vše potřebné řekla a on mi slíbil, že knihu vyzvedne a po přednášce Uzlovi předá. Já jsem se pak spokojená vrátila tramvají domů.

Večer mi telefonuje Radim, že po přednášce následovala přestávka. Mnozí kolegové ji využili k soukromému rozhovoru s Uzlem. Radim s knihou v ruce si stoupl do řady jako poslední. Předal knihu a následovalo: „Kolego, to je ale náhoda, před přednáškou mi právě o této knize a jejím autorovi vyprávěla jedna velmi aktivní starší dáma!“ Radim na to: „Já vím, to byla moje máma“ a představil se mu. Oba se srdečně zasmáli a Uzel vybídl Radima, aby si sedl při večeri vedle něj, když je spojuje nejen stejné jméno.

Moji knihu pan doktor patrně prolistoval, snad i přečetl a jako poděkování mi poslal svoji čtivou knihu Užitečné pohlaví.

MUDr. Radim Uzel, CSc.,
Kyjevská 534, Černošice 252 28

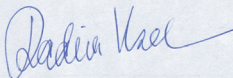
V Černošicích 4. května 2013

Vážená paní magistro,

váš dopis mne velice potěšil a jsem rád, že moje vzpomínky, psané původně pouze pro rodinné příslušníky, našly i vás jako pamětníci. Se Slavojem Hontelou jsem po jeho návratu z emigrace udržoval písemný kontakt, od primáře Šráčka jsem měl jeho vzpomínkovou knihu Doktor v minovém poli. Je to psáno svěžím a humorným stylem, dobře se to čte. Samozřejmě společně s doc. Pokorným patřili k o něco starší generaci než jsem já. Motivy k jeho sebevraždě mi byly vždycky tak trochu nejasné, na klinice se o tom moc nemluvalo. Prof. Staniček bohužel v terminální fázi života propadl alkoholismu, ve své knize jsem to tak trochu pominul, de mortuis nil nisi bene.

Už je to zkrátka osud nás dříve narozených, že čas od času pohřbíváme už nejenom své učitele, ale i vrstevníky. O to větší radost mi pak udělá takový dopis od vás, osoby ač o něco starší, přesto však v plné intelektuální svěžesti. Tak vám ji přeji ještě dlouhá léta!

Se srdečnými pozdravy

P.S. Konzervativně mám raději „papirovou“ poštu, ale jelikož jste připojila svou e-mailovou adresu, činím tak tedy i já: r.uzel@tiscali.cz

Mgr. Daruše Burdová,
Kaštanová 27
772 00 Olomouc

ČT1 A ČT24

Zprávy, komentované události a historicko-poučné pořady mne nenechávají v klidu. Tak se i stalo koncem května, když v pořadu Historie.cs jsem nesouhlasila s „vyprávěním“ historika, který se opíral jen o zápisy z archivů a neuvědomil si, že pořad může sledovat i někdo z pamětníků, který popisovanou událost v Brně zažil. I napsala jsem do ČT...

Od: Burdová, Daruše

Přijato: 6. 5. 2013 9:32

Komu: Info

Předmět: Názor diváka

Dobrý den.

Prosím o předání mého názoru panu redaktorovi Kučerovi. Pravidelně sleduji pořad Historie.cs. Podle mého názoru bylo hodně nevhodné připustit, aby fundovaní historici rozvíjeli před diváky své úvahy o „řádění“ Revolučních gardistů. Pro pamětnici, která v Brně pozorovala zrod agresivity těchto samozvanců, bylo neúnosné v klidu sledovat dne 4. 5. váš pořad. Vždyť ti pánové čerpali své vědomosti ze záznamů, které nemusely vždy odpovídat realitě. Jejich úvahy proto chvílemi až nahrávaly k očistě KSČ. Doufám, že o to snad v pořadu nešlo! Vždyť by se jistě našlo ještě několik pamětníků, kteří by i rádi svými vzpomínkami doplnili tento zajímavý seriál pořadů.

Omlouvám se za předchozí řádky. K poznámkám a různým opravám informačních medií mne nutí moje profesní deformace – středoškolská profesorka, ročník 1923.

Děkuji za pochopení.

Mgr. Daruše Burdová

From: Info [mailto:info@...]

Vážená paní Burdová,

děkujeme za Váš zájem o vysílání České televize, kterého si velmi vážíme.

Váš ohlas předáváme panu Kučerovi a ostatním tvůrcům pořadu „Historie.cs“ k dalšímu zpracování.

Věříme, že nám i nadále zachováte přízeň a dovolíte pořadům České televize, aby Vás informovaly, bavily a provázely všedními i svátečními dny.

S pozdravem a přáním hezkého dne

Kamila Kaislerová

ČESKÁ TELEVIZE

Divácké centrum, Kavčí hory, 140 70 Praha 4

Tel.: 261 136 113, e-mail: info@ceskatelevize.cz,

<http://www.ceskatelevize.cz>

Vážená paní Burdová,

kolegové z Post Bellum mi přeposlali Váš mail. Já se jmenuji Michal Šmíd a mám na starosti správu portálu – archivu vzpomínek pamětníků www.pametnaroda.cz. Zde Post Bellum i další partneři ukládají výsledky své práce – pořízené vzpomínky pamětníků.

Předně bych Vám rád poděkoval za váš zájem a za Váš námět. Zároveň bych rád dodal, že Post Bellum nemá žádný vliv na vysílání relace České televize Histore.cs a tudíž nám nepřísluší se vyjadřovat k tomu, jaký okruh vzpomínek ve svých relacích tvůrci pořadu využívají. Pokud však jde o aktivity Post bellum a partnerů sdružených v rámci projektu Paměť národa, rád bych zdůraznil, že se vzpomínek lidí z „šedé zóny“ rozhodně nijak nezříkáme. V naší metodice pro natáčení rozhovorů máme stanoveny:

Post Bellum se primárně věnuje natáčení životopisných rozhovorů s pamětníky historických událostí uplynulého století především reflektujících střet s nacistickou či komunistickou totalitní mocí. Snažíme se zaměřit jak na oběti represí, tak i jejich aktéry, neopomíjíme ani jiné typy vzpomínek přinášející svědectví o historických událostech 20. století. Kritériem pro výběr vhodného respondenta je přesah pamětníkova příběhu z ryze privátní sféry do veřejného prostoru.

Domnívám se, že Vaše svědectví do Paměti národa patří, a proto budeme velmi rádi, pokud byste souhlasila s natočením rozhovoru – vyprávění Vašeho životního příběhu.

V případě jakýchkoli dotazů jsem Vám k dispozici.

Děkuji a zůstávám s pozdravem

Michal Šmíd

Správce portálu www.pametnaroda.cz

Ústav pro studium totalitních režimů

Siwiewcova 2, 13000 Praha 3

tel. 221 008 530

mob. 606 954 892

www.ustrcr.cz

Souhlas jsem dala. Skutečně mne dvakrát navštívil pan Vít Lucuk, historik, a natočil se mnou dlouhý rozhovor, který mi přeposlal k nahlédnutí a požádal o potvrzení souhlasu, že může být uložen na internetu pod heslem Paměť národa. Je to sice jen malá forma orální historie, ale kapka ke kapce přece jen dokreslí dobu barvitěji, než archivní dokumenty. Jak jsem zjistila na internetu, je tam poměrně dlouhé moje vzpomínkové vyprávění.

LÉTO V KANICÍCH

Pro mne jsou to ovšem stále jen prázdniny v Kanicích. Letos je provázejí ukrutná vedra, která podlamují moje odhodlání psát pokračování vzpomínek. Bylo by i o čem psát, ale nějak se mi nechce a vyhledávám řadu důvodů, které mi znemožňují tuto činnost realizovat. Pokusím se je alespoň identifikovat a seřadit.

- 1) Tom mi předal v Kanicích vyčištěný notebook a instaloval i připojení k internetu.
- 2) Tolik novinek pro jednu starou hlavu.
- 3) Hana mi poradila, abych internet sama nezapojovala.
- 4) Petr byl opačného názoru a jednoduchým způsobem mi vše složitě vysvětlil.
- 5) Xkrát jsem klikla, kam jsem neměla a volala SOS, obvykle to odnesl opět Petr.
- 6) e-maily mi konečně začaly chodit a to mě opět odvádělo od práce.
- 7) Ohlášené návštěvy také zasahovaly do poklidu „dovolené“.
- 8) Dnes jsem se konečně dostala ke psaní, ale hned problém. Omylem jsem vymazala několik vzpomínkových kapitol, které jsem napsala počátkem deštivého července.

To, co bylo – dávno už není, hledej si jiné potěšení...

Slova retro-popěvku mi tanou v mysli při psaní těchto řádek. Po olomoucké autogramiádě gradoval příznivý ohlas čtenářů, a tím i podpora mé rodiny, abych psala pokračování vzpomínek. I stalo se, a já začala pomalu skládat mozaiku útržků současných a minulých událostí. Proto bude mé povídání hodně autobiografické, tomu se nevyhnu a to mne trápí. Může vůbec moje vyprávění někoho oslovit? Podobné úvahy jsem se pokusila hodit za hlavu a začala jsem psát. První problém se objevil velmi brzy. Tom mi nainstaloval vánoční dárek – nový počítač. Starý se odvezl

i s řadou pro mne důležitých dokumentů. Vytisknout nebo převést je do paměti nového počítače je patrně hodně náročné, a tak čekám, až i na takovou prkotinu bude čas...

Hana je v současné době zavalena starostmi, které jí denně přináší vedoucí manažerské postavení. Krátkodobé pobyty v Kanicích potřebuje k odpočinku a promyšlení řady problémů. Tomu rozumím, ale jsem nějak vztahovačná, a tak mne napadlo, že redakce mých dalších vzpomínek bude jí jen přítěží. Občas se mne někdo z přátel zeptá, kdy se dočká pokračování mého „rozpomínání“. Toto nové označení jsem si vypůjčila od nového MUDr. Radima Uzla. Ten mi ostatně při setkání v Olomouci řekl, abych jen psala o všem, na co si vzpomenu. Pomáhá to prý člověku udržovat se v kondici a vzpomínky jsou zdrojem rozpomínání. To by mohlo usnadnit mladším generacím pochopit nejen minulost, ale i myšlení a názory soupeřnice toho složitého minulého století. Přece každého jedince ovlivní určitým způsobem doba, ve které žil a žije.

NÁVŠTĚVY

Každá návštěva zpestřila můj zaběhnutý prázdninový režim. Považovala jsem za nutné před příjezdem nebo příchodem každé ohlášené návštěvy provést i malá vylepšení celé zahrady – bez rozdílu majitelů. Dolní část je vlastnictvím Hany a Toma, horní část a pronajatá vedlejší parcela patří mladým – Peťovi a Lence. Tady jsem já, bývalá zahrádkářka narazila, ale nevzdala se. Hana považovala moje „vylepšování“ za zbytečné a Petr se domníval, že to již není vhodná práce pro mne, že to udělá sám. Svěřil mi jen odšťihání suchých květů v květináčích a na snadno dostupných místech okrasných částí zahrady. – Můj záměr ostříhat přerostlou travu všude, kde ji sekačka již nebrala, prokypřit půdu a vyplet nově osázené záhony jsem pochopitelně provedla, ale kolik času mne tato prkotina stála. Musela jsem využít každé nestřežené

chvíle a dnů, kdy jsem byla na chatě sama. Byla jsem si vědoma, že nemohu komplikovat rodinně život, a tak jsem tuto moji hoby práci prokládala častým odpočinkem a byla jsem spokojená, že zvládnou i něco smysluplného. Takových „významných“ návštěv naštěstí moc nebylo. Většinou přijely nebo přišly jen na kávičku a popovídání si se mnou. Pokud ale přijely v sobotu, spadlo pohostění na Hanina bedra, přičemž povídání se mnohdy protáhlo i do večerních hodin.

Liba a Anežka

Souputnice za kulturními akcemi během celého školního roku v Olomouci. Anežka je maminka Petrovy Lenky. Liba je její bývalá spolupracovnice v Agroprojektu Olomouc. Mne a Libu spojila před mnoha lety moje angažovanost ve zkušební komisi pro budoucí průvodce a pracovníky v oblasti cestovního ruchu. „Holky“ mi zavolaly, že přijedou v úterý 18. července již dopoledne. Nemám nic chystat. Cestou si koupí chlebičky, to jim prý v tom vedru postačí. Ještěže jsem uvařila kotel kvěťákové krémové polévky z našeho, tedy Petrova výpětku.

Přijely, ale dvěma auty. Cestou se zastavily v nedaleké Bukovince u Tichých. Maruška, paní Tichá, měla den volna. Nenechala se přemlouvát, sedla do auta a jela. Pochází z Olomouce, s Anežkou se přátelí od školních let a do Kanic poprvé přijela po Lenčině promoci v r. 2007. Od té doby, kdykoli je Anežka v Kanicích, vždy se s ní setkáme buď u nás nebo zajedeme k nim do Bukovinky. Při jednom takovém setkání byla naplánována prezentace mojí knižní prvotiny v jejich knihkupectví Barvič a Novotný v Brně.

Bylo krásně a nám se dobře povídalo. Maruška po odpolední kávě a moučnicku, který ještě teplý přivezla, musela přece jen zajet do Brna do knihkupectví. Děvčata odjížděla pozdě odpoledne. Ve chvíli, kdy jsem je vyprovázela k autu, zastavuje téměř před naší bránou do zahrady velké policejní auto a z něj vyskočilo asi 6 uniformovaných policistů. Za nimi další policejní auto a další policisté. Zatím, co se všichni postříkovali sprejem proti klíšťatům,

zeptala se jich Liba, jestli hledají nějakého nebezpečného člověka, jestli nejsem v ohrožení, když zde zůstanu sama. V tu chvíli se obrátil jejich velitel ke mně a řekl: „Paní, vy byste nám vlastně mohla pomoci. Znáte pana nebo paní Starou? Mají někde v údolí pod vámi chatu.“ Zapřemýšlela jsem a poctivě odpověděla, že mezi chataři nikoho tohoto jména neznám.

Za necelou hodinu pátrání končí. My stále na lavičce u brány. Velitel se mne ptá, zda mám mobil a zda jsem ochotná s nimi spolupracovat. No to tu ještě nebylo. Samozřejmě souhlasím. Požádá mne o občanský průkaz, zapisuje si číslo a sděluje, že stanice sídlí v Pozořicích. Jsou tam připraveni převzít moje případné informace. Ještě mi sdělil, že pan Starý je opravdu starý, chodí o holi a nejčastěji v modré bundě a modrých riflích. Uvědomila jsem si, že někdo takový opravdu občas kolem projde, zastaví se u plotu, pohovoříme spolu, ale to je někdo ze starousedlíků z chat pod lesem. Až tak se neznáme, a proto si ani neuvědomuji jeho jméno. Toto jsem ještě policistovi sdělila. Poté naskočil do auta a všichni odjeli.

Liba s Anežkou konečně v klidu mohly také odjet. Ráno, ještě před sedmou jsem čekala na doručovatele „lidovek“, abych se podívala do novin, jestli tam není uveřejněná ta včerejší akce a také abych to sdělila paní Skálové, která mi denně kupuje dole ve vesnici pečivo. Paní Skálová se zasmála a řekla, že už o tom ví. To mne tak překvapilo, že jsem ji pozvala dál, sedly jsme ke stolu pod jabloní a paní Skálová začala informovat. Ráno přijela na chatu dcera paní Šrámkové. Jejich chaty zahradami sousedí, a tak hned paní Skálové sdělila, co se u nich událo. Pan Šrámek je už hodně zapomnětlivý. Měl se z Kanic vrátit včera k obědu do Brna, ale nepřišel. Odpoledne tedy jela s matkou na chatu, ale ta byla zamknutá a Šrámek nikde. Milá paní Šrámková to tedy ohlásila na policii a chytrý policista si pamatoval, že jde o starého pána a udělal z něj pana Starého!

Šrámek se prý ve dvě hodiny v noci vrátil domů a řekl, že byl na letišti. Okamžitě jsem tuto zprávu volala na stanici do Pohořelic. Akce ukončena.

Co předcházelo další návštěvě

V mé první knize jsem poměrně podrobně popsala poslední dny druhé světové války, jak jsem je měla zaznamenané v mém dochovaném deníčku. Zmiňuji se tam i o rodině tety Aničky. Byla to sestřenice mé maminky, která se provdala za bělogvardějce Vsevoloda Chmeleva. Ten získal v ČSR azyl, vystudoval na české VUT v Brně elektrotechniku a pracoval až do nacistické okupace ve vedoucím postavení v ostravské elektrárně. Potom musel místo opustit a nastoupit do brněnské elektrárny. Zde bydleli nedaleko od nás, a tak došlo k utužení našich rodinných vztahů.

V Brně žila i neprovdaná sestra tety Chmelevové, Hermína Janischová, se svým otcem. Oba patřili k německé části této rozvětvené rodiny.

Tyto národnostně komplikované rodinné vazby oběma nevyhovovaly... Během bojů při osvobození Brna dostali Chmelevovi avízo, aby se neprodleně pokusili dostat do americké okupační zóny. Proč? Na to mám jednoduchou odpověď. Člen ilegální organizace KSČ bělogvardějec Ing. Někrach předal seznam svých krajanů a „kamarádů“, kteří by měli být zatčeni a převezeni do stalinských gulagů. – To si nevymýšlím, to dobře vím. Někrachovi bydleli v domě, kde bydleli naši kamarádi Pelíškovi. V padesátých letech manželé Někrachovi byli uličními informátory a samozvanými kádrováky. Báli jsme se jich a to paní prof. Někrachová byla za protektorátu naší oblíbenou profesorkou. V její třídě několik měsíců suplovala francouzštinu. Často nám vyprávěla, jak prchala z Ruska až do Francie. Po uzavření versailleského míru zůstala v Paříži a vystudovala Sorbonu. Již si nevzpomínám, jak se dostala do Brna. Dobře si vzpomínám, jak uctivě jsem ji zdravila, kdykoliv jsem ji potkala při procházce s malou Hanou v kočárku. Taková byla doba a takovými maličkostmi jsme nechtěně pomáhali rozpínavosti jedné strany. – Ovládal nás strach...

Během mého prvního několikadenního provázení skupiny odsunutých Němců, které jsem barvitě popsala v prvním dílu, jsem získala náhodou adresy na děti sestry tety Chmelevové Klementiny Gabrue-Janisch (sestřenice mé maminky).

Sestavování rodokmenů je dnes v kurzu. V tomto vyprávění se tomu ani já nevyhnu.

JEDNA VĚTEV RODOKMENU

Moje babička ze strany mé matky pocházela z české rodiny v tehdejší německém Brně. Její otec byl zaměstnán jako laborant na brněnské německé technice a podléhal nařízení, podle kterého děti českých státních zaměstnanců musely navštěvovat německé školy. Tak došlo k běžnému brněnskému jevu. Dvě sestry – Františka a Josefína Coufalovy po provdání založily své rodiny. Františka následovala svého českého manžela do Podivína. Josefína se provdala za Němce Adalberta Janische a s rodinou žila v Brně. Obě rodiny byly početné. Moje máti Ludmila se narodila do podivínské větve rodiny jako třetí dítě. První byl její bratr Vítězslav – můj strýc Slávek, následovala Marie – moje milá teta Maři Vachová, pak ještě Božena a Zdeňka.

Babiččina sestra Janischová v Brně vychovávala své děti alespoň v dětství dvojjazyčně. Zatímco potomci mých prarodičů – moje matka a její sourozenci, museli ve škole pilovat spisovnou češtinu. Z vyprávění máti si vzpomínám, jak se těšila na prázdniny, až přijede teta Janischová se sestřenicemi a malým bratrancem na celý týden do Podivína. Hermína, Klementina, Anna a Robert vyrůstali v německo-českém Brně, proto znali oba jazyky. Babička hovořila brněnskou češtinou prošpikovanou mnoha slovy přejatými z němčiny (např. karfiol jsem koupila na krautmarku, teta přijede až na jarmark, to budou na náměstí nejen krámky, ale také šaukle atd.). Děti v Podivíně mluvily mezi sebou slováckým dialektem. Ten je charakteristický záměnou dvojhlásky ou na ú

– klobouk – klobúk, mouka – múka, susedova ovocná zahrada – súsedova štěpnica.

Úvod k návštěvě vzdálených příbuzných tímto končím. Snad nějaká nitka souvislosti s první publikací se najde.

Ulli a Bernd Herfortovi

Před rokem v tuto dobu, tedy po návratu z Kanic do Olomouce, začal můj čilý elektronický kontakt se Vsevou Chmelevem, synem Anny Janischové-Chmelevové, jak jsem se zmínila v první vzpomínkové publikaci. Vseva nelenil a spojil se se svojí bavorskou sestřenicí, mojí vlastnící Klementinou. Mně potom napsal emailovou adresu na její dceru Ulriku – Ulli. Chmelevovi začali pátrat po Klementině již koncem šedesátých let. Pátrací akci rozjel vlastně Vseva až si vybudoval prosperující firmu a s manželkou Ninou pevně zakotvil v newyorské ruské pravoslavné komunitě.

I napsala jsem obsáhlý mail Ulli pro moji vlastníci Klementinu. Vše klaplo a já začala rozvíjet i kontakty s německým příbuzenstvem. Bylo to náročné. Německy psát a německy mluvit je pro mne dnes již velký rozdíl. Mluvit mohu s chybami, to mi už nevádí, ale psát mohu jen gramaticky správně a to je pro mne dnes již náročné.

Začátkem prázdnin mi Ulli napsala, že její manžel Bernd se přihlásil do kurzu češtiny v Telči, aby alespoň trochu pochopil mateřský jazyk prababičky své manželky. Připadalo mi to úsměvné dotud, pokud nepřišla další zpráva: „...během naší dovolené v Česku si tě dovolíme navštívit v Kanicích. Bernd pochopil, jaký chaos asi mohl vyvolat na naší straně dopis Ulli. Sedl k počítači a stručně a jasně mi sdělil svoji představu. Požádal o adresu vhodného ubytovacího zařízení na 3 dny. Chtěli by navštívit Brno a Olomouc a hlavně si poslechnout moje vzpomínky na období, kdy se dalo ještě hovořit o rodinných kontaktech.

O odpověď na jeho dopis jsem požádala Petra. Stejným způsobem mu svojí výbornou angličtinou vše napsal a závěrem stanovil i den a hodinu setkání. Byla to neděle 4. 8. v 15:00 hod.

Herfortovi přijeli s německou přesností. Chvilí před třetí hodinou mi zavolali a prosili, aby je na okraji Kanic někdo očekával. Kdo jiný než opět Petr se ujal úkolu. Vedrem a cestou znavené návštěvníky dovedl až k jezírku v zahradě, kde jsme je očekávali. Po vzájemném pozdravení a představení byli vyzváni k přesunu pod pergolu, kde je již čekalo pohoštění. Já jsem je pro začátek stručně seznámila s historií našeho „víkendhausu“ v Kanicích. To jsme si všichni již připíjeli českým, dobře vychlazeným pivečkem, které Tom štědře naléval. Milá dcera se postarala o další chlazené dobroty, které jsme konzumovali za čilého anglicko-německo-českého povídání. Pro obveselení jsem občas vyzvala Bernda, aby se pokusil to a ono vyjádřit česky. Čas ubíhal a Dzikovi pomýšleli již na odjezd do Olomouce. Hana s Lenkou nám stihly ještě naservírovat vynikající musaku a kopolu čerstvé zeleniny přímo ze zahrady. Chvála Ulli a Bernda nebrala konce. S Petrem a Lenkou udělali exkurzi po zahradě. Muselo se jim u nás líbit, protože na odjezd vůbec nepomýšleli. Bernd – lékař – zajímal průběh Lenčina těhotenství, vyptával se i na sociální a zdravotní zabezpečení našich nastávajících maminek. Já s Ulli jsme prohlížely staré rodinné fotografie, které jsem doplňovala náležitým komentářem. Kolem deváté hodiny se zvedla vichřice a ozvalo se první hřmění. Herfortovi nám pomohli ještě vše na zahradě uklidit a rychle odjížděli do nedalekého hotelu Na Klajdovce. Naši mladí mne opustili a odjeli, až přešly nad námi všechny bouřkové vlny.

Druhého dne jsem hodlala odpočívat. Podle toho to i kolem mne tak vypadalo, co jsem od rána vzala do rukou a potom odložila, zůstalo ležet tam, kde jsem to zanechala. Vždy jsem se uklidnila hlasitě pronesenou samomluvou: „...nikdo to za mne neudělá a práce není zajíc, neuteče!“ Se zlou jsem se však ptázala...

Kolem páté hodiny odpoledne, kdy slunce ještě žhnulo, zvoní mi mobil ... „Daruše, würde es möglich...“ To mne tak vzpružilo, že jsem se sama sobě nestačila divit. Vše jsem uklidila, včetně opadaných jablek a několika spadných listů na vzorně posekaném trávníku a sprchou osvěžená a náležitě upravená jsem očekávala

Herforty. Přijeli si popovídat o zážitcích prožitého dne. Dopoledne si podle našeho návodu prohlédli Brno a odpoledne pokračovali Olomoucí. Tam je prý pracovnice v informačním centru hodně odbyla a ani nenabídla žádný propagační text. Napsali si, co viděli, a teď žádali, abych jim o všech těch stavebních památkách povykládala. „Olomouc v němčině“ to je moje parketa. S radostí jsem se ujala role virtuální průvodkyně. Přestala jsem sledovat čas, pod jabloní byl příjemný stín a docela jsem zapomněla, že přijede také Petr s Lenkou. Oba se ujali role hostitelů a připravili nám lukulské hody z veškerých druhů zeleniny, které na zahradě pěstují. Obohatili to zásobami z ledničky a zapíjeli jsme vším, co bylo na stole k pití. Herfortovi byli tak nadšeni, že během dlouhého večera podávali telefonické informace celé rozvětvené rodině – od Mnichova, přes Linec, Vídeň až do New Yorku. Na takový večer se nedá hned tak zapomenout.

SRPEN – 2013

Horké letní počasí, nabitý program a na psaní ani pomyslení. Hned následující víkend jsme my „z Kanic“ rozšířili shromáždění účastníků pozvaných k Radimovi do Radnice na jeho tradiční radniční slavnosti. Tak si pojmenoval oslavu svých zářijových narozenin. Slaví je v srpnu, kdy se dá do noci sedět venku pod prostornými stany. Letos nás však notně potrápilo bouřkové počasí, ale i tak je nač vzpomínat.

Teplý srpen gradoval, ale Tom, Pavel a Petr se dali o týden později v Kanicích do náročné práce. Rozhodli se odstranit starou ruční pumpu na vodu na zahradě. Nejhorší bylo vymyslet, jak vytáhnout 16m trubek z vrtu. V tom pařáku jim to dalo zabrat, ale zvládli to. Do studny pak vsunuli elektrické čerpadlo a všichni jsme s napětím očekávali, zda a kolik vody se podaří vyčerpát. A opět se práce zdařila. V tom letošním dlouho trvajícím suchu budeme s vodou na závlahu všech záhonů soběstační a lze pomyslet i na další vodní zařízení.

Další víkend přivezl Tom do Kanic na týdenní pobyt z Ostravy svoji matku Hildu. Hospodařily jsme každá ve „svoji“ chatě jen ráno a dopoledne. Odpolední siesty u kávy jsme si zpestřovaly pozváním někoho z okolních chat na kousek řeči u kávy. Byl to příjemný, i když náročný týden. Proto jsem se rozhodla, že si „prázdniny“ prodloužím.

ZÁŘÍ 2013 – KONEC PRÁZDNIN

Poprvé je mi jedno, že začíná nový školní rok a já nejsem v Olomouci. Prodlužuji si letní pobyt v Kanicích, i když chataři pomalu, ale jistě končí své letní dojíždění z chaty ráno do Brna a odpoledne zpět na chatu. Soused Miloš Kočí, „kluk“ tak starý jako Radim, si chatu zateplil a upravil k celoročnímu bydlení. Nezůstala jsem tedy sama. Zrající ovoce, papriky, rajčata a další plody zahrady přilákaly i Petra s Lenkou. Od středy jsou zde a v pátek večer budeme opět v standardní sestavě.

ČTVRTEK 12. 9. 2013

Dnes od rána si hrajeme málem na FRUTU. V Modřicích u Brna mnoho let byl konzervářenský státní podnik Jihomoravská FRUTA. Prošel mnoha reorganizacemi a v současné době je v likvidaci. Za zmínku stojí, že koncem čtyřicátých let sem byla z Brna přesunuta BIOCHEMA, která po zestátnění v r. 1948 získala tento název a spravovala všechny moravské konzervárny.

Petr otrhal zralá jablka, ale mnohá spadla dřív, než se jich zmocnil. Omytá mi je v košíku předal k oloupání. Lenka-mamina v očekávání – je pečlivě rozkrajovala a posléze rozvařovala, aby si tak připravila kvalitní přesnídávky pro očekávané mimčo. Počasí nám přálo a práce se dařila. Teprve v poledne jsem jim připomenula dnešní datum. Právě uplynulo pět let od jejich svatebního dne. Jak ten čas letí..., jak se vše mění, a jak jsem šťastná, že je mi dopřáno vzpomínat. Tak se nám podařilo naplnit asi 110 skleniček jablko-broskvové, meruňkové, ostružinové, malinové a rybízové pochoutky.

K mým prodlouženým prázdninám se vyjádřila vtipně moje snacha Iva, prý jsem v mém jubilejním roce přešla z pozice středoškolských učitelů do pozice vysokoškolských. To podnítilo moji aktivitu, zatelefonovala jsem do Olomouce na U3V a příští čtvrtek nastupuji do třetího studijního běhu. V daném termínu jsem se nepřihlásila, řekla jsem si, že letitá studentka se už ani na U3V

nehodí. Občas se dívám na pořady o seniorech a to rozhodlo. Nevzdám se navyklého rytmu života. Určitý program je hybnou silou i k pozitivnímu myšlení – domnívám se.

Přihlášení k zápisu přes internet se mi podařilo. Přednášky začínají koncem září a do té doby hodlám ještě stihnout kratší návštěvu u Radima v Radnici.

Dnes je sobota 14. 9. 2013 a k odjezdu se chystají Greplovi, poslední návštěva končícího léta. Včera odpoledne před jejich příjezdem se slunné odpoledne nenávratně ztratilo. Připravené degustace rajčat se účastnil i další návštěvník Michal Petr, Petrův spolužák, který pracuje v brněnské justici. Nezdržel se dlouho. Počkal jen na příjezd Greplů a musel se vrátit do Brna. Před odjezdem mi důrazně řekl, abych se již nikdy neoznačila za „věčné břemeno“ na naší bývalé horní chatě. To se prý v justici používá jen k označení dluhu, obstavení účtu, exekuce apod. Prozatím to nikomu z nás nevadilo (ale tento výraz používala jen máti – pozn. dcery-red.).

Chladný vítr a mrholení zhatilo plánované posezení pod pergolou. Přiložená fotografie potvrzuje, že i nebe pláče nad končícími prodlouženými „prázdninami“ staré kantorky... Greplovi jsou víc než přátelé Petra a Lenky. Patří téměř do rodiny. Pomáhali jim dokonce i s rekultivací a reorganizací zahrady a Kanice s blízkým okolím si prý velmi oblíbili.

Naslouchat rozhovoru téměř o šedesát let mladším párům, které mne s nepředstíranou samozřejmostí pozvaly mezi sebe, je pro mne téměř elixír života. Jsou to báječní mladí lidé. V mém okolí je jich jako šafránu. Ptám se, proč naše sdělovací média informují jen o negativním přístupu k populaci nás starých. Proč politici si nás berou jako voličský tahák? Je to ponižující jev, který mnohé zraňuje, a některým dokonce vyhovuje.

První polovina září, to bylo letos opravdu prodloužené léto. Naráz, jak když utne. Chladno, deštivo a tak jsem se od Radima přesunula 19. září do Olomouce. Neuvědomila jsem si však, že Radim v chalupě celý den topil. Do konce týdne jsem v Olomouci

málem mrzla venku i v bytě. Zahájení vzdělávacího cyklu U3V proběhlo pro mne v opravdovém provizoriu. Budova PdF je v rekonstrukci a já netušila, že do naší posluchárny, která je v suterénu budovy, je příchod z již opravené boční strany. Nebyla jsem sama. Všichni, kteří nastoupili do 2. ročníku daného oboru, se prodírali neupravenou, místy i rozkopanou sklepní chodbou až k posluchárně. Tam jsem „dopadla“ na volné, ledové plastové sedadlo židle v první řadě stolků. Vyndala jsem psací blok a na tašku si sedla. Vyplnila jsem tak prohlubeň sedadla a hned jsem se mohla lépe opřít o desku stolu. V tu chvíli neuvěřitelná shoda okolností. Jedna ze zapsaných posluchaček druhého ročníku mne vyzvala, abych jí uvolnila její místo. Naštvalo mne to a tak jsem se dost nepříjemně pozeptala, kde je nějaký zasedací pořádek? Dáma u sousedního stolků mi vysvětlila, že ony obě jsou „studentkami“ druhého ročníku a v minulém roce seděly u stolků před katedrou. Hlasitě a zřetelně jsem jim řekla, že také patřím do druhého ročníku. Stačily mi ještě říct, kde najdu první ročník. V tu chvíli se objevily na stolku prezenční listiny – žlutá pro druhý a modrá pro třetí ročník. Obě se podepsaly, zeptaly se na mé jméno a vítězně mi sdělily, že přece jen patřím do prvního ročníku, že mé jméno na seznamu není – jinými slovy, že jsem blbá. Přednášející u promítací tabule to zaslechli, omluvili se mi, že nestihli mne do seznamu připsat a dámám vysvětlili, že absolventům vysokých škol se první ročník promíjí. Potom už mi nebyla v posluchárně ani zima.

V následujícím týdnu se vrátilo babí léto a povodeň. Naštěstí ne do Olomouce, ale do bytů nade mnou. Škoda u mne nebyla až tak velká, ale bylo nutné malovat kuchyň a předsíň, nahlásit škodu pojišťovně, sehnat malíře, čekat, až stěny vyschnou a připravit se na setkání s německou skupinou. Byl to soukromý zájezd bývalých rodáků z Jívové, Vésky, Pohořan a Petrova. Rodáci obsadili asi polovinu autobusu a ostatní zaplnili jejich děti, vnuci a přátelé, kteří u nás ještě nikdy nebyli. Po prázdninové selance to byl pro mne málem šok. Ráda jsem po tom rušném týdnu jela s Vladkou k Radimovi do Radnice.

Gruppenbild vor der Kirche in Giebau

PSACÍ STROJ A JEHO SLOŽITÁ NÁHRADA

V březnu mi zapojil Tom nový počítač – vánoční dárek. Chvilí trvalo, než jsem se s ním sžila, ale brzy jsem začala do jeho paměti ukládat další stránky Deníku staré paní. Pochvalovala jsem si tento chytrý „psací stroj“. V červenci následoval „nový“ notebook, v září u Radima na chalupě píšu na jeho notebooku a od dnešního dne pracuji konečně již v Olomouci na svém počítači, který volá SOS. Od nedávna funguje opravdu jen jako dokonalý psací stroj, který dovede uložit do své paměti moje napsané vzpomínky, ale ostatní funkce se mi podařilo – bohužel – zlikvidovat.

Nyní musím vyčkat na fundovaného opraváře této moderní vymoženosti a jeho pokyny pro moji další činnost. Většina mých vrstevníků se raději ani neseznámila s počítačem, zato já

z NEUMĚTEL jsem si ho natolik oblíbila, že jsem se touto svojí činností stala snad postrachem široké rodiny. Měla bych zabrzdit, ale jde to velmi těžce. Hodlala jsem psaním zmírnit dopad změny prostředí a chatařských návyků na moje seniorské JÁ. Nežiji osamoceně, ale přece jen jsem sama a chtě-nechtě „jájismus“ se projevuje. Měla bych s ním bojovat, nebo stačí, že si to občas alespoň uvědomím? Netuším a nevím, jak to mám překonat.

Vzpomínám, že některý z mých profesorů na gymnáziu mi do památníku napsal „jen překonáváním rosteme, kolik je krásy v tom příkazu mládí prostém.“ To je zajisté moudro, ale jak s ním naložit, když vám táhne na devadesátku?

ŘÍJEN

Začátkem října zahrada v Kanicích hýřila barvami. Konečně rozkvetl i Petrův velkokvětý ibišek, mečíky a růže všech barev přitahovaly vůni čmeláky. Ti nás o prvním říjnovém víkendu obtěžovali i u stolu pod jabloní. Lenka, milovnice květin, postavila na stůl nádobu se všemi dokvétajícími a polámanými mečíky a to se čmelákům opravdu líbilo.

Hana dokončovala přípravu dřevěné vyřezávané kolébky, kterou udělal na objednávku Vladův bratranec Frantík, když se narodil Petr. Tom ji již dříve snesl z půdy, obrousil ji a nalakoval. Někde vylovila i ozdobné povlečení na polštářek s prolamovanou výšivkou. Vsunula tam jak modrý, tak růžový podklad. Mladí se jen usmívali, oni věděli, my se chtěli nechat překvapit... Jak jsem psala, byl první říjnový víkend, Hana byla před odjezdem do Frankfurtu nad Mohanem, kam již léta jezdí na mezinárodní knižní veletrh. Docela spěchala, protože se musela nachystat na cestu. Tom na chatě tento víkend nebyl, protože se byl potápět. Před odjezdem mi Petr předal krabici čerstvých plodů své pěstitelské práce, Lenka kytice na hroby našich drahých. Hana a já

jsme popřály Lence, aby se mimčo konečně obrátilo hlavičkou dolů a nekomplikovalo si cestu na svět.

A překvapení nenechalo na sebe dlouho čekat. Následujícího dne, tedy v pondělí 7. 10. 2013 brzy ráno musel Petr nastartovat auto a vézt svoji drahou do porodnice. Lenku nechali již na sále na pozorování, ale Petrovi doporučili, ať klidně jede do práce. Tak brzy to nebude a Lenka slíbila, že ho včas zavolá, aby mohl být porodu přítomen.

Petr se na fakultě ani neotočil a již ho volali zpátky do porodnice. Dorazil včas. Magdalenka za aktivní pomoci mámy a přítomných (prý jich tam bylo opravdu hodně, protože se čekaly problémy), zvládla vše na jedničku. Novopečený otec, byl tak zmožen, že usnul s malou v náručí. Lenka nelenila a Petra vyfotila, aby měla úsměvný dokument pro obveselení přátel a rodiny.

Byla to pro nás krásná a přímo slavnostní chvíle, když jsme mohli o několik dnů později vzít do náručí jejich, ale i naši Magdalenku.

HISTORICKÝ 26. 10. 2013

Včera tj. 26. 10. se uzavřely volební místnosti ve 14:00 hod. Sledovala jsem průběžná hlášení výsledků a jen tak pro sebe jsem si řekla, že boj o moc v tomto státě nás nemine. Po večeri jsem znovu usedla k televizi a nechtěla věřit svým smyslům – vidím a slyším, že boj o moc ve vedení vítězné strany již začal.

Na spaní nebylo ani pomyslení, a tak jsem vydržela u ČT24 hodně dlouho. I stalo se, že jsem zapomněla na nástup „zimního“, tedy astronomického času. Při snídani jsem poslouchala olomoucký rozhlas a pohledem na hodiny jsem se utvrdila, že ten můj sluch opravdu slábne, vždyť je 8 hodin a já slyšela hlasatelku, že říká 7 hodin. No nedá se nic dělat, pomyslela jsem si. Zprávy byly opravdu zajímavé. Olomoucký kraj měl nejvíce voličů pro KSČM a na druhém místě pro stranu Tomia Okamury, která ve svém programu vyloučila jakoukoli spolupráci s KSČM.

Volby zavinily nejen můj časový chaos, ale i „černé díry“ v mých potravinových zásobách. Nezbylo mi nic jiného než připravit si ke snídani nudle s mákem, hodně polité máslem. Těch prohřešků proti zdravé stravě bylo více, ale dodalo mi to tolik energie, že jsem se rozhodla jet na hřbitov, vyhrabat spadané listí kolem hrobového místa mého drahého a zapálit svíčku...

Hned po vyjití z domu mně bylo divné, že nepotkávám téměř žádné lidi. Teprve na zastávce tramvaje, při pohledu na čas odjezdu jsem zjistila, že je teprve 7:54 hod., a tudíž ten můj sluch s ohledem na věk funguje až nadstandardně. Inu, za nepozornost se platí. V mém věku sledovat pozdě do noci komentované volební zpravodajství nebylo zrovna nejlepší řešení. Když jsem dojela na hřbitov, brány hřbitova byly ještě zavřené.

Ještě se vrátím k vysílání Českého rozhlasu tento den. Hlasatelka se zmínila o zítřejším státním svátku a uvedla útržky z rozhovorů s občany, kteří odpovídali na otázku „Jak plánují prožít 28. říjen?“ Jen jedna dotázaná odpověděla, že svátečně, tak

jak to bylo zvykem za první republiky. Hlasatelka to komentovala výrokem: „Předáváme, co v sobě uloženo máme.“

Zamýšlím se nad slovy – předáváme, co v sobě uloženo máme. Bohužel my, Vlada a já, jsme lecco uložili hodně hluboko do svých srdcí a nepředali dál. Selhali jsme? Nechtěli jsme dětem komplikovat život. Aby se nemusely jako my těžce vyrovnávat s realitou. Až uzraje doba, třeba pochopí, proč ani později jsme o tom nehovořili. I my jsme potřebovali čas... Určitým vysvobozením v době normalizace pro nás bylo intenzivní pracovní nasazení. Vladovy metodicky propracované léčebné postupy doložené bohatou fotodokumentací byly podkladem pro vydání vysokoškolské učebnice. Já neměla na vybranou. Děti budou potřebovat doporučení na vysokou školu a dobrý studijní prospěch jim k tomu jen nepostačí. Chybí jim to nejdůležitější – nemají dělnický původ a k tomu matku, která podepsala „2000 slov“! Nebylo to jednoduché, ale i tento „Damoklův meč“ nade mnou mne posiloval. Učebně-výchovná práce často i nad 100 %, k tomu množství hodin „dobrovolné“ brigádnické práce, a to vše s jednou jedinou třídní pracovní neschopností.

Bylo to alespoň k něčemu dobré? Ptám se sebe sama. (Tak teď jsem konečně pochopila, po kom jsem ten workoholik – pozn. dcery red.).

STÁTNÍ SVÁTEK 28. ŘÍJEN 2013

Komu dnes tento státní svátek ještě vůbec něco říká? Z rozhlasu i televize zaznívá, že slavíme tradiční, historický státní svátek. Naše střední generace a i my, poněkud dříve narození, pamatujeme tento den jako Den znárodnění, tedy den volna. Velmi dobře si pamatujeme pompézní oslavy „Vítězného února“ s přehlídkou pochodujících milicionářů, příslušníků VB, vojáků, vlajkonošů a plakátonošů. Podobně se povinně slavilo i výročí Velké říjnové socialistické revoluce. Den znárodnění, tedy 28. říjen, však byl

40 let příjemným dnem volna často využívaným k „dušičkové“ úpravě hrobů. Minulý i současný režim zrušil církevní svátek 1. a 2. listopadu, který se u našich sousedů, mimo Slovenska, stále zachovává.

Zpravodajské relace dnes přinášejí obrazový materiál o kladení věnců u památníků padlých za první i druhé světové války, řeční se o vlastenectví, na mnoha shromážděních se objevují senioři ve starých sokolských a skautských stejnokrojích, ale ani jednou jsem nezaslechla, že by někdo těm mladším generacím řekl, proč se 40 let o Sokolu a Skautu mlčelo. V žádné zpravodajské relaci jsem nezaslechla ani zmínku, že 28. října 1939 při studentských demonstracích v Praze byl postřelen Jan Opletal.

Dodatečně sem vkládám opravdovou perličku o historických vědomostech některých redaktorů veřejnoprávní ČT1. 17. listopadu, tedy v den dalšího podzimního státního svátku zpravodajka ČT1 dokonce řekla, že Jan Opletal byl postřelen během studentských demonstrací začátkem listopadu! Takovou nehoráznost jsem pro tentokrát nekomentovala. Ale vkládám ji do této malé publikace, snad by mohla někdy někoho zajímat. Je to doklad, že se stále vše mění, včetně výkladu historie posledních desetiletí, která se překrucuje a pravda se stává okrajovou záležitostí. (Já bych to tak dramaticky neviděla. Zkrátka je jiná doba, žije se rychle, jsme pod neustálým atakem nových informací, a kdo se v tom má potom vyznat, pokud to není zrovna jeho koníček – pozn. red.).

„Nakonec pravda není ani moderní, ani módní“ je napsáno v knize *Poločas zapomínání*. Autorem knihy hlubokých myšlenek a aforismů je profesor Stanislav Komenda, respektovaný akademik Univerzity Palackého.

O téměř zapomenutém 28. říjnu 2011 v Lázních Jeseník jsem se rozepsala v mé první knize. 17. listopad 2013 byl ve Slatinicích hodně podobný, nedělo se nic, co by jen naznačovalo, že máme státní svátek. Abych spatřila alespoň jednu státní vlajku ve

Slatinicích, musela jsem vyrazit z lázeňského areálu až k obecnímu úřadu. Kulturní program pro pacienty a lázeňské hosty naprosto ignoroval tento svátek, ani hrob Jana Opletala v nedalekém Nálke nikdo nepřipomenul, a tak jsem suplovala, alespoň v mém okruhu, funkci kulturní referentky, kterou nové vedené lázní v květnu propustilo. Obecní úřad také mlčel a občané si užívali sváteční den podle svých představ. Většinou, jak jsem během procházky mohla pozorovat, dělali úklid na zahradách a v předzahrádkách svých domů.

LISTOPAD VE SLATINICÍCH – LETOS S EVOU CEDRICH

LIBA Janíšková a EVA Cedrich

V minulém roce v listopadu zde byla se mnou Liba Janíšková, moje spolužačka z gymnázia. V posledních pěti letech ráda jezdila se mnou na tyto krátké rehabilitační pobyty. Žije sama v Přerově. Její dvě dcery ji občas navštíví, ale říká mi vždy, že její jediný přítel je jen její irský chrt. Všechno se mění a milé Libě letos zůstaly jen vzpomínky na naše lázeňské pobyty. Zhoršený zdravotní stav jí již nedovolí ani toto malé vybočení ze zajatého režimu, ačkoliv během života musela tolikrát nejen vybočit, ale docela opustit svoji rozjetou životní dráhu...

V mé první knize jsem Janíškův mlýn spojovala s existencí naší židenické party. Jejich mlýn v Brně-Komárově byl při bombardování Brna zasažený, po válce na půjčku opravený, po únoru vyrabovaný a znárodněný. Liba dvakrát vyloučena ze studia na filozofické fakultě. Poprvé po „vítězném“ únoru v Brně. To byla již matkou malé Sylvy. Bydlela stále u rodičů v zahradním traktu mlýna, který jim byl ponechán k bydlení. Její manžel, koncertní mistr, se zhlédl v majetku rodiny, a když byl majetek zlikvidován, došlo i k rozpadu

manželství. Liba se přestěhovala k prarodičům do Přerova a pracovala, jak se dalo a kde se dalo. Koncem padesátých let se dostala na Filozofickou fakultu Univerzity Palackého, ale začátkem normalizace opět doplatila na svůj původ. Ale po odvolání, jako matka již dvou dcerek a manželka státního zaměstnance mohla studium dálkově dokončit. Učila hudební výchovu na střední pedagogické škole a v různých jazykových kurzech vyučovala angličtinu.

Po „sametu“ v rámci restitucí dostaly se sestrou mlýn zpět a hned ho prodaly. Hodně mně o tom všem povyprávěla. Stala se z ní „matka TEREZA“ v rámci rodinného kruhu. Sama si z majetku mnoho nenechala. Opravila si rodinný domek po prarodičích, kde bydlí se svým irským chrtem. Občas mi zavolá, vypovídá se ze svých problémů. Tímto končím povídání o Libě Janíškové, která seděla na gymnáziu v lavici přede mnou a v abecedním seznamu byla také přede mnou.

EVA

Letos mi ve Slatinicích v prvním týdnu pobytu dělala společnost moje přítelkyně z Německa Eva Cedrich(ová). Má německé i české občanství, proto jsem její příjmení napsala německy i česky.

Její problémy se snižujícími se meziobratlovými ploténkami by potřebovaly daleko delší léčebný pobyt, ale letos si jej nemohla dovolit. Pečuje o dvouletou dcerku své dcery. Eva a rodina její dcery bydlí společně v rodinné vilce v hessenském Heppenheimu. Mladí denně dojíždí do zaměstnání až do Mnichova. V době současné ekonomické krize si Evina dcera nemůže požádat o delší dovolenou. Mohla by přijít o dobrou práci. Proto byl Evin pobyt ve Slatinicích jen krátký a spíš konzultační. Po pečlivé vstupní prohlídce jí byly předepsány procedury, které si Eva velice pochvalovala. Vážně uvažuje o delším pobytu v příštím roce. Slatinice Evě vyhovují. Jsou blízko Olomouce, kam si Eva při návštěvě své pražské rodiny také ráda zajede, protože zde má svou

kamarádku Pavlu Nachtmannovou. To vše mne pochopitelně těší. Vždyť „děvčata“ se seznámila v Německu, v historickém malém městě Lorsch. Konalo se tam tenkrát setkání představitelů Okresního úřadu Olomouce s bývalými obyvateli Jívové, Vésky a Dolan. Já jsem tam tehdy byla jako průvodkyně a tlumočnice této skupiny. Dvakrát nebo třikrát jsem s Pavlou byla hostem Magistrátu města Lorsch a bývalých československých Němců na jejich tradičním „Johannesfestu“, který si současně stanovili odsunutí Němci z Jívové, Pohořan, Vésky a Petrova jako den SETKÁVÁNÍ v jejich nové vlasti. Na tyto dvoudenní svátky do Lorsch přijíždějí ze všech koutů Německa a Rakouska rodáci ze zmíněných obcí našeho regionu. V sále tamního muzea po kulturním programu je připraveno bohaté pohoštění, při kterém rádi vzpomínají na historiky z dětství v bývalé vlasti. Za naší přítomnosti provedli i sbírku na podporu opravy kostela na Jívové. O těchto setkáních bych mohla dlouho vyprávět, ale komu?

Eva přiletěla do Prahy již 3. listopadu. V Olomouci jí Pavla nabídla přenocování a následujícího dne nás obě dovezla do Slatinic.

V Lázních Slatinice se toho hodně změnilo ve srovnání s dubnem letošního roku. Ředitelka lázní odešla na vlastní žádost a nový ředitel přivedl i několik nových osob do vedení lázní. Poznala jsem to již při příjmu na recepci. Žádný úsměv, natož nějaké přivítání stálé klientky a zahraničního hosta, jak tomu bylo ve Slatinicích dříve zvykem. Pouze dotaz nové recepční, zda budeme platit hotově, kartou nebo šekem. Po zaplacení účtu následovalo strohé sdělení – máte polopenzi, snídaně v 7:00 hod., oběd v 11:00 hod., stůl č. ... Ohradila jsem se, že jsme obě samoplátci a ti přece si mohou zvolit pro stravování druhou směnu. Zazněla stejně strohá odpověď – máme málo pacientů a téměř žádné samoplátce, proto je jen jedna směna.

Díkybohu, že většina úžasných, mně dobře známých zdravotních pracovníků zůstala na svých místech. Léčivé prameny

nevyschly, ale bazén s minerální vodou, kde jsem ráda rehabilitovala, nebyl v provozu. Cvičení ve vodě bylo přesunuto do velkého bazénu v moderní rozestavěné budově Balnea. Voda v tomto bazénu není minerální, dostup pro mne v nepříznivém počasí hodně obtížný, a tak jsem o balneoterapii ztratila zájem.

Na můj pohybový aparát zázračně zapůsobila u přijímací prohlídky paní primářka. Před dotazy na zdravotní problémy předsunula omluvu, že pro náledí se nemohla dostavit na moji autogramiádu, ale že o ní slyšela v rozhlase... V tu chvíli jsem se málem vznášela.

Další překvapení mne čekalo v jídelně. Recepční nás přidělila ke stolu, který, pokud si vzpomínám, nebyl v mé stravovací směně nikdy obsazen. Byl to stůl u dveří, které příchozí do jídelny většinou nezavírali. Na nás táhlo a jídlo rychle chladlo. Servírku jsem upozornila, že jsem do lázní přivedla zahraničního hosta a ten by si zasloužil trochu lepší stůl a ukázala jsem na neobsazený vedlejší stůl. Servírka poslala za mnou paní vrchní a ta mi s politováním řekla, že musí jednat tak, jak jí přikáže recepční. U stolu s námi seděl galantní muž, který xkrát od jídla vstal a šel zavřít dveře. Bylo mi z této situace hodně nepříjemně.

Třetího nebo čtvrtého dne měla na recepci službu paní Proserová, se kterou se znám již z předcházejících pobytů. To bylo opravdu o něčem jiném. Přivítala mne i Evu, ptala se, zda je vše v pořádku a byla hodně překvapena, když jsem jí povykládala o našich problémech. Ujistila mne, že vše bude napraveno. Mávla snad kouzelným proutkem a všechno k naší spokojenosti zařídila. Ono se říká, že když dva dělají totéž, není to totéž.

To jsem během několika málo dnů poznala na diametrálně odlišném přístupu k nám, pacientům, při banálních úkonech na elektroléčbě nebo vířivé koupeli nohou. Moji pozornost upoutala rehabilitační pracovnice tmavší pleti. Každého před vstupem do příslušné kabiny s úsměvem pozdravila a nám starým s naprostou samozřejmostí pomohla se vším, co bych sama s obtíží zvládla,

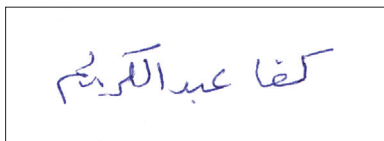
např. připravila schůdky, abych se pohodlně mohla položit na poměrně vysoké lehátko, svrchní oděv mi dala na věšák a po proceduře mi byla její pomocná ruka ještě potřebnější. Většinu ostatních fyzioterapeutů nebo praktikantů podobná aktivita ani náhodou nenapadla. Předpokládám, že zajisté pomáhají těžce se pohybujícím, ale u mne jim „nedošlo“, že i věk poznamená pohyblivost člověka. Tak se stalo, že jsem několikrát po vířivce šla raději naboso v nazouvácích do lázeňské budovy Mánes, kde jsem byla ubytována, než abych se doprošovala jejich pomoci.

Všechno se mění a vzpomínky zůstávají... I zde vnímám určitou změnu ve společenském chování ubytovaných. Pro mne je samozřejmostí, když vstoupím do společné jídelny a jdu ke stolu, že pozdravím všechny sedící u okolních stolů. Zdá se, že to se dnes již „nenosí“ a některé muže i ženy dokonce obtěžovalo na můj pozdrav alespoň kývnout hlavou.

Současně marně přemýšlím, co vedlo některé mladé dámy a pány, mám na mysli zde praktikující studenty k tomuto studiu. Asi si neuvědomili, že nabyté vědomosti jsou jen jednou částí jejich budoucí profese. To nejdůležitější je však jejich lidská stránka. Toto jsou však jen moje zbytečné seniorské úvahy, ke kterým mne přivedla ta laskavá sestřička tmavší pleti.

Jednoho dne jsem si dodala odvahy a milé sestřičky jsem se zeptala, zda je Indka nebo Arabka. S úsměvem mi řekla, že pochází z Arabského poloostrova z Jemenu. Rozhodla jsem se ji trochu vyzpovídat a její životní příběh vložit do tohoto spisku. Pozvala jsem ji tedy na kávu, ale odmítla, že hned po práci odjíždí domů, do Olomouce. Navrhla mi schůzku v pracovně jedné z rehabilitačních sester. Obě neměly po obědě žádného pacienta, já žádnou proceduru, a tak se nám u kávy dobře povídalo.

KAFA ABDULKAREM

Ty hieroglyfy jsou její podpis. Kafa pochází z dobře situované arabské rodiny, která žije v hlavním městě Jemenské republiky. Otec je vysokoškolsky vzdělaný elektroinženýr a matka, jak to bylo dříve na Arabském poloostrově, tedy i v Jemenu zvykem, se celý život starala o rodinu. Kafa má čtyři sestry a jednoho bratra. Všichni sourozenci po ukončení vzdělání nastoupili modernější životní kurz. Ona po maturitě na koedukačním gymnáziu se rozhodla osamostatnit se. Rodiče s tím souhlasili. Využila tehdejší kontakty Jemenské republiky a odjela v roce 1988 do ČSSR studovat medicínu. V Mariánských lázních absolvovala jednoletý přípravný kurz a byla přijata v Praze ke studiu medicíny. Po zimním semestru nastaly její zdravotní problémy, které vyvolaly i studijní problémy. Přerušila studium a vrátila se na čas domů. V roce 1991 opět návrat do ČR a to přímo do Olomouce. Nastoupila znovu do 1. ročníku medicíny. Tentokrát ne v Praze, ale na Lékařské fakultě Univerzity Palackého. Po ukončení druhého ročníku přešla na studium rehabilitace, které z osobních důvodů dokončila při zaměstnání v r. 1997 dosažením bakalářského stupně vzdělání. V témže roce se také po pěti letech rozpadlo její bezdětné české manželství.

Nepřetržitě pracovala v soukromých rehabilitačních zařízeních. V r. 2004 vážně onemocněla její matka a otec ji požádal, aby přijela mámu ošetřovat. Ihned si zařídila vše potřebné k odjezdu. O maminku pečovala až do posledních dnů jejího života. Po návratu do Olomouce pracovala sice v oboru, ale pracoviště se dost střídala. Ve Slatinicích pracuje nyní na plný úvazek a je velmi spokojená. Pracovní smlouva jí však koncem roku končí, lázeňství prochází složitými změnami, a proto je velkým otazníkem, zda se v příštím roce zde opět setkáme.

Podaří-li se mi tento spisek dopsat, nevím. Nezáleží to jen na mně, ale hlavně na mé redaktorce... Ale Kafa projevila o něj zájem již dnes a i o případnou autogramiádu.

Žijeme v multikulturní střední Evropě a víme tak málo o těch, které považujeme stále za cizince. Paní Kafa již devět let si se svojí rodinou jen telefonuje a mailuje. Řekla mi, že doma je již jen zde u nás.

Dnes, 21. února 2014, jsem telefonovala do Lázní Slatinice a dozvěděla jsem se, že Kafa pracuje v Lázních Teplice nad Bečvou, kde byl nedostatek kvalifikovaných pracovníků s náležitou předcházející praxí.

CEDRICHOWI V KANICÍCH

Koncem devadesátých let byla Eva s manželem, dcerou, tchánem a miláčkem rodiny – malým „voříškem“ na čtrnáctidenní „dovolené“ u své matky v Praze. Napsala mi, že chtějí poznat i Brno a jeho okolí s mým doprovodem. Můj drahý navrhl, že jim nabídneme ubytování u nás v Kanicích. Hana s Tomem nám propůjčili „dolní“, tedy jejich chatu, a já byla ve svém živlu.

Připravila jsem pro ně itinerář na dva dny. Navštívili jsme Macochu, Punkevní jeskyně, Balcárku, Býčí jeskyni, Adamov, Křtiny. Završením byla návštěva Mohyly míru a přilehlého muzea. Poté jsme přijeli do Kanic. Tchán Evy je rodilý Francouz. Byl potěšen, když ho manžel přivítal tou svojí dávno nepoužívanou francouzštinou. Brzy jsme ale přešli na německo-českou konverzaci. Evina dcera rozumí dobře češtině, ale mluvit česky nechce. Pouze v Praze v úzkém kruhu rodinném udělá mámě radost a mluví plynule česky. Při večerním přípitku zaznělo ode všech pouze „a' votre santé“ a Evin tchán se německy rozpovídal o své hodně složité životní cestě. Je to historická realita, ale v archivu ji nenajdete. Dokresluje dobu, jaká byla, jak ji někteří prožili a jak se o ní málo ví.

Za války, po okupaci velké části Francie, byl totálně nasazen nejprve do průmyslové oblasti v okolí německého Fürthu. Po několika měsících putovala jeho pracovní skupina až do pohraniční oblasti Protektorátu Čechy a Morava. Krátce pracoval v České Lípě. Nastala řepná kampaň a putoval dál. Pracovním místem na dva roky se mu stal cukrovar ve Štětí u Mělníka. Rád vzpomíná na české spolupracovníky a kamarády, kteří ho naučili i trochu česky. Lépe se dorozumíval s Němci pracujícími v cukrovaru. Němčinu již tehdy, ve svých 18ti letech, dobře ovládal. Tak se dozvěděl od své německé spolupracovnice Marthy Cedrich, matky tříletého synka, o jejím velkém životním problému. Žije ve Štětí u své matky a musí tvrdě pracovat, aby se všichni tři uživili. Nemá statut válečné vdovy. Její snoubenec byl těsně před jejich svatbou odvelen na východní frontu, padl a očekávaný potomek se stal synem svobodné matky...

Skončila válka, skončilo totální nasazení a francouzský mladík se začal starat o svůj návrat domů. Bylo to hodně složité. Vlakové spoje se jen pomalu obnovovaly. Cestou se dozvěděl, že Němci se budou muset z obnovené republiky vystěhovat a malé děti se prý mají matkám odebrat tak, jak to provedli nacisti matkám v Lidicích.

Mladý Francouz se rozhodl zachránit německou kamarádku a jejího syna. Ač byl o třináct let mladší, vrátil se, nabídl jí sňatek a adopci syna. Tímto aktem se na ni již nevztahovalo vystěhování. To postihlo však její matku, chlapcovu babičku. Byla zařazena do transportu k odsunu. Mladá rodina se rozhodla, že opustí ČSR s babičkou. Směr byl do východní zóny. Šťastnou náhodou, na jednom z nádraží, kde jejich nákladní vlak dlouho stál, zaslechl francouzsky hovořící železničáře. Seskočil z vagonu, šel za nimi a slovo dalo slovo. Sděлил jim problém a milí Francouzi přesměřovali celý vagon na západ. Ve Francii mohli sice zůstat, ale bez matky Marthy. Byla to přece Němka. Proto nezůstala ani mladá rodina. Zakotvila v Dolním Hesensku v Heppenheimu. Tam bylo potřeba každé ruky na obnově válkou poničené oblasti.

Manželství s tak neobvyklým věkovým rozdílem vydrželo až do slavné zlaté svatby. „Zlatá nevěsta“ zakrátko na to zemřela.

Konec dobrý – všechno dobré, říkává se. Evin tchán s manželkou a osvojeným, již dospělým synem, rádi využili „oteplení“ za železnou oponou a přijeli navštívit své české příbuzné, kteří žili na vesnici nedaleko Mělníku. Smíšená manželství byla v době mého mládí naprosto běžná. Národnost se určovala podle národnosti otce – hlavy rodiny.

Eva byla v té době na krátkém pobytu se svými rodiči také na Mělnicku. V nedaleké obci se pořádala taneční zábava, která přilákala nejen místní mládež, ale i mladé z nedalekého okolí. Tak se stalo, že v době totality Eva při tanci na vesnické zábavě se seznámila se západním Němcem. Neuvěřitelné, ale stalo se.

Stále platí pořekadlo „za peníze v Praze dům“. V Evině případě za nemalé peníze povolení západním Němcům ke krátkému pobytu v ČSSR. Za další peníze i povolení k legálnímu vystěhování po zaplacení poplatku za svatbu s cizincem. Mladí manželé Cedrichovi poměrně často jezdili navštěvovat Eviny rodiče do Prahy – vždy za náležitý finanční poplatek státu. Platilo se všude, platilo se za vše, platby měly různý název – tak jako dnes.

DOMA PO SLATINICÍCH (OD 16. 11. 2013)

Po dlouhém rozboru situace jsem konečně pochopila, že do konce roku nejsem schopná tento můj plánovaný spisek dopsat. Byla to ode mne opravdu naivní představa. Na druhou stranu však sebekriticky přiznávám, kdybych denně nesledovala komentované zprávy na ČT24, kdyby nebyl na naší politické scéně takový chaos, kdyby pan prezident tak okázale nepreferoval svoji vládu „odborníků“, kdyby na obrazovce účastníci pořadu Historie.cs nedělali občas seký, na které musím vždy reagovat mailem do ČT,

kdybych nesledovala všechna ta letošní jubilea, která pro mne vrcholí mým vlastním jubileem, nerozptylovala bych se, možná bych i rychleji psala. Ovšem chci zachytit hektickou proměnu doby, společnosti, rodiny, tradic a to se nedá uspěchat. To chce čas a hodně přemýšlení, jak to výstižně říct a nikoho se nedotknout.

Ještě v lázních jsem si do diáře seřadila posloupnost naléhavých úkolů, které za mne nikdo neudělá a již se ozvala dcera: „...mami, je nejvyšší čas oznámit všem, koho hodláš na oslavu narozenin pozvat, kdy a kde se akce bude konat.“

Vánoce jsou již přede dveřmi a já jsem nezačala ještě o dárkách pro mé milované ani přemýšlet. To není pro mne maličkost. Je to devět dospělých a jedno mimino. Ale vím, že Hana mi pomůže.

PROSINEC PLNÝ ZMĚN

Aby i advent byl bez chaosu, rozepsala jsem si na každý den, co je nezbytné zařídit a vyřídit. Ale ke mně se snad nastěhoval sám skřítek „chaos“, který měl za cíl vše neustále měnit. A tak změny nebraly konce. Uvedu jen maličkost. Udělala jsem soupis, komu pošlu mail, komu zavolám a komu je třeba poslat poštou vánoční PF. Téměř všichni známi a dokonce i vzdálení příbuzní zrušili pevnou telefonní linku a číslo mobilu mi nikdo nenahlásil. Další problém. Nevyznám se v současném frankování poštovních obálek. Nejméně pětkrát jsem musela jít na poštu, abych měla jistotu, že jsem dopisy v pořádku odeslala. A Štědrý den se blížil mílovými kroky.

O posledním adventním víkendu mne dcera vzala s sebou do nákupního centra Šantovka. Nejdříve jsme se posilnily dobrou kávou v poloprázdné kavárně. Hana šla k pultu vybrat zákusky a v tu chvíli skřítek „Chaos“ zapracoval v mé hlavě. K našemu stolku přistoupil jeden z hostů, který seděl nedaleko. Pozdravil a oslovení paní profesorko vyvolalo v mé kantorské mysli nesku-tečnou reakci. Rudnu a potím se ještě teď při psaní. Odpověděla jsem na pozdrav a hned dodala: „Vaše jméno, prosím.“ „Táborský“.

„Nevzpomínám si, a kdo byl váš třídní?“ S úsměvem mi řekl, že nebyl mým žákem, že mne přišel jen pozdravit a poptat se, zda mu i v příštím roce pronajmu garáž. Byl to pan Ing. Táborský, jeden ze spoluvlastníků našeho bytového domu, se kterým se poměrně často na chodbě potkávám.

Soupis hostů na jubilejní posezení v restauraci hotelu FLORA jsem předala Haně i Radimovi k odsouhlasení. Rozhodli jsme, že tato akce proběhne až 4. ledna 2014. Paní Hrušková, ředitelka hotelu, nám vyčlenila celou restauraci i s přilehlým salonkem. Těšila jsem se, že po Vánocích budu opravdu odpočívat doma, abych tu devadesátku v pohodě oslavila. Změna nenechala na sebe dlouho čekat. Radim s Ivou a Hana s Tomem se domluvili na společném Silvestru na chalupě v Radnici a já se měla rozhodnout, kdy mne tam má kdo odvézt. Namítala jsem, že přece nebudu slavit narozeniny dvakrát. Byla jsem hned uzemněna, neslavíme tvé narozeniny, ale konec starého a příchod nového roku! Bylo to pěkné a příjemné...

ZMĚNY VŠUDE

Změny na Hradě i v podhradí již nás ani nepřekvapují. Prezident Zeman změny má patrně v oblibě a rád s nimi překvapuje nejen politiky. Demisi úřednické vlády prezident dne 13. srpna sice přijal, ale současně ji pověřil vykonávat svou úlohu až do vytvoření vlády nové. Premiér Rusnok a jeho tým se opravdu snažili. Tolik personálních změn, tolik odměn všem spřízněným duším na jednotlivých ministerstvech, tolik policejních zásahů, to zde snad ještě nebylo. Tvořící se koalice je pod tlakem ze všech stran a k tomu ještě existuje stálé mentorování z míst nejvyšších. Pan prezident po nešťastném úrazu, který jej připoutal na invalidní vozík, je nerudný a jeho občasně výroky podle toho také tak vypadají. Nedávno nám sdělil, že novou vládu bude jmenovat, až nebude odkázán pohybovat se na invalidním vozíku. Brzy zazněla z Hradu

téměř historická změna. Prezident sdělil všem občanům, že ruší tradiční televizní novoroční projev. Vrací se k T. G. Masarykovi, který své bilanční projevy promlouval do rozhlasu o Vánocích. Proto se rozhodl očekávaný projev přednést o druhém svátku vánočním na sv. Štěpána. Sdělovací media jej označila jako projev „Svatoštěpánský“. V Lidových novinách se dokonce na adresu projevu objevilo „Svatoštěpánské nic“. Novináři zapomněli, že i jim se občas něco nepovede. Řekla bych, že poradci na Hradě v tomto směru hodně zaspali.

Já k tomu jen poznamenávám, že ve třicátých letech radiopřijímač nebyl ani v polovině domácností, zatímco televize je dnes dostupná každému. Podle toho o Vánocích je laděný i program, aby idyla svátků nás provázela od rána do večera napříč generacemi. Současná společnost byla zvyklá na novoroční projev prezidenta a určité tradice by se měly dodržovat. Mění se všechno a z těch tradic nám již zůstalo jen tenké pozlátko. Podle mne to je někdy ke škodě celé naší společnosti. Vymýšlí se instalování nových tradic, ale tradice nevznikne ani nařízením, ani doporučením. Všechno chce čas.

Mění se stále i můj seznam hostů pozvaných k mým jubilejním narozeninám. Jeden onemocněl virózou, druhý zapomněl, že manželka pozvala na daný den přátele, třetímu se ohlásila zahradniční návštěva, čtvrtý pojede náhodou do Olomouce a rád by se u mne zastavil již o den dříve, další pozvaný nebere telefon, ale to vše již přesahuje rámec mé koncepce Deníku staré paní.

TRADICE A RITUÁLY

Rozcupovala jsem ve své mysli toto téma snad do poslední nitky. Vzpomínky a někdy i mé názory a myšlenky sem ukládám v prvé řadě pro mé nejbližší. Buď je zachytí, posoudí a uloží, nebo je odsoudí. Žijeme ve věku automobilů, mobilů, počítačů a supermarketů. Žijeme ve společnosti, ve které se čím dál tím méně

vdáváme, ženíme, pohřbíváme i křtíme. Žijeme v době, kdy mnozí z nás považují tradice a s ní spojené rituály za přežitek. Já jsem ze staré školy a tradice ctím. Nějak se zapomnělo, že ANO vyslovené při tradičním svatebním obřadu je předobrazem jistoty, která je pro fungující rodinu nezbytná. Vánoce a Velikonoce mají pro současnou společnost jiný obsah, než měly ve většině případů pro nás, dříve narozené. Vzdor tomu od počátku adventu se z „chrámů nákupů“ ozývají staré české koledy a vánoční půlnoční zanechala hluboké koleje i v naší poněkud vykolejené společnosti.

V mém věku prý naplno žije ten, kdo se zajímá i o vše nové, co život a společnost přináší. Tak nám to předložila ve své přednášce na U3V jedna z přednášejících. Upozornila na názorové střety, které mohou vyvolat i těžké mezigenerační konflikty. Diskuze, kterou téma vyvolalo, mne poučila, že situace v naší společnosti je ještě smutnější, než jsem ve svých úvahách předpokládala. Bohudíky, že mám tak báječnou rodinu, která toleruje nejen řadu mých „zcela“ profesních vrtochů, ale respektuje moje stáří s mými „starými“ názory. Inu, láska má různé formy a evidentně stále ještě platí staré přísloví „co světu dáváš, to ti vrátí“.

JUBILEJNÍ OSLAVA

Počasí nám přálo, silnice byly suché a všichni pozvaní, mimo těch schvácených náhlou virózou, se včas dostavili. Velké rodinné setkání se vydařilo. Nejmladší účastníci byla Magdalenka, která spokojeně spala v kočárku venku před restaurací, a proto nám chybí na společné fotografii.

Veršovanou gratulaci si připravila Hana. Vysvětlila vzdálenější rodině, že odrazovým můstkem pro složení tohoto medailonku oslavenkyně byla otcova gratulace, kterou mámě složil a přednesl k jejím osmdesátinám. Vyvolaná atmosféra mi jen na okamžik sevřela srdce, ale vzápětí se rozbušilo radostí nad tím, že se nám podařilo naplnit již zmiňované rčení: „předáváme, co v sobě uloženo máme.“ I když s určitými permutacemi.

Hanin slovní doprovod povzbudil moji psychiku, dobré jídlo dodalo energii a mně bylo báječně. Společnou zábavu doplnily staré známé melodie pozvané kapely hudebníků-akademiků z Univerzity Palackého. Chvillemi se i tančilo a zpívalo. Bylo to krásné odpoledne. Domů jsem přijela se záplavou květů a darů až po večerním televizním zpravodajství.

CO JE PSÁNO, TO JE DÁNO

Poděkování vybočuje z mozaiky vzpomínek, ale chci aby se nezapomnělo. Ještě jednou velký dík všem, kteří dotvářeli příjemné odpoledne toho mého velkého Dne. Dík všem rodinným příslušníkům, přátelům, známým a dvěma posledním kamarádům z Dobré Vody, kteří si pamatovali to moje datum 31. 12. 1923. Nakonec veřejnoprávní prostředky nás po celý rok upozorňovaly, že české aerolinie slaví letos 90 let, že před devadesáti lety začalo pravidelné vysílání českého rozhlasu a já si vždy v duchu dodala a já ta letošní jubilea završím. Možná i proto si moji známí připomenuli moje silvestrovské narozeniny. Mimořádný dík, jak jinak, patří i mým studentům z Brna a Olomouce. Po tolika letech si vzpomněli. To starou kantorku nadmíru potěší. Je to i svědectví o její práci.

LEDEN 2014

Byla jsem celkem již uklidněná a s radostí jsem několikrát týdně přijímala další a další návštěvy, které přišly gratulovat. Ze schránky jsem denně vybírala písemné gratulace, na které bylo třeba odpovídat. Mohu říct, že jsem měla plné ruce práce a těšila se na klid, kdy budu moci psát další vzpomínky. Ohlédnou-li se teď, koncem ledna, na předchozí dny, byla jsem spokojená a mohla bych v tom příjemném rozpoložení pokračovat, kdyby neexistovaly všelijaké vnější okolnosti, které mne rozčilují a znepokojují. Pochopitelně, kdybych nesledovala zpravodajství, nečetla noviny, nesledovala pořad Historie.cs, nebyla bych sice v obraze, ale žila bych asi v relativním klidu. Nejsem historik, ale pamatuji si mnoho z toho, co jsem prožila. Historici v pořadu jen vyprávějí, co vyčetli z archivů. Vůbec neberou v úvahu, že jejich vyprávění může sledovat starý člověk, který popisované události prožil. Kde zůstala ta proklamovaná orální historie? Sedám k počítači

a svůj nesouhlas píši do České televize. Následuje odpověď: „Váš dopis byl předán odpovědnému redaktorovi.“ I když vím, že nic nezměním, zneklidňuje mne to. Tyto skutečnosti mne neustále odvádí od mého hlavního zadání – dopsat tento spisek, aby mohl být redakčně zpracován a následně převeden do takové formy, abych jej mohla předat těm z vás, kteří o něm víte a čekáte na něj.

V souvislosti s výše uvedeným musím často hledat opatrnou výmluvu na dotaz dcery „kolik stránek jsi napsala?“ Zdá se mi, že životní rytmus po devadesátce se mi malounko změnil.

VRSTEVNÍCI

Mezi přáteli v nejbližším okruhu nemám vrstevníka. Ve vzdáleném okruhu jich několik žije, bohužel se soustředí se jen na své zdravotní a životní problémy a rozhovor na jiné téma neznají. Domnívám se, že v našem věku, pokud nás příliš netrápí zdravotní problémy, je o čem přemýšlet, je o čem hovořit. Měli bychom hledat cesty k mezigeneračnímu a společenskému porozumění. Někde jsem četla, že nejdůležitější je najít cestu do sebe. Tak poznáme, zda se nám podařilo rozkrýt, co v sobě máme hluboko uloženo a z čeho vychází naše životní a morálního krédo. Podařilo se nám předat alespoň něco málo? Kde mám hledat někoho, koho by podobný problém zajímal?

V prosinci jsem napsala krátký mail mé vrstevnici, spisovatelce a překladatelce Ruth Bondy do Izraele. Odpověď přišla záhy a v ní velice pravdivá myšlenka – aby se dala unést tíha stáří, k tomu je třeba síly mládí. Hodně jsem o tomto výroku přemýšlela a nakonec jej odložila ad acta. Paní Ruth je neustále ponořena do své práce. Stále překládá české autory do hebrejštiny a pracuje na své další knize. Jak mi sdělila, o vše ostatní se postará její dcera. K takovému výkonu je v našich letech opravdu potřeba síly mládí.

Uvědomuji si, že bych měla přibrzdit, ale psaní mne přitahuje a stojí mne stále více času. To proto, že nejsem spisovatelka, ale

pouze zapisovatelka událostí, vzpomínek a s přibývajícím věkem i vlastních myšlenek. Označení „zapisovatelka“ není z mojí hlavy, ale vypůjčila jsem si je od Bohumila Hrabala. Tento nejčtenější a nejosobitější spisovatel skromně o sobě říká, že je zapisovatelem poznámek o lidech, jejich osudech a o prostředí, kde se vše událo.

Pro mé vnuky Petra a Pavla sem musím vložit popis události, kterým připomenu, co mi asi před šedesáti lety sdělila moje matka – jejich prababička. Je to téměř věštecká předpověď. Moji maminku s malou střapatou Hanou v náruči oslovil někde poblíž bývalé brněnské filozofické fakulty starší pán. Zastavil se, pohlédl na křičící Hanulu a pravil: „Paní, víte, koho držíte v náruči?“ „Moji vnučku“, odpověděla. Ten pán však pokračoval: „Budoucí spisovatelku, jen se podívejte na tvar její hlavičky.“ Tato úsměvná historka se dosti přiblížila pravdě téměř po desítkách let, když dcera, ač vystudovaný matematik, přešla do funkce ředitelky Vydavatelství UP v Olomouci. Moji první knihu před odesláním do tisku zkorigovala celou a brzy jí předám k témuž rukopis další moji knihy. Podle mého názoru je to náročnější práce než knihu napsat. (Děkuji! – pozn. red.)

TÝDEN JANA PALACHA (LEDEN 2014)

Naše společnost potřebovala hodně dlouhou dobu na to, aby konečně dvěma až třem posledním generacím se přiblížil morální a vlastenecký odkaz Jana Palacha. Upadající paměť národa vzkřísil třídílný film polské režisérky a scenáristky Agnieszky Holland *Hořící keř*. Přijala nabídku na ztvárnění doby po okupaci naší republiky sovětskou armádou. Studovala v té době v Praze na FAMU a rozuměla pohnutkám, které vedly Palacha k činu, který měl vyburcovat národ. Ožily i moje vzpomínky na ten zlom, který nastal po vstupu vojsk spřátelených armád. Bude to další kamínek

do mozaiky mého vyprávění a vzpomínání. Na jeho opracování budu potřebovat hodně času. Letitému člověku jde vše již hodně zvolna. Jde to, ale pomalu, začíná mne zlobit zrak.

K mému dennímu rituálu patří poslech Rozhlasu Olomouc během snídaně. Tu zaslechnu, že v dopoledních hodinách bude vysílán rozhovor s Rudolfem Smahelem o dnešním 45. výročí sebeupálení Jana Palacha. Vybavila se mi maturitní třída hejčínské SVVŠ a v poslední lavici u okna P. Strejček a R. Smahel se skautskými opasky. Vrcholilo Pražské jaro a i toto bylo tehdy již možné. Pro současnou mladou generaci jistě nepochopitelná zmínka, ale tento fakt již signalizoval budoucí revoltu a následující změny. Nicméně jména těchto dvou studentů zůstala v mé paměti spojená s velmi nepříjemným zážitkem. Na začátku období všeobecně nazývaného normalizace, jsem byla předvolána na OV KSČ, kde jsem musela vysvětlovat a obhajovat styl své výuky. Soudruzi si našli jako záminku k „výslechu“ moji výuku obecné biologie. Mičurin, Lepešinská a hlavně Oparin měli být pro mne ten kámen úrazu. Nelíbilo se jim, že Oparinovu evoluční „teorii“ označuji za hypotézu. A dovolila jsem si ve výuce dokonce i zmínit tehdy nepřijatelnou Mendelovu genetiku. Marně jsem soudruhům vysvětlovala rozdíl mezi teorií a hypotézou. On hlavní důvod mého předvolání byl úplně jiný. Byla to skutečnost, že student Strejček se hlásí po maturitě na studium teologie. Soudruzi mně dávali za vinu, že jsem k jeho rozhodnutí přispěla i já svou výukou. Kdo nezažil, nepochopí. Jsem přesvědčena, že za beztrestnou cestu zpět do školy vděčím tehdejšímu řediteli hejčínské SVVŠ Dosedlovi.

Musím dodat, že satisfakce za můj přístup k neodborným, ideologickým zásahům do učiva se mi dostalo v tomto směru až při diskuzi na přednášce na U3V v oboru My lidé a příroda. Přednášející nám všem, po mém dotazu na zmíněné ruské „vědec“ řekl, že trvalo hodně dlouho, než ty jejich nesmyslné teorie vyšuměly. A i současné vědecké pracovníky v tomto směru čeká ještě dlouhá cesta.

Z rozhlasového vyprávění R. Smahela jsme se dozvěděli, že Pražské jaro chápali a připravovali pražští vysokoškoláci v docela jiném kontextu než reformní komunisté. Na studentských schůzích se Smahel sprátelil, jak říká, s Jendou Palachem. O jeho upálení se dozvěděl téhož dne v tramvaji, když se vracel z fakulty ze zkoušky. Studoval v tu dobu na VŠE zahraniční obchod. Zdrčen vystoupil z tramvaje a potřebný klid k uvažování našel v nedalekém chrámu. Tam také vznikla jeho prvotní myšlenka rozvinout Palachův odkaz a nesklonit hlavu před přísluhovači ruských okupantů. Rozhodl se vyměnit studium na VŠE za studium teologie. Vystudoval, byl vysvěcen, ale povolení k výkonu kněžského povolání se mu dostalo až o řadu let později. Zatím musel nastoupit do čtyř umývačů olomouckých výloh a jiných výpomocných prací. Posléze práce ve strojírenském závodě mu vynesla čestný titul „abbé na traktoru“. Nevzdal se a nezapomněl... Po několika letech dostal úřední povolení k výkonu kněžského povolání, nicméně pilně dál pokračoval s několika přáteli ve vydávání samizdatové literatury. Skupina byla odhalena a potrestána. Bývalý hejčínský student vyfasoval dva roky vězení. Po „sametu“ odmítl nahlédnout do seznamu svých udavačů a sledovatelů – odpustil jim. Nežádal jejich potrestání.

Ví se o tomto osudu jednoho z absolventů obnoveného gymnázia v Olomouci-Hejčíně?

Asi před dvěma roky jsem v Lidových novinách četla zajímavou úvahu pod názvem Patálie malého národa. Zamýšlí se nad faktem, že vymizela u nás úcta nejen k literárním klasikům, ale i k národním hrdinům. Malá zmínka o Janu Palachovi oživila i moji vzpomínku a musela jsem reagovat – viz následující článkuček.

Patálie jedné kantorky

Ad LN 25. 1.: Patálie malého národa

V den rozloučení Prahy s Janem Palachem jsem každou vyučovací hodinu na gymnáziu v Olomouci-Hejčíně zahájila minutou ticha. Podcenila jsem charakter některých studentů. Nepátrala jsem po onom uvědomělém horlivci, který to ohlásil řediteli školy. Byla to přece jen velmi komplikovaná doba. Archiv Petra Zídka vyvolal ve mně nejen vzpomínku, ale i opožděné vnímání velkorysosti tehdejšího ředitele. Dostalo se mi jen důrazného napomenutí.

Daruše Burdová,

daruse.burdova@centrum.cz

Taková byla doba a takoví byli někteří naši studenti. (Ale ředitel Dosedla byl dobrý, ne? – pozn. red.)

Poznámka: dnes se na všech středních školách se oficiálně má dodržovat označení žák místo student. Ale proč? Slovo student je přece odvozeno z latinského *studeo*, *éře* = snažím se. Příslušelo tedy na školy, kde se mládež snažila něčemu naučit. Nikdy jsem však nepochopila, proč se donedávna mluvilo o studentech středních odborných učilištích. Po odchodu do penze jsem učila na stavebním učilišti. Byli to celkem prima kluci, našla jsem k nim cestu, oni ke mně důvěru, ale rozhodně to nebyli studenti.

Ještě dodatek pro zpestření. Dne 29. 3. 2014 po uzavření volebních místností na Slovensku jsem sledovala přímý přenos na ČT24. Oba prezidenští kandidáti seznámili veřejnost se svými životopisy. Robert Fico nám sdělil – mimo jiné – že vystudoval základní školu. Nevím, proč i u nás se občas objeví, že někdo vystudoval ZŠ. Tato nepřesnost mně vadí, copak se základní škola studuje? Nebylo by lépe použít sloveso navštěvoval, vychodil?

Jsem nadmíru spokojena se skutečností, že když zjistím, že nevím, jdu a hledám odpověď. Někde jsem četla, že člověk prochází branou stáří ve chvíli, kdy slovo „nevím“ ho přestává provokovat, aby se dal do hledání.

ÚNOR 2014

SOČI

Sledovat zimní olympiádu v Soči mne přitahovalo. Úspěchy našich sportovců viděl celý svět a na západě snad pochopili, že v české kotlině dovedeme oddělit pokulhávající politickou reprezentaci od reprezentace sportovní.

Olympiáda denně evokovala moje vzpomínky na náš pobyt v Soči s Vladou, na naše výlety, které nám povolily místní úřady absolvovat, ale i na ty, které nám nebyly povoleny. S úsměvem jsem si vzpomněla, jak reagoval Vlada na preferování západních návštěvníků

před námi. Rozhodl, že půjdeme po snídani nakupovat do hotelové prodejny, kde se platilo jen cizí měnou. Do košíku jsme vložili několik maličkostí a postavili se do řady u pokladny k Němcům, Rakušanům a dalším valutovým cizincům. Když jsme přišli na řadu, klidně položil na pult zelené bankovky s vyobrazeným Klementem Gottwaldem. Pobavení nebralo konce. Svoji lámanou ruštinou marně přesvědčoval pokladní, že touto bankovkou se také platí v cizině – v ČSSR. Patří tedy zde k cizí měně. Já jsem zatím německy hovořícím turistům vysvětlila, že na dveřích prodejny není napsáno platba ve valutách, ale v cizí měně.

Vzpomínám také, jak na primitivním letišti v Adleru nám prohlíželi zavazadla. Vladěvi zabavili lékařské časopisy s poznámkou, že je musí nejdříve předat ke kontrole, zda neobsahují protiruskou propagandu. Netuším, kde narychlo našli odborníka, který během čtvrt hodinky nám je vrátil se slovy „vsjo charašo“.

Vzpomínky se rojí. V televizi je Kavkaz, kde probíhají závody v zimních sportech. Tentokrát žádné Potěmkinovy vesnice, ale Putinova reprezentace Ruska. Během tehdejší dovolené se nám podařilo získat v Soči i „bumázku“ na let vrtulníkem nad Kavkazem. Dalo nám to tehdy hodně práce přesvědčit „dohlážitěle“ nad českými turisty, že máme opravdu zájem vidět majestát horského pásma a že nám nejde o to, setkat se jako jediní Češi ve vrtulníku s devizovými turisty. Patrně většina českých turistů měla jiné zájmy a my jsme se tak stali podezřelými.

Poslední perlička k Soči – při procházkách jsme tehdy zabrousili i mimo hotelovou a promenádní zónu. Neuvěřitelné panorama. V zánovní městské zástavbě 3–4 podlažních domů se z balkonů ozývalo kokrhání kohoutů, kdákání slepic a na chodnících byl i trus králíků. To vše chovali obyvatelé na svých balkonech.

DALŠÍ ROZPOMÍNÁNÍ

Naše dovolená v Soči byla v roce 1982. Do Olomouce jsme se vrátili začátkem září a já hned po příjezdu volala dceři, aby mému tehdy jedinému vnukovi sdělila, že pro něj přijdu do školky po „O“. Téhož dne jsem měla také dvouhodinovou výuku na učilišti, ale vše se dalo zvládnout – v mých představách. Změna rozvrhu vše zkomplikovala, ale co by milující babička neudělala pro svého Pipoška – tak Petrovi říkali v jeslích a zůstalo mu to dodnes. Poprvé v životě jsem si dovolila na tehdejší dobu nesmírný luxus. Jela jsem do školky taxíkem.

ÚNOR BÍLÝ – POLE SÍLÍ

Téměř jarní počasí a jarní únava, napsat povinnou evaluaci (hodnocení) zimního semestru, účastnit se společného zápisu do letního semestru U3V a k tomu další vlna různých viróz. To vše leželo na mých bedrech začátkem února. Na dokončení tohoto spisku nemám prostě čas. Nabízí se zajímavé přednášky a vernisáže. Řadu těchto kulturních akcí spolu s přítelkyní (daleko mladší) Libou Vlasákovou a Anežkou, maminkou Petrovy Lenky, jsem však absolvovala. Velmi nás zaujala přednáška a beseda s předsedou Židovské náboženské obce Olomouc o jejich nárocích na církevní restituce.

Mezi přítomnými byl další můj bývalý hejčínský student Ing. Roman Gronský. Až po přednášce jsem se od něho dozvěděla, že je členem Židovské obce. Slovo dalo slovo a rozvinula se čilá mailová korespondence. Poslal mi několik čísel časopisu, který vydává jejich obec, kde jsem se dočetla o pohnutém životě jeho otce a židovské části jeho příbuzných.

Ze všech výše uvedených aktivit jsem se cítila totálně vyčerpaná. Ono se říká, že pětkrát nic umožnilo i osla a něco na tom bude pravdy. Zmobilizovala jsem se a stanovila si konec března

k poslední teče na tomto mém „veledíle“. Důvodů k radikálnímu řezu v mých úvahách o smysluplnosti zformování zápisků a vzpomínek staré paní do knižní podoby se naskytlo hned několik.

Z New Yorku a z Bavorska mne vzdálená rodina informuje o těžkých zdravotních problémech mých stejně starých „ještě příbuzných“. Hluboce na mne zapůsobila zpráva o náhlé mozkové příhodě mé německé vlastnice, které během několika dnů podlehla.

Dalším důvodem je pracovní vytížení v celé rodině. Sleduji jejich zahlcení prací, informacemi, různými povinnostmi a nakonec dobře vnímám, že mně věnují nemálo času. Udělají a zařídí mi vše, co potřebuji, ale není čas si v klidu pohovořit o těchto nepodstatných událostech, které se táhnou mojí myslí.

Zabrzdi, řekla jsem si nahlas, myslí na to, abys nezkomplikovala život sobě a svým nejdražším. Chvilí trvalo, než jsem se zbavila chmurných myšlenek. Pomocná ruka se dostavila. Koordinátorka projektu Nathana Beyraka mne telefonicky požádala o souhlas s předběžným rozhovorem jako nežidovským pamětníkem o svých židovských přátelích a známých, kteří nepřežili holocaust... K rozhovoru jsem přizvala i vnuka Pavla, aby mi pomohl s pohoštěním a zaštilil návštěvu svojí angličtinou. Věděla jsem, že rozhovor bude časově náročný. Jeho zadavatelem bylo Muzeum Holocaustu ve Washingtonu. Rozhovor se rozšířil, došlo i na moje psaní vzpomínek. Dospěla jsem k závěru, že upravit vzpomínky do čtivého textu má smysl a historický význam. Kdo nemá čas na čtení nyní, najde si jej třeba později.

Pozn. redakce: Tato událost měla pokračování, které bude uvedeno úplně na závěr publikace.

KRYM

Politické změny na Ukrajině, politická krize v oblasti Krymu, ekonomická a morální krize všude, kam se podívám. K tomu nekonečné komentáře našich politiků a zpravodajů, jaké kroky podnikne naše vláda v důsledku ruské anexe Krymu a další neveselé zprávy. Situaci denně stručně telefonicky zhodnotíme s Libou Vlasákovou. Ta jako jediná v okruhu mých známých, je ochotna na takové téma rozprávět. Podobný rozhovor potřebuje a vítá. Uleví se nám a jede se dál. V podobných situacích moje maminka měla ustálené rčení: „aby nás Pánbůh při zdravém rozumu zachovati ráčil.“

Starí latiníci podobnou situaci označili výstižně: TEMPORA MUTANTUR ET NOS IN ILIS – časy se mění a my s nimi.

KONEC DOBRÝ – VŠECHNO DOBRÉ

Podle staré tradice můžeme zítra kohokoli vyvést „aprílem“, bude již 1. 4. 2014. Dnes je pozdní večer, nikoliv ten májový, jak o něm píše K. H. Mácha, ale poslední pozdní večer březnový, a já jsem se rozhodla udělat poslední tečku za tímto úsekem mých vzpomínek. Povedlo se. Úkol, který jsem si zadala, jsem splnila. Nakolik se mi dílo zdařilo, posoudí laskavý čtenář. Zbytečné povídání seškrtná a nesrozumitelné pasáže přeformuluje moje milovaná dcera, protože ta mě zná a dobře ví, co jsem zamýšlela vyjádřit.

V Olomouci dne 31. března 2014
ve 23:30 hod.

Vyjádření dcery redaktorky:

Dnes je 26. 3. 2015. Ano, opravdu trvalo rok, než byl rukopis redakčně zpracován. Máma mezitím napsala téměř další knihu, ale kdyby se tento další rukopis měl stát součástí této knihy, tak by asi nikdy nevyšel. Nicméně rok byl pro mámu na různé události opravdu bohatý. Události, které se přímo váží na některé předchozí, zmiňované v této knize, považuji za vhodné zveřejnit již na tomto místě.

NATHAN BEYRAK ANEB JAK TO VŠE ZAČALO

Před dvěma či třemi roky jsem si občas koupila časopis Respekt. Upoutal mne tam článek, který uváděl výzvu čtenářům, na kterou jsem odpověděla. Měli se redaktorovi ozvat čtenáři nežidovského původu, kteří by byli ochotni si vzpomenout na své židovské přátele a známé. Nelenila jsem a autorovi článku jsem napsala příběh mých židovských spolužaček vzpomínaný již v mé knižní prvotině. Poměrně brzy jsem dostala odpověď, že můj mail byl odeslán izraelskému historikovi Nathanu Beyrakovi, který projevil zájem se se mnou setkat během jeho další návštěvy ČR. Stalo se tak v dubnu roku 2014. Natočil se mnou a svým doprovodným štábem dlouhý rozhovor.

Abych vše zvládla, požádala jsem vnuka Pavla, aby ke mně přišel a pomohl mi s pohoštěním a dalšími nezbytnostmi, které v mém věku bych již těžko zvládla.

Beyraka moje bohaté vzpomínky natolik zaujaly, že se mne zeptal, zda bych byla ochotná v červenci rozhovor zopakovat pro filmové zpracování, které bude uloženo mezi dokumenty ve washingtonském „Holocaust memorial museum“. Namítla jsem, že v tu dobu nebudu v Olomouci – mám přece prázdniny. Nicméně se domluvilo další natáčení na 4. 7. 2014 u Radima na

chalupě v Radnici, protože by se tentokrát natáčecí štáb do chaty v Kanicích, kde trávívám léto, nevešel.

4. 7. 2014 byl krásný teplý den. Filmový štáb, tlumočníci a Nathan Beyrak byli nadšeni krajinou kolem Bouzova a přírodou, která obklopuje Radnici. Vnučka Vladka se uvolila, že bude na chalupě se mnou. Den před tím tam byla i Hana, aby s Vladkou připravily i malé občerstvení, neboť Iva (Radimova manželka) byla v tu dobu s vnukem v Chorvatsku. Vše dopadlo víc než dobře.

Fotografie z natáčení v Radnici. Zleva doprava. Adam Hradilek, koordinátor USHMM pro Českou republiku, Jan Blažek, Nathan Beyrak, Daruše Burdová, Eva Kožnarová, tlumočnice, Jiří Doležel Stopy paměti/koordinátor USHMM pro Moravu, Martin Kleibl asistent kamery, Mišo Veselský kameraman.

DNY ŽIDOVSKÉ KULTURY V OLOMOUCI

Můj zájem o židovskou problematiku neutuchá. V polovině října jsem se na jedné z mnoha těchto kulturních akcí setkala se svým bývalým studentem, o němž jsem ani netušila, že je členem představenstva zdejší Židovské obce. Neskrýval údiv nad mojí přítomností a zájmem o danou problematiku. Chvilí jsme si povídali a on mi slíbil, že mi bude posílat jejich zpravodajský časopis „CHAJUJNU“. Tam jsem si přečetla řadu rozhovorů o životních příbězích těch, kteří přežili... Zajímavé rozhovory se židovskými pamětníky rozvířily opět i moje vzpomínky a leden 2015 to završil.

Po celý leden jsem sledovala pořady, které se vztahovaly k 70. výročí osvobození koncentračního tábora v Osvětimi a k uctění obětí holocaustu v Terezíně. Tomu předcházelo dvoudenní pietní fórum na Pražském hradě organizované Evropským židovským kongresem ve spolupráci s prezidentem Zemanem, ministrem zahraničí a s Evropským kongresem.

Pořady o naší minulosti, tedy době, kterou jsem vnímavě prožila, a u kterých bylo uvedeno, že již pouze z archivů se dovídáme to a ono, mne iritovaly. Tedy hlavně to sdělení. Nelenila jsem a poslala na Kavčí hory do ČT mail, že se nějak zapomíná na pamětníky, kteří by měli co doplnit. Konkrétně vedoucí redaktor pořadu Historie.cs mne velmi zklamal. Napsala jsem mu stručné poznámky, co vše si pamatuji a závěrem jsem uvedla i datum svého narození. Bylo mi sděleno, že moje informace mu byla předána. Očekávala jsem, že mi alespoň sdělí, abych ho takovými prkotinami neobtěžovala, ale nikdo se neozval. To mne neodradilo – naopak, povzbudilo to moji aktivitu.

PAMÁTNÍK TEREZÍN

Po zhlédnutí pietního aktu k uctění obětí holocaustu v Terezíně jsem si několik dnů dodávala odvahy a nakonec zavolala na ředitelství Památníku Terezín. Dotázala jsem se, zda by měli zájem o vzpomínku na Sylvu Jeralovou, moji židovskou spolužačku, která, ač holocaust nepřežila, žije v mých vzpomínkách jako hrdinka.

Reakce mne překvapila – nejenže poděkovali za telefonát, ale moji nabídku se zájmem přijali. Dne 23. února 2015 přijel ke mně pan Jan Roubínek, historik Památníku Terezín, a nahrál se mnou velmi dlouhý rozhovor. Prošli jsme se mými vzpomínkami na celé období protektorátu, na moje vnímání židovských spoluobčanů a jejich diskriminaci. Asi po čtrnácti dnech jsem obdržela ke schválení nebo připomínkování šedesátiminutovou nahrávku. Je uložena v archivu památníku pod názvem Svědectví o Sylvě Jeralové i s fotem naší třídy.

Pro moje přátele a eventuální další použití jsem provedla krátký záznam toho podstatného z rozhovoru pro Památník Terezín.

Moje svědectví o osudovém setkání.

V průběhu ledna jsem se mnohokrát v televizi nebo „lidovkách“ seznámila s dalšími životními příběhy našich perzekuovaných židovských spoluobčanů během nacistické okupace ČSR. Přežili Terezín, Osvětim a další koncentrační tábory. Byli to moji vrstevníci. Pod tíhou těchto smutných informací jsem si uvědomila, že 74 roků je ve mně hluboce zakořeněná přesmutná vzpomínka na poslední nahodilé setkání s mojí spolužačkou Sylvou Jeralovou, která holocaust nepřežila a zahynula.

Obě jsme od školního roku 1935–1936 navštěvovaly stejnou třídu dívčího reformního reálného gymnázia v Brně. Tato škola sídlila v historické budově „Vesná“ na Augustinské (dnes Jaselské) ulici. Že Sylva pochází ze židovské rodiny, šlo tak nějak mimo nás. O tom se

ve škole nemluvalo, to nebylo důležité – tehdy. Byla prostě jednou z naší třídy a my dvě se brzy sblížily. Seděly jsme v lavici přes uličku od sebe. V té době neseděli žáci na židlích u školních stolků. Při nástupu do hodiny tělocviku nás vyučující zařadila vedle sebe. Byly jsme stejně velké, tedy menší postavy. I v Sokole jsme podle našich výkonů byly zařazeny do stejného družstva a tak se vytvářelo naše přátelství.

Radostné mládí Sylvu opustilo již v tercii po Anschlussu Rakouska, tj. připojení Rakouska nacisty k Reichu (18. 3. 1938). Od toho dne Sylva často hovořila o přílivu židovských uprchlíků z Rakouska do Brna a o dalších problémech, které trápí její rodiče. Sylvina příprava do vyučování se zhoršovala a já se snažila ji doučovat. Domnívala jsem se, že potřebuje tuto pomoc. Netrvalo dlouho a já pochopila...

Po Mnichovu se českoněmecké Brno změnilo a strach z budoucnosti padl na všechny. Do Brna se přemístilo mnoho rodin vyhnaných ze zabraného pohraničí, a to nejen českých, ale i německo-židovských. Také Jeralovi poskytli dočasný azyl takto postižené rodině. Po několika týdnech mi Sylva sdělila, že s dalšími známými se podařilo této rodině vycestovat do zahraničí. Se slzami v očích si povzdechla: „My na takovou cestu nemáme, jsme jen obyčejná židovská rodina.“

Po tragickém 15. březnu 1939 dolehla tíha a potupa okupace na nás na všechny. Hned následujícího dne vyhověl ředitel naší školy žádosti mnoha židovských rodičů a přijal do každé třídy několik židovských děvčat, která byla vyloučena ze stejného typu německého dívčího gymnázia. Do naší třídy přibýlo asi pět nových spolužaček. Po několika týdnech nás postupně opouštěly. Domnívám se, že získaly jejich rodiny povolení k vycestování. Jednoho dne do školy nepřišly a víc jsme o nich již neslyšely. Sylva chodila do školy sporadicky, byla stále zamlklejší a smutnější. Moje maminka mi často pro Sylvu přibalila také přesnídávku, kterou ona nikdy neodmítla. Protižidovská diskriminační nařízení se vydávala jak na

běžícím pásu. Některá se zveřejňovala vylepováním na výlohy, na dveře veřejných podniků a jiná se dostávala jen k Židům v úředovnách k tomu vyčleněných. V důsledku jednoho takového nařízení nesměla již nastoupit do dalšího (pátého) ročníku gymnázia (školní rok 1939–1940).

Vzpomínku na Sylvu jsem po vypuknutí 2. světové války odložila s myšlenkou, že se snad Jeralům podařilo vycestovat, uprchnout nebo najít úkryt.

Někdy začátkem března 1942 jsem šla Novou ulicí od Lužánek na bývalé Lažanského náměstí. Za protektorátu Adolf Hitlerplatz, později náměstí Rudé armády, dnes Moravské náměstí. Téměř na konci ulice jsem zahlédla početnou pracovní skupinu žen střeženou ozbrojenou hlídkou SS. Všechny měly na hadrech, kterým se již nedalo říkat kabát, příšitou Davidovu hvězdu. Protože již v lednu bylo odvolané stanné právo, tak jsem si dodala odvahy a hodně pomalu se k této skupině přiblížila. Za to bych byla v době stanného práva velice rychle tvrdě potrestána. Hrozilo nebezpečí i zastřelení. Náhle jsem ve skupině zahlédla Sylvu. Tiše jsem na ni zavolala: „Sylvinko, co ty“ – dál již ani slůvko. Sylva se rychle sklonila až k zemi a špitla: „Darčo, mlč a rychle odejdi, nebo tě sbalí a půjdeš s námi.“ Ona v té hrůze, kterou denně prožívala, našla v sobě tolik hrdinské odvahy a varovala mne.

Toto osudové setkání mne v podvědomí provází celý život. Vyvolalo můj zájem o poznání historie židovství, její kultury atd.

Památku mé spolužačky a kamarádky jsem se rozhodla uctít pořizováním (vlastním nákladem) Kamene zmizelých v Brně na Nové ulici (dnes Lidické) před domem č. 14.

Zde je návrh textu, který mně byl zaslán k odsouhlasení.

ZDE ŽILA
SYLVA JERALOVÁ
NAR. 13. 6. 1924
DEPORTOVÁNA 1942
DO TEREZÍNA
ZAVRAŽDĚNA 1942
V LUBLINU

garant projektu“ Kameny zmizelých“
guarantee „Stones of the vanished“ Southern Moravia
Olomouc 20. 2. 2015

Mgr. Daruše Burdová

DENÍK STARÉ PANÍ

(Co rok dal a co rok vzal)

Redakční zpracování RNDr. Hana Dziková

Počítačová sazba Pavel Dzik

Návrh a grafické zpracování obálky Monika Prokopová

Vydáno vlastním nákladem

Tisk Polygrafické středisko UP v Olomouci

Křížkovského 8, 771 47 Olomouc

Olomouc 2015